

รัฐสภาสาธารณรัฐฝรั่งเศส

(Parliament of the French Republic)

โดย

นางสาวยลปิยา เทศถมทรัพย์

ผู้อำนวยการกลุ่มงานข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ

สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

รัฐสภาสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ปีที่พิมพ์ มกราคม 2547
จำนวนหน้า 68 หน้า
พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 150 เล่ม

ผู้จัดทำข้อมูล นางสาวลปียา เทศถมทรัพย์
ผู้อำนวยการกลุ่มงานข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ
สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ที่ทำการ : เลขที่ 118/1 อาคารทิปโก้ทาวเวอร์ ชั้น 17
ถนนพระรามหก เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2357 3100 ต่อ 3149
โทรสาร 0 2357 3199

ศิลปกรรม นายนิทัศน์ องค์กรวิชัย
กลุ่มงานผลิตเอกสาร สำนักประชาสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ที่ทำการ : อาคารธนาคารทหารไทย ถนนพญาไท
แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2245 0066

พิมพ์ที่ สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ที่ทำการ : อาคารธนาคารทหารไทย ถนนพญาไท
แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทร. 0 2246 0020

เอกสารด้านรัฐสภาศึกษานี้เป็นผลงานของ
เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์
จัดทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบการศึกษาเผยแพร่
ในด้านความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภา
และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
บทนำ : ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐฝรั่งเศส	1
ความเป็นมาทางการเมือง : พัฒนาการแห่งสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ	5
การเมืองการปกครอง : อำนาจอธิปไตย	18
การเมืองการปกครอง : อำนาจอธิปไตย	27
การเมืองการปกครอง : อำนาจตุลาการ	44
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยและสาธารณรัฐฝรั่งเศส	47
เอกสารภาคผนวก	
- ชีวิตประวัติประธานาธิบดี	55
- ชีวิตประวัตินายกรัฐมนตรี	57
- รายนามคณะรัฐมนตรี	58
- ชีวิตประวัติประธานสภาผู้แทนราษฎร	62
- ชีวิตประวัติประธานวุฒิสภา	63
- ชีวิตประวัติประธานกลุ่มมิตรภาพสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศส - ไทย	64
- ชีวิตประวัติประธานกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส - ไทย	65
- รายนามคณะกรรมการประจำในรัฐสภาสาธารณรัฐฝรั่งเศส	66
บรรณานุกรม	68

บทนำ : ข้อมูลพื้นฐานสาธารณรัฐฝรั่งเศส

ข้อมูลทั่วไป

ชื่อทางการ

สาธารณรัฐฝรั่งเศส (The French Republic)

ที่ตั้ง

ภาคพื้นทวีปยุโรปตะวันตก

พื้นที่

211,152 ตารางไมล์ หรือ 551,600 ตารางกิโลเมตร นับเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในยุโรปตะวันตก (เนื้อที่เกือบหนึ่งในห้าของพื้นที่ของสหภาพยุโรป)

การแบ่งส่วนการปกครอง แบ่งออกเป็น

- ส่วนที่อยู่บนภาคพื้นทวีป แบ่งเป็น 22 มณฑล และ 96 จังหวัด
- จังหวัดโพ้นทะเล (DOM) 4 จังหวัด คือ กัวเดอลูป (Guadeloupe) มาร์ตีนิก (Martinique) เฟรนช์เกียนา (French Guiana) และ เรอูนียง (Réunion)
- ดินแดนโพ้นทะเล (TOM) 4 แห่ง คือ หมู่เกาะโพลินีเซีย (French Polynesia) หมู่เกาะนิวแคลิโดเนีย (New Caledonia) วาลลิส และฟูตูนา (Wallis and Futuna) และหมู่เกาะในบริเวณมหาสมุทรแอตแลนติกใต้ เรียกว่า เฟรนช์เซาเทิร์นแอนแอนตาร์กติกเทริทอรีส์ (French Southern and Antarctic Territories)
- ดินแดนที่มีสถานภาพพิเศษอีก 2 แห่ง คือ มายอตต์ (Mayotte) และแซงต์ปีแยร์แอนด์มิเกอลง (Sainte Pierre et Miquelon)

แผนที่สาธารณรัฐฝรั่งเศส

ภูมิประเทศ	พื้นที่ประมาณสองในสามของสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นที่ราบ เทือกเขาที่สำคัญได้แก่ เทือกเขาแอลป์ ซึ่งมียอดเขาที่สูงที่สุดในยุโรป คือยอดเขามงต์บลองก์ (Mont-Blanc) สูง 4,807 เมตร เทือกเขาพีเรนีส เทือกเขาจูรา เทือกเขาอาร์แดนส์ เทือกเขามาสซีฟ ซองทราล และเทือกเขา โวจซ์ นอกจากนี้ สาธารณรัฐฝรั่งเศสยังมีชายฝั่งทะเลที่กินอาณาบริเวณกว้างขวาง กล่าวคือ มีชายฝั่งทะเลอยู่ถึง 4 ด้าน (ทะเลเหนือ ช่องแคบอังกฤษ มหาสมุทรแอตแลนติก และทะเลเมดิเตอร์เรเนียน) คิดเป็นความยาวทั้งสิ้น 5,500 กิโลเมตร
ภูมิอากาศ	มี 3 แบบ คือ <ul style="list-style-type: none"> • แบบชายฝั่งทะเลตะวันตก (บริเวณตะวันตกของประเทศ) • แบบเมดิเตอร์เรเนียน (ทางตอนใต้ของประเทศ) • แบบภาคพื้นทวีป (ทางตอนกลางและภาคตะวันออกของประเทศ)
ประชากร	60.7 ล้านคน (พ.ศ. 2545) ความหนาแน่นของประชากร 107 คน ต่อตารางกิโลเมตร เมืองที่มีประชากร มากที่สุด 5 อันดับแรก คือ ปารีส (9.8 ล้านคน) ลียง (1.4 ล้านคน) มาร์เซย์และเอ็กซ์-ออง-โพรวองซ์ (1.4 ล้านคน) ลีลล์ (1.1 ล้านคน) ตูลูส (9 แสนคน)
อัตราการเพิ่มประชากร	ร้อยละ 0.35
อัตราการรู้หนังสือ	ร้อยละ 99 (ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2523 เป็นต้นมา)
ภาษาราชการ	ภาษาฝรั่งเศส
ศาสนา	คริสต์ (90 % โรมันคาทอลิก) นอกนั้นเป็นโปรเตสแตนต์ ยิวและมุสลิม
เมืองหลวง	ปารีส (Paris)
สกุลเงิน	ยูโร (Euro)
วันชาติ	14 กรกฎาคม
<u>ข้อมูลการปกครองเบื้องต้น</u>	
ระบบการเมือง	ประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ
ประมุข	ประธานาธิบดี ฌาคส์ ชีรัค (Jacques Chirac) จากพรรค RPR (Rassemblement Pour la République) จากการได้รับเลือกตั้งเมื่อ วันที่ 5 พฤษภาคม 2545 เป็นการดำรงตำแหน่งวาระที่ 2 (วาระแรก ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2538) นับเป็นประธานาธิบดีคนที่ 5 ของยุคสาธารณรัฐที่ 5 ของฝรั่งเศส วาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี
นายกรัฐมนตรี	นายฌอง-ปีแอร์ ราฟฟาแรง (Jean-Pierre Raffarin) ได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2545

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ นายโดมินีก กาลูโซ เดอ วิลล์เปง (Dominique Galouzeau de Villepin) ได้รับแต่งตั้งเมื่อวันที่ 7 มิถุนายน 2545

รัฐสภา	เป็นระบบ 2 สภา (bicameral system) ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (Assemblée Nationale / National Assembly) และวุฒิสภา (Sénat / Senate)
รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน	รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501) ประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม 2501
สภาตุลาการ-รัฐธรรมนูญ	ประกอบด้วย ตุลาการ 9 คน มีหน้าที่ดูแลการเลือกตั้งให้ดำเนินไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมและดูแลความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นๆ
ฝ่ายตุลาการ	แบ่งออกเป็นศาลยุติธรรมที่พิจารณาข้อพิพาทระหว่างประชาชนด้วยตนเอง และศาลปกครองที่พิจารณาข้อพิพาทระหว่างอำนาจรัฐและประชาชน
เพลงชาติ	ลา มาร์แซแยส (La Marseillaise) ตั้งแต่วันที่ 14 กรกฎาคม 1975
คำขวัญ	เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ (Liberté Égalité Fraternité)
ธงชาติ	น้ำเงิน ขาว แดง (แถบเส้นแนวตั้ง)

ข้อมูลเศรษฐกิจเบื้องต้น

ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ	1.4048 ล้านล้านยูโร นับเป็นอันดับ 4 ของโลก (พ.ศ. 2545)
อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ	ร้อยละ 3.1 (ปี 2545)
อัตราเงินเฟ้อ	ร้อยละ 1.6 (ปี 2545)
หนี้สินต่างประเทศ	654 พันล้านยูโร
ดุลการค้าเกินดุล	มีมูลค่า 1.403 หมื่นล้านยูโร
ดุลการค้าต่างประเทศ	ในปี 2543 ได้เปรียบดุลการค้า 1.403 หมื่นล้านยูโร
ประเทศคู่ค้าที่สำคัญ	กลุ่มประชาคมยุโรป กว่ร้อยละ 63 ของการค้าทั้งหมด (เยอรมนี สเปน สหราชอาณาจักร อิตาลี เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ ลักเซมเบิร์ก) ที่เหลือได้แก่ สหรัฐอเมริกา สวิตเซอร์แลนด์ แอลจีเรีย
สินค้าเข้า	เครื่องจักรกล อุปกรณ์การขนส่ง เหล็ก เคมีภัณฑ์ น้ำมันดิบ และผลิตภัณฑ์อาหาร เครื่องดื่ม และยาสูบ
สินค้าออก	รถยนต์ เครื่องบิน เสื้อผ้า ผลิตภัณฑ์พลาสติก เหล็ก โลหะ เคมีภัณฑ์ เวชภัณฑ์ อาหาร
ทรัพยากรธรรมชาติ	ปลา ป่าไม้ ถ่านหิน สินแร่เหล็ก บ็อกไซต์ สังกะสี โพแทช
ความได้เปรียบทางด้านเศรษฐกิจ	การอยู่ในทำเลที่ดีและมีการคมนาคมที่ดี กล่าวคือตั้งอยู่ตอนกลางยุโรปตะวันตก เป็นประเทศที่ล้อมด้วยทะเลถึง 3 ด้าน มีทางหลวงสำคัญ 2 สายและรถไฟความเร็วสูง TGV เชื่อมโยงได้ทั่วยุโรป ส่วนสนามบินนานาชาตินั้น เฉพาะในเมืองหลวงมีถึง 2 แห่ง

ความโดดเด่นเชิงเศรษฐกิจ

1. เป็นมหาอำนาจทางเศรษฐกิจอันดับ 4 ของโลก โดยประเภทของอุตสาหกรรมที่เป็นที่มาของความสำเร็จดังกล่าว ได้แก่ อุตสาหกรรมทางการขนส่ง โทรคมนาคม อุตสาหกรรมอาหาร ผลิตภัณฑ์ยา รวมไปถึงภาคธนาคาร การประกันภัย การท่องเที่ยว และสินค้าฟุ่มเฟือย (เครื่องหนัง เสื้อผ้า น้ำหอม สุรา)
2. เป็นผู้ส่งออกรายใหญ่อันดับ 4 ของโลก ทางด้านสินค้าอุตสาหกรรม
3. เป็นอันดับ 2 ของโลกในส่วนของภาคบริการและด้านเกษตรกรรม (โดยเฉพาะัญพืชและอุตสาหกรรมอาหาร)
4. เป็นผู้ผลิตและผู้ส่งออกสินค้าการเกษตรรายใหญ่ที่สุดของภูมิภาคยุโรป และอันดับ 5 ของโลก
5. เป็นประเทศที่ผลิตพลังงานนิวเคลียร์มากเป็นอันดับ 2 ของโลก และทุกวันนี้ใช้ไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์มากถึงร้อยละ 77
6. เป็นประเทศที่มีการลงทุนจากต่างประเทศมากเป็นอันดับ 4 ของโลก ทั้งนี้ เพราะผู้ลงทุนพอใจในคุณภาพของแรงงานชาวฝรั่งเศส การค้นคว้า วิจัยขั้นสูง ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีขั้นสูง เสถียรภาพของค่าเงิน และการควบคุมต้นทุนการผลิต
7. เป็นนักลงทุนรายใหญ่อันดับ 3 ของโลก
8. นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ฝรั่งเศสได้เปรียบดุลการค้าติดต่อกันมาโดยตลอด ปัจจัยของเรื่องดังกล่าวคือ (1) ราคาพลังงานที่ฝรั่งเศสนำเข้าลดลง (2) ฝรั่งเศสทำการค้ากับสหภาพยุโรปเป็นสำคัญ (3) การส่งออกสินค้ามูลค่าสูง เช่น เครื่องบินแอร์บัส และอุปกรณ์การบิน ดาวเทียม อุปกรณ์ด้านการทหารและรถไฟ-ความเร็วสูง ได้ขยายตัวอย่างมาก โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 20 ของการส่งออกของฝรั่งเศสทั้งหมด

ความเป็นมาทางการเมือง : พัฒนาการแห่งสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ

ประเทศฝรั่งเศสมีความเป็นมาทางการเมืองที่ต่างจากประเทศส่วนใหญ่ในยุโรปและอาจรวมถึงภูมิภาคอื่นด้วย เนื่องจากได้ผ่านพบประสบการณ์รูปแบบการปกครองมาอย่างหลากหลาย อาทิ สมบูรณาญาสิทธิราชย์ (Monarchie absolue) จักรวรรดิ (Empire) กษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Monarchie constitutionnelle) สาธารณรัฐระบบรัฐสภา (République parlementaire) รัฐกงสุล (Consulat) สาธารณรัฐโดยมีประธานาธิบดีทรงอำนาจเด็ดขาด (République avec un président puissant) สภาคณะปฏิวัติ (Directoire) ฯลฯ ซึ่งเป็นประเด็นที่ควรแก่การศึกษาเพื่อให้เห็นถึงข้อดีข้อเสียของแต่ละยุคความผิดพลาดในการบริหาร ตลอดจนพัฒนาการต่างๆ อันเป็นผลสืบเนื่องมาจนสามารถพัฒนาเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และเป็นแม่แบบในด้านสิทธิเสรีภาพได้ในปัจจุบัน

ยุคก่อตั้งประเทศและราชาธิปไตยในยุคแรก

ประมาณพันปีก่อนคริสตกาลอาณาบริเวณอันเป็นที่ตั้งของประเทศฝรั่งเศสในปัจจุบันเรียกว่า โกล (Gaul) ชาวโกลแยกเป็นหลายเผ่า ต่อมาเมื่อ 52 ปีก่อนคริสตกาล อาณาจักรโรมันได้ขยายอำนาจเข้ามาครอบครองดินแดนโกลอยู่นานกว่าสี่ศตวรรษ จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 3 อนารยชนเผ่าต่างๆ เริ่มเข้ามารุกราน ดินแดนโกลตกอยู่ภายใต้อาณาจักรแฟรงค์ โดยราชวงศ์เมโรแว็งเจียง ซึ่งได้ปกครองต่อมาอีกประมาณ 250 ปี จนถึงค.ศ. 714 (พ.ศ. 1257) มีการยึดอำนาจและเปลี่ยนเป็นราชวงศ์กาโรแว็งเจียง ในยุคแรกๆ นั้น การเป็นกษัตริย์ของฝรั่งเศสไม่ได้มีอำนาจอะไรมากมายนัก เป็นเพียงประมุขของเขตพื้นที่ที่ตนครอบครองอยู่เป็นการส่วนตัวเท่านั้น เนื่องจากตามนครต่างๆ ต่างก็มีเจ้าผู้ครองนคร (Seigneurs) ปกครองอยู่แล้วด้วยอำนาจเต็ม โดยไม่มีตัวแทนจากส่วนกลางมากำกับดูแลแต่อย่างใด สิ่งเดียวที่พอจะแสดงถึงความเชื่อมโยงและความเคารพที่เจ้าผู้ครองนครมีต่อกษัตริย์ฝรั่งเศส เห็นจะมีเพียงการปฏิบัติตามนโยบายและการออกกฎหมายภายในให้สอดคล้องกัน จึงอาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในทางทฤษฎีเท่านั้น

ยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์เต็มรูปแบบ

เมื่อเวลาผ่านไป กษัตริย์ฝรั่งเศสค่อยๆ มีอำนาจมากขึ้น อันเป็นผลจากการใช้กลยุทธ์ในการยึดครองดินแดน การทำสงคราม และการสมรสระหว่างตระกูลเจ้าผู้ครองนคร กษัตริย์ที่มีชื่อเสียงของราชวงศ์กาโรแว็งเจียงคือพระเจ้าชาลมาญ (ค.ศ. 711 - 814 / พ.ศ. 1314 - 1357) ซึ่งได้ขยายดินแดนออกไปอย่างกว้างขวางและสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ศาสนาคริสต์จนได้รับการสถาปนาจากสันตะปาปา ลีโอ ที่ 3 ให้เป็นจักรพรรดิของอาณาจักร เรียกว่า อาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ แต่ต่อมาก็เกิดเหตุการณ์ยึดอำนาจอีก ตั้งเป็นราชวงศ์ใหม่ คือ ราชวงศ์กาเปเชียง ปกครองฝรั่งเศสนาน 341 ปี ก่อนจะเปลี่ยนเป็นราชวงศ์วัลลัวส์ ปกครองต่ออีก 261 ปี ในช่วงนี้เป็นช่วงที่ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มีความเข้มแข็งอย่างมาก และเป็นรัฐเอกภาพอย่างแท้จริง กล่าวคือ ดินแดนทั้งหมดขึ้นตรงต่อการปกครองของกษัตริย์พระองค์เดียว โดยกษัตริย์จะแต่งตั้งเสนาบดีดูแลกระทรวงต่างๆ และในเมืองใหญ่แต่ละเมืองจะมีสภา (Parlement) สภานี้ประกอบด้วยผู้พิพากษา 100 คน โดยมีประธาน 1 คนเป็นผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่ให้ความยุติธรรมต่อข้อร้องทุกข์ อุทธรณ์ต่างๆ และให้การรับรองกฎหมายที่ออกโดยกษัตริย์ นอกจากนี้

ยังมีสภาแห่งตัวแทนหรือสภาฐานันดร (États Généraux) อีกองค์กรหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยพระเป็นสมาชิกฐานันดรที่หนึ่ง ขุนนางเป็นสมาชิกฐานันดรที่สอง และผู้แทนราษฎรเป็นสมาชิกฐานันดรที่สาม โดยสามฐานันดรนี้จะแยกกันประชุม อย่างไรก็ตาม ทั้งหมดก็ไม่ได้รับมอบอำนาจจากกษัตริย์มากนัก จึงอาจกล่าวได้ว่ากษัตริย์เป็นผู้มีอำนาจสูงสุดแต่เพียงหนึ่งเดียว

ในปีค.ศ. 1589 (พ.ศ. 2132) ขุนนางอองรี เดอ นาวาร์ จากตระกูลบูร์บอง ได้ขึ้นครองราชย์เป็นพระเจ้าอองรีที่ 4 ปฐมกษัตริย์แห่งราชวงศ์บูร์บอง กษัตริย์ที่มีชื่อเสียงของราชวงศ์นี้คือ พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 (ค.ศ. 1643 - 1715 / พ.ศ. 2186 - 2258) ซึ่งตลอดระยะเวลาของการครองราชย์ 72 ปี ได้นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่ฝรั่งเศสอย่างมาก ฝรั่งเศสได้เป็นศูนย์กลางความเจริญของยุโรป แต่ในขณะเดียวกันพระองค์ก็นำประเทศเข้าสู่สงครามไม่หยุดหย่อน ความเจริญทำให้พระเจ้าหลุยส์ที่ 14 หลงตนจนสถาปนาพระองค์เองเป็นสุริยราชันต์และกล่าวว่า "รัฐคือตัวข้า" (L'État c'est moi)¹ เพื่อยืนยันถึงพระราชอำนาจเด็ดขาดว่าพระองค์คือความมั่นคงและความอยู่รอดของชาติ แต่การเป็นมหาอำนาจในด้านต่าง ๆ รวมทั้งด้านการทหารนั้นก็กลับส่งผลเสียแก่ระบอบราชาธิปไตย เพราะการทำสงครามบ่อยครั้งส่งผลให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจและการคลังอยู่ตลอดเวลา การค้าต่างประเทศหยุดชะงัก นอกจากนี้ ยังต้องเร่งเก็บภาษีจากชาวบ้านเพื่อนำเงินไปใช้จ่ายในการทำสงคราม สำคัญที่สุดก็คือภายในราชสำนักใช้จ่ายอย่างฟุ่มเฟือย ประชาชนจึงเดือดร้อนไปทั่วและลุกฮือขึ้นเป็นกบฏบ่อยครั้ง ทางทรงได้ดำเนินการปราบปรามอย่างรุนแรงซึ่งแม้ว่าจะควบคุมสถานการณ์ไว้ได้แต่ปัญหาต่างๆ ที่ไม่ได้รับการแก้ไขได้กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ประชาชนเริ่มเกลียดระบอบกษัตริย์ อีกทั้งเมื่อพ้นจากสมัยของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ไปแล้ว ผู้ที่สืบทอดราชบัลลังก์ต่อมาคือพระเจ้าหลุยส์ที่ 15 และพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ก็อ่อนแอ เป็นโอกาสให้บรรดาพระ ขุนนาง และชนชั้นกลางเข้ามาแสวงหาผลประโยชน์ และท้าทายพระราชอำนาจ พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงพยายามแก้ไขปัญหาโดยแต่งตั้งให้ดูร์โกต์ เป็นเสนาบดีกระทรวงการคลัง เข้ามาปฏิรูปเศรษฐกิจให้มีลักษณะเสรียิ่งขึ้น ปฏิรูปการจัดเก็บภาษี และออกมาตรการประหยัดค่าใช้จ่ายในราชสำนัก แต่ในที่สุดดูร์โกต์ก็ต้องพ้นจากตำแหน่งไปด้วยอิทธิพลของพระมเหสีมารี อังตัวเน็ต ผู้ที่เข้ามาดำรงตำแหน่งต่อคือ เนคเกอร์ แต่ก็ไม่สามารถแก้ไขสภาพเศรษฐกิจให้ดีขึ้นได้

ยุคปฏิวัติฝรั่งเศส

จากปัญหาต่างๆ ที่รุมล้อมอยู่ หลายฝ่ายจึงเรียกร้องให้พระเจ้าหลุยส์ ที่ 16 เรียกประชุมสภาฐานันดร ซึ่งได้ว่างเว้นมาเป็นเวลานานถึง 175 ปี อีกครั้งหนึ่ง การประชุมได้มีขึ้นในวันที่ 5 พฤษภาคม ค.ศ. 1789 (พ.ศ. 2332) ณ พระราชวังแวร์ซายส์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารือกับสมาชิกเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา แต่ผู้แทนฝ่ายราษฎรไม่พอใจที่พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ไม่ให้เกียรติและความเสมอภาคในการต้อนรับพวกตนเท่ากับพวกขุนนางและพระ จึงเรียกร้องให้มีการประชุมร่วมกันสามฝ่ายแทนที่จะแยกกันประชุมดังเช่นที่เคยปฏิบัติ พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงโอนอ่อนผ่อนตามและประนีประนอมกับฝ่ายผู้แทนราษฎร พระองค์ยุบสภาพร้อมทั้งประกาศตั้งสภาใหม่ชื่อว่า สภาแห่งชาติ (Assemblée Nationale) เมื่อวันที่ 17 มิถุนายน ค.ศ. 1789 แต่การโอนอ่อนผ่อนตามนี้ กลับทำให้ประชาชนฮึกเหิม ก่อการจลาจลทั้งในกรุงปารีสและตามหัวเมือง บุกรปล้นและทำลายคฤหาสน์ของพวกขุนนาง ยึดทรัพย์สินและที่ดินจากเจ้าของที่ดิน จนกระทั่งในวันที่ 14 กรกฎาคม ค.ศ. 1789 ประชาชนได้ยกกำลังเข้าทำลายคุกบาสตีล

¹ Jean Thoraval, Les Etapes de la Civilisation Française, Paris, Bordas, 1978, pp. 106 - 107

ซึ่งเป็นที่คุ้มชังนักโทษการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกษัตริย์ ชาวการทำลายคุกบาстилได้ทำให้การจลาจลต่อต้านรัฐบาลลูกกลมและรุนแรงยิ่งขึ้น พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ถูกบังคับให้เสด็จมาประทับที่พระราชวังที่กรุงปารีสแทนพระราชวังแวร์ซายส์ จากนั้น สภาแห่งชาติได้เรียกประชุมโดยด่วน โดยคณะผู้เปลี่ยนแปลงพยายามแสวงหาระบอบใหม่ที่เน้นสิทธิของความเป็นมนุษย์ สิทธิของความเป็นพลเมือง ประกาศเป็นปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 (la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen) เมื่อวันที่ 26 สิงหาคม ค.ศ. 1789 มีสาระ 17 ประการ โดยเน้นในเรื่องสิทธิทางธรรมชาติของมนุษย์ การยอมรับสิทธิในทรัพย์สิน การเกิดทุนความเสมอภาค เสรีภาพของบุคคล อำนาจอธิปไตยเป็นของมวลชน การแบ่งแยกอำนาจนิติบัญญัติ บริหารและตุลาการ เน้นความสำคัญของพลังสาธารณะ พลเมืองเสียภาษีอย่างเป็นธรรม และมีปรัชญาทางการเมือง² คือ

เสรีภาพ (Liberté) คือ การเน้นในเสรีภาพของบุคคล หรือปัจเจกชนนิยม และได้ขยายไปในเรื่องของเสรีภาพในด้านความคิด ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาหาความรู้ การพิมพ์และการเผยแพร่ข่าวสาร รวมทั้งเสรีภาพในทางการเมือง

เสมอภาค (Égalité) หรือสมภาพ คือ ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายของปัจเจกชน ความเสมอภาคขึ้นอยู่กับหลักความเที่ยงธรรม ความเท่าเทียมกันในเรื่องสิทธิและหน้าที่ เช่น ความเท่าเทียมกันในการเสียภาษี การรับใช้ชาติโดยการเป็นทหาร และสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง

ภราดรภาพ (Fraternité) คือ ความเป็นพี่เป็นน้อง มนุษย์ทุกคนต้องมีความ เท่าเทียมกัน และปฏิบัติต่อกันดุจพี่น้อง ความเป็นพี่น้องเป็นสิ่งที่ธรรมชาติมอบให้มนุษย์ คือ การไม่เน้นผิวพรรณ หรือเผ่าพันธุ์

ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 นี้ มีความสำคัญต่อระบบการปกครองในสมัยต่อๆ มา โดยถือว่าเป็นเจตนารมณ์หลักของรัฐ และมักถูกอ้างอิงถึงในการร่างรัฐธรรมนูญเกือบทุกฉบับ แม้แต่ปัจจุบัน การออกกฎหมายยังต้องยึดมั่นในปรัชญาทางการเมืองข้างต้นด้วย

ยุคกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ

สภาแห่งชาติ กำหนดหน้าที่ตัวเองเป็นองค์กรร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้ดำเนินการเสร็จและประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแรกในวันที่ 3 กันยายน ค.ศ.1791 (พ.ศ. 2334) กำหนดให้พระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติมีอำนาจประกาศใช้กฎหมายสูงสุดของประเทศ สามารถประกาศสงครามหรือสงบศึก แต่พระมหากษัตริย์ก็มีพระราชอำนาจในการยับยั้งกฎหมายโดยส่งให้ทางสภาทบทวนอีกครั้งหนึ่งในด้านพระราชทรัพย์ของพระมหากษัตริย์ ได้มีการกำหนดงบประมาณแผ่นดินถวายเป็นพิเศษ ไม่อาจใช้จ่ายได้ตามใจชอบเหมือนเดิม นอกจากนี้ก็ได้มีการเลือกตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (Assemblée Législative) ขึ้นมาเป็นการเฉพาะกิจมีอายุหนึ่งปี การเลือกตั้งนี้มีประชาชนเพียง 60 % ที่มีสิทธิลงคะแนนเสียง โดยเป็นการลงคะแนนสองชั้น คือ ออกเสียงเพื่อเลือกตั้งคณะผู้เลือกตั้งเข้าไปเลือกสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติอีกต่อหนึ่ง สภานิติบัญญัติแห่งชาติมีหน้าที่ออกกฎหมาย กำหนดอัตราภาษี ประกาศสงคราม แม้ว่าพระมหากษัตริย์จะยังมีอำนาจในเชิงบริหารแต่ก็ไม่สามารถสกัดกั้นระเบียบต่างๆ ที่ออกโดยสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ เท่ากับว่ารัฐธรรมนูญฉบับนี้ลดพระราชอำนาจของกษัตริย์ลงเป็นอันมาก พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 จึงพยายามหาทางกอบกู้พระราชอำนาจคืนโดยหวังความช่วยเหลือจากต่าง

² สุรพล ราชภัณฑารักษ์, "การเมืองฝรั่งเศส", การเมืองในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533, หน้า 183-187

ประเทศ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในฝรั่งเศสทำให้ประเทศเพื่อนบ้านที่ปกครองในระบอบกษัตริย์หัวนเกรงว่าจะส่งผลกระทบมาถึงตนด้วย โดยเฉพาะออสเตรีย ซึ่งพระเจ้าลีโอโพลด์ที่ 2 ทรงเป็นพระเชษฐาของพระนางมารี อังตัวเน็ต พระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ทรงพาพระมเหสีและบริวารหลบหนีออกจากกรุงปารีส แต่เมื่อถึงเมืองวาเรนน์ตรงชายแดน เจ้าหน้าที่ด่านจำได้ พระองค์พร้อมทั้งบริวารจึงถูกนำตัวกลับกรุงปารีส และฝรั่งเศสได้ประกาศสงครามกับออสเตรียในปี ค.ศ. 1792 (พ.ศ. 2335) ต่อมา พระองค์ทรงพยายามหลบหนีออกจากประเทศอีกครั้งหนึ่ง แต่ถูกฝ่ายปฏิวัติจับได้และบังคับให้สละราชสมบัติ และคุมขังไว้พร้อมกับพระนางมารี อังตัวเน็ต เมื่อฝรั่งเศสสามารถขับไล่กองกำลังต่างชาติไปได้แล้ว สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้พิจารณาความผิดของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ในข้อหาทมิฬ ในที่สุดพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 ก็ถูกประหารชีวิตด้วยกิโยติน ณ จัตุรัสกองคอร์ด เมื่อวันที่ 21 มกราคม ค.ศ. 1793 (พ.ศ. 2336) ต่อมาพระนางมารี อังตัวเน็ตและพวกข้าราชการบริพารที่จงรักภักดีต่อกษัตริย์ก็ถูกประหารชีวิตทั้งหมด

อย่างไรก็ตาม สภานิติบัญญัติแห่งชาติชุดนี้ได้สิ้นสุดลงพร้อมๆ กับการพิพากษาความผิดของพระเจ้าหลุยส์ที่ 16 (โดยเหตุที่สมาชิกสภาไม่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาในรูปแบบประชาธิปไตย เนื่องจากเฉพาะคนร่ำรวยเท่านั้นที่มีสิทธิออกเสียง.) รัฐธรรมนูญฉบับแรกจึงมีอายุอยู่ได้แค่เพียง 11 เดือนกับอีก 1 สัปดาห์เท่านั้น

ยุคสาธารณรัฐที่ 1 : ระบอบสภาคณะปฏิวัติและรัฐกงสุล

เมื่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติสิ้นสุดลง ก็ได้มีการเลือกตั้งทั่วไปขึ้นอีกครั้งหนึ่ง สภาชุดใหม่เรียกตนเองว่า **ที่ประชุมแห่งชาติ (Convention Nationale)** ซึ่งได้ประกาศในการประชุมครั้งแรกเมื่อวันที่ 22 กันยายน ค.ศ. 1792 (พ.ศ. 2335) เปลี่ยนแปลงการปกครองของฝรั่งเศสเป็นแบบสาธารณรัฐ มีการจัดตั้งคณะผู้บริหารในลักษณะสภาคณะปฏิวัติ (Directoire) ซึ่งแม้ว่าการปฏิวัติจะได้รับความสำเร็จ แต่ก็นำฝรั่งเศสเข้าสู่ยุคแห่งความหวาดกลัว ในยุคนี้เกิดปัญหาขึ้นมากมาย เช่น การไม่เคารพกฎหมาย สมาชิกสภากลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งได้รับอำนาจทุกอย่างและปกครองประเทศในลักษณะเผด็จการที่เข้มงวด พ่อค้าที่ขึ้นราคาสินค้าโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือแม้แต่เพียงต้องสงสัยว่ากระทำการดังกล่าวถูกตัดสินประหารชีวิต นักการเมืองและผู้ต้องสงสัยว่าเป็นปฏิปักษ์กับคณะปฏิวัตินับพันคนถูกประหารชีวิต ที่ประชุมแห่งชาติได้ผ่านรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1793 (พ.ศ. 2336) ซึ่งลอกข้อความในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมืองมาทั้งฉบับ โดยในหลักการนั้นได้เปลี่ยนอำนาจอธิปไตยมาเป็นของประชาชน ระบุให้การเลือกตั้งถือว่าเป็นสิทธิ ผู้แทนของประชาชนมาจากการเลือกตั้งทั่วไปทางตรง มีการรับรองในเรื่องความเสมอภาค เสรีภาพ ความมั่นคงของชีวิตและสิทธิในทรัพย์สิน โดยเห็นว่าทุกคนมีความเสมอภาคตามธรรมชาติและตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีกลไกในการลงประชามติอีกด้วย และเป็นครั้งแรกที่ระบุให้รัฐต้องดูแลและช่วยเหลือประชาชน อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่ได้นำมาบังคับใช้เนื่องจากหลักการต่างๆ ที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้น ตั้งอยู่บนพื้นฐานว่าประชาชนต้องมีความรู้ทางการเมือง ในขณะที่ยุคนั้นประชาชนกว่าครึ่งยังอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ ประกอบกับมีเหตุการณ์ไม่สงบทั้งภายในและภายนอก ที่ประชุมแห่งชาติจึงประกาศเลื่อนการใช้รัฐธรรมนูญดังกล่าวออกไป ต่อมาที่ประชุมแห่งชาติได้ล้มอำนาจของฝ่ายปฏิวัติ และได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดใหม่เพื่อทำหน้าที่ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นมาอีก คือรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1795 (พ.ศ. 2338) รัฐธรรมนูญฉบับนี้ระบุให้ประชาชนมีทั้งสิทธิและหน้าที่ แต่กลับไม่มีการกล่าวถึงสิทธิในการทำงาน สิทธิในการได้รับความช่วยเหลือ สิทธิในการศึกษา เสรีภาพทางความคิด เสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ ไว้แต่อย่างใด อีกทั้งยังระบุให้ผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้

นั้นจะต้องมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ เช่น มีรายได้และจ่ายภาษีให้แก่รัฐตามกฎหมายที่กำหนด จึงจะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง จึงดูเป็นการรับรองเสรีภาพที่ออกจะเลื่อนลอย สำหรับรูปแบบการปกครองนั้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติ (le corps législatif) ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาห้าร้อย (Conseil des cinq centaines) ทำหน้าที่ออกกฎหมาย มีวาระสามปี และสภาผู้อาวุโส (Conseil des anciens) ซึ่งอยู่ภายใต้การนำของคณะปฏิวัติตนเอง ในยุคนี้ มีความขัดแย้งระหว่างฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ ประชาชนเริ่มเบื่อหน่ายรัฐบาลและมองหาผู้นำคนใหม่เข้ามาแก้ไขปัญหามันเมือง เป็นโอกาสให้โปเลียน โบนาปาร์ต นายทหารที่มีชื่อเสียงในการสู้รบได้เข้ามามีอำนาจทางการเมือง ด้วยความช่วยเหลือจากสมาชิกสภาคณะปฏิวัติอีก 3 คน ทำรัฐประหารล้มรัฐบาลและสภาคณะปฏิวัติในเดือนพฤศจิกายน ค.ศ. 1799 (พ.ศ. 2342) แล้วจัดตั้งรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่เรียกกันภายหลังว่า "รัฐธรรมนูญฉบับโปเลียน" เปลี่ยนรูปแบบการปกครองจากสภาคณะปฏิวัติเป็นรัฐกงสุล (Consulat)

รัฐกงสุล จะมีสภา 4 สภา คือสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'État) สภาผู้พิพากษา (Tribunat) องค์การนิติบัญญัติ (Corps législatif) และ วุฒิสภา (Sénat) แต่สภาทั้งสี่นั้นมีบทบาทและอำนาจจำกัด โดยอำนาจทั้งหมดตกอยู่กับโปเลียน ซึ่งมีฐานะเป็นกงสุลที่หนึ่ง

รัฐธรรมนูญฉบับโปเลียนฉบับนี้ได้รับแนวคิดอิทธิพลจากนโปเลียนอย่างมาก เป็นรัฐธรรมนูญที่ขาดความชัดเจน ไม่มีคำประกาศรับรองสิทธิใดๆ มีเพียงบางมาตราที่รับประกันถึงการละเมิดมิได้ในเคสดาน เสรีภาพของปัจเจกชน สิทธิในการร้องทุกข์ และรับประกันการเพิกถอนมิได้ในการขายทรัพย์สินของชาติและการคงไว้ซึ่งบทบัญญัติต่อต้านผู้อพยพ แต่ไม่มีการเอ่ยถึงเสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพไว้ในที่ใดๆ เลย

ยุคจักรวรรดิ ครั้งที่ 1

นโปเลียน ปกครองฝรั่งเศสภายใต้รูปแบบรัฐกงสุลเป็นเวลานานหลายปี ฝรั่งเศสในช่วงนี้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สังคมเป็นระเบียบเรียบร้อย รัฐบาลแก้ไขปัญหามันทั้งภายในและภายนอกได้สำเร็จ อำนาจของนโปเลียนจึงเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ ในปีค.ศ. 1802 (พ.ศ. 2345) นโปเลียนแก้ไขรัฐธรรมนูญ ยึดอายุการเป็นกงสุลที่หนึ่งไปเป็นตลอดชีวิต อีกสองปีต่อมาคือในปีค.ศ. 1804 (พ.ศ. 2347) ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญอีกครั้ง พร้อมกับขอมติมหาชนสถาปนาตนเองขึ้นเป็นจักรพรรดินโปเลียน ที่ 1 และมีเป้าหมายที่จะแผ่อิทธิพลครอบคลุมนยุโรปทั้งหมด ความไม่ไว้วางใจฝรั่งเศสทำให้อังกฤษ รัสเซีย และออสเตรีย รวมกันเป็นพันธมิตรต่อต้านฝรั่งเศส ในปีค.ศ. 1805 (พ.ศ. 2348) นโปเลียนทำสงครามทางเรือกับอังกฤษ แต่ฝ่ายอังกฤษเป็นฝ่ายมีชัย เมื่อเอาชนะอังกฤษไม่ได้ นโปเลียนจึงหันไปรุกรานประเทศต่างๆ ในยุโรป โดยโจมตีกองทัพออสเตรีย (ซึ่งได้รับการสนับสนุนกำลังจากรัสเซีย) จนแตกพ่าย ทำให้เยอรมนีและอิตาลี ซึ่งอยู่ภายใต้อิทธิพลของออสเตรีย ตกอยู่ใต้การครอบครองของนโปเลียนด้วย ประเทศอื่นๆ ที่เหลือก็พากันนอบน้อมและขอผูกไมตรีกับฝรั่งเศส ในปีดังกล่าวจึงเป็นที่จักรวรรดิฝรั่งเศสมีอำนาจสูงสุด ต่อมาในปีค.ศ. 1812 (พ.ศ. 2355) นโปเลียนกรีธาทัพไปรัสเซีย ล้อมมอสโกอยู่นาน 5 สัปดาห์โดยหวังว่ารัสเซียจะยอมเจรจาแต่ไร้ผล เสบียงอาหารเริ่มขาดแคลนจึงต้องถอยทัพ ระหว่างทางถูกทหารรัสเซียข่มโจมตีจนกองทัพนโปเลียนเสียหายอย่างหนัก ขาดความปราถณนี้แพร่สะพัดออกไปทำให้ประเทศในยุโรปที่อยู่ในอำนาจของนโปเลียนพากันเคลื่อนไหวต่อต้านฝรั่งเศส ในปี ค.ศ. 1814 (พ.ศ. 2357) กองทัพรัสเซีย ปรุสเซีย ออสเตรีย และอังกฤษ ได้ผนึกกำลังกันเข้าตีโต้กองทัพฝรั่งเศสจนสามารถบุกเข้า

ถึงกรุงปารีส จักรพรรดินโปเลียนสิ้นอำนาจลงและถูกส่งตัวไปกักกันที่เกาะเอลบาในทะเลเมดิเตอร์เรเนียน แต่หนีไปเสียดินก็ลี้ภัยกลับมาฝรั่งเศสอีกในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1815 (พ.ศ. 2358) บรรดาทหารที่ยังคงจงรักภักดีอยู่ได้สนับสนุนให้โปเลียนขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิฝรั่งเศสอีกครั้ง และแก้ไขรัฐธรรมนูญอีกครั้งเพื่อฟื้นฟูอำนาจของตนเอง แต่ก็อยู่ในอำนาจได้อีกไม่นาน เพราะฝ่ายสัมพันธมิตรได้รวมกำลังกันปราบปรามกองทัพของนโปเลียน การรบครั้งสำคัญเกิดขึ้นที่วอเตอร์ลู เมื่อวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ. 1815 นโปเลียนเป็นฝ่ายแพ้ ถูกควบคุมตัวไปไว้บนเกาะเซนต์ เฮเลนา ภายใต้การดูแลอย่างเข้มงวดของทหารอังกฤษ จนกระทั่งเสียชีวิตลงในอีก 6 ปีต่อมา

ยุคสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ครั้งที่สอง

หลังจากที่จักรพรรดินโปเลียนหมดอำนาจลง ฝรั่งเศสยังได้มีกษัตริย์ต่อมาอีก คือ พระเจ้าหลุยส์ที่ 18 ซึ่งออกกฎหมายสูงสุดเช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญ ในปีค.ศ. 1815 ภายใต้ชื่อเรียกว่ากฎบัตร (Charte) โดยเป็นการผสมผสานรอมชอมกันระหว่างฝ่ายกษัตริย์กับฝ่ายปฏิวัติ เช่น มีการรับประกันความเสมอภาคโดยกฎหมาย ความเสมอภาคในการเสียภาษี ความเสมอภาคในการทำงาน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ เป็นต้น กฎบัตรได้ให้อำนาจแก่กษัตริย์โดยสามารถเสนอและประกาศใช้กฎหมาย แต่งตั้งคณะรัฐบาล ยุบสภาผู้แทนราษฎรได้ และให้มีสภาแห่งชาติ (Assemblée Nationale) ประกอบด้วยสองสภา สภาแรกคือสภาขุนนาง (Chambre de Pairs) แต่งตั้งโดยกษัตริย์ วาระการดำรงตำแหน่งตลอดชีวิตและสืบทอดตำแหน่งไปยังบุตร และสภาผู้แทนราษฎร (Chambre de Deputés) มาจากการเลือกตั้ง (ซึ่งยังคงใช้ระบบเดิมคือเลือกคณะผู้เลือกตั้งเข้าไปเลือกตั้งสมาชิกสภา) มีวาระ 5 ปี แต่เฉพาะผู้ชายที่ร่ำรวยและเสียภาษีในอัตราสูงเท่านั้นที่จะมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หลังจากการสวรรคตของพระเจ้าหลุยส์ ที่ 18 แล้ว พระเจ้าชาร์ลส์ที่ 10 ได้ครองราชย์ต่อมา แต่ได้มีการขัดแย้งทางการเมืองขึ้นภายหลังการเลือกตั้งในปี ค.ศ. 1827 และปี ค.ศ. 1830 พระเจ้าชาร์ลส์ ที่ 10 จึงยกเลิกการเลือกตั้งและนำระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์กลับมาใช้ใหม่ โดยการจำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน ลดจำนวนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งลงอีก โดยให้แต่คนร่ำรวยที่เป็นชายอายุเกิน 25 ปี เท่านั้นที่มีสิทธิเลือกตั้ง การกระทำดังกล่าวสร้างความไม่พอใจแก่ชาวปารีสจนก่อการปฏิวัติ พระเจ้าชาร์ลส์ ที่ 10 ต้องสละราชบัลลังก์ ฝ่ายผู้แทนราษฎรได้เชิญดยุกแห่งออร์อองมาเป็นกษัตริย์ ทรงพระนามว่าพระเจ้าหลุยส์ ฟิลิปปีที่ 1 ในยุคนี้นักชนเรียกร้องให้มีการปฏิรูป จึงได้จัดทำรัฐธรรมนูญใหม่ รับรองอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติ ให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ อย่างไรก็ตาม ยังไม่ได้รับรองเสรีภาพในการประชุมและการรวมตัวเป็นสมาคม การชุมนุมทางการเมืองเป็นสิ่งต้องห้าม รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1830 นี้ กำหนดให้รัฐสภากลับมามีอำนาจเสนอกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง แต่ก็ยังคงเป็นเพียงคนกลุ่มเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง คือ ประมาณร้อยละ 0.7 ของจำนวนประชากรเท่านั้น ส่วนชนชั้นกลางและชนชั้นกรรมาชีพไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้งและยังถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการเดินทางอีกด้วย ในปีค.ศ. 1848 (พ.ศ. 2391) ประชาชนต้องการให้นำระบอบสาธารณรัฐกลับมาใช้ และชนชั้นกรรมาชีพได้เรียกร้องให้มีการปรับปรุงสภาพสังคม ซึ่งเป็นผลให้มีการปฏิวัติ พระเจ้าหลุยส์ ฟิลิปปีที่ 1 ต้องเสด็จหนีออกนอกประเทศ

ยุคสาธารณรัฐที่ 2 : ประธานาธิบดีร่วมกับสภาแห่งชาติ - ประชาธิปไตยยังไม่สมบูรณ์

หลังจากที่พระเจ้าหลุยส์ ฟิลิปปีที่ 1 เสด็จหนีออกจากฝรั่งเศสไปแล้ว ก็ได้มีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นที่ปารีส ประกอบด้วยกลุ่มสังคมนิยมและกลุ่มเป็นกลาง และประกาศให้ประเทศมีการปกครอง

ในรูปแบบสาธารณรัฐประชาธิปไตย³ มีการนำระบบการออกเสียงเลือกตั้งโดยตรงมาใช้ มีการประกาศรับรองสิทธิในการทำงาน ยกเลิกการค้าทาส ให้สื่อมวลชนมีอิสระอย่างเต็มที่ การชุมนุมทุกรูปแบบสามารถกระทำได้ ชนชั้นแรงงานสามารถเข้าร่วมในกองกำลังแห่งชาติได้ ยกเลิกโทษประหารชีวิตด้วยเหตุการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไป ให้โอกาสแก่ผู้ที่มีอายุเกิน 21 ปี มีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นคณะผู้เลือกตั้งได้ อย่างไรก็ตาม ในการเลือกตั้งสภาว่างรัฐธรรมนูญในเดือนเมษายน ค.ศ. 1848 (พ.ศ. 2391) ผลออกมาไม่เป็นไปตามความคาดหวังของชาวปารีส ส่วนเมืองอื่นๆ ประชาชนพอใจเลือกกลุ่มเป็นกลางมากกว่ากลุ่มสังคมนิยม อีกทั้งสมาชิกสภารุ่นใหม่เข้ามาไม่ต้องการยอมรับการปฏิรูปที่ได้ดำเนินมาแล้ว ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1848 กลุ่มแรงงานเลยก่อการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่ง ผู้ปฏิวัติถูกทหารฆ่าตายเป็นจำนวนนับพันอีกหลายพันถูกเนรเทศ ต่อมามีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1848 (พ.ศ. 2391) อำนาจอธิปไตยเป็นของชาติได้รับการนำกลับมาบัญญัติอีกครั้ง มีการแบ่งแยกอำนาจเพื่อการปกครองที่เป็นอิสระยอมรับสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ เช่น สิทธิในความมั่นคง สิทธิในการละเมิดมิได้ในที่อยู่อาศัย เสรีภาพในความเชื่อ เสรีภาพในการประชุม เสรีภาพในการแสดงออก เสรีภาพในสื่อสิ่งพิมพ์ ความเสมอภาคในทางกฎหมาย กรรมสิทธิ์ เสรีภาพในการค้าและในอุตสาหกรรม สิทธิในการต่อต้านการกดขี่ข่มเหง เป็นต้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดให้ฝ่ายบริหารคือประธานาธิบดีได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีวาระ 4 ปี และจะเป็นประธานาธิบดีต่ออีกสมัยทันทีไม่ได้ ประธานาธิบดีเป็นผู้แต่งตั้งคณะรัฐบาล ฝ่ายนิติบัญญัติมีสภาเดียวคือสภาแห่งชาติ (Assemblée Nationale) สมาชิกได้รับเลือกตั้งจากประชาชน (ในระบบเดิม) มีวาระ 3 ปี และประธานาธิบดียุบสภาไม่ได้ ขณะเดียวกันสภาก็ไม่สามารถถอดถอนประธานาธิบดีหรือรัฐมนตรี ประธานาธิบดีคนแรกของยุคสาธารณรัฐที่ 2 คือ หลุยส์ นโปเลียน โบนาปาร์ต ซึ่งเป็นหลานชายของจักรพรรดินโปเลียนที่ 1 ได้รับเลือกในปีค.ศ. 1848 ส่วนการเลือกตั้งสมาชิกสภาแห่งชาติได้จัดขึ้นในปีถัดมา ผลปรากฏว่าฝ่ายนิยมขวา ซึ่งเป็นชนชั้นคหบดี ได้รับเลือกตั้งเข้ามามากกว่าฝ่ายนิยมซ้าย และได้เข้ามามีอิทธิพลในสภานิติบัญญัติ ผ่านกฎหมายที่ไม่เป็นประชาธิปไตยมาหลายฉบับ เช่น ในปีค.ศ. 1850 (พ.ศ. 2393) ได้ออกกฎหมายให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้นๆ มาอย่างน้อย 3 ปี และต่อมาก็ได้จำกัดเสรีภาพของสื่อมวลชน⁴ รวมทั้งเสรีภาพในการสมาคมด้วย

ยุคจักรวรรดิ ครั้งที่ 2 : กษัตริย์และรัฐสภา

การปกครองของสาธารณรัฐที่ 2 มีอายุได้เพียง 3 ปีเท่านั้น เนื่องจากเกิดความขัดแย้งระหว่างประธานาธิบดีกับรัฐสภา โดยรัฐสภาซึ่งพวกฝ่ายขวาคงอำนาจ ต้องการสถาปนาระบอบกษัตริย์ขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง แต่ประธานาธิบดีหลุยส์ นโปเลียน โบนาปาร์ต ต้องการเป็นจักรพรรดิเสียเอง ทางรัฐสภาไม่ยอม เขาจึงทำรัฐประหาร ยุบสภาผู้แทนราษฎรและยกเลิกกฎหมายเลือกตั้ง สถาปนาฝรั่งเศสเป็นจักรวรรดิ และตั้งตนเองเป็นจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 อีกหนึ่งปีต่อมาได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ. 1852 (พ.ศ. 2396) ให้อำนาจบริหารทั้งหมดเป็นของจักรพรรดิ แต่องค์กรนิติบัญญัติยังคงมีอยู่ ประกอบด้วย 3 สภา ได้แก่สภาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) ซึ่งมีสมาชิกเป็นข้าราชการ แต่งตั้งโดยจักรพรรดิ สภานิติบัญญัติ (Corps législatif) มาจากการเลือกตั้งทั่วไป (ยังคงเป็นระบบเดิม) และวุฒิสภา (Sénat) แต่งตั้งโดยจักรพรรดิ มีวาระตลอดชีพ สำหรับกระบวนการทางนิติบัญญัตินั้น กำหนดให้สภาแห่งรัฐเป็น

³ Grimal et Moreau, *Histoire de France*, p.85 (Paris : Nathan, 1975)

⁴ Hermann Kinder, Werner Hilgermann et Pierre Mougélot, *Atlas Historique*, p.335 (Paris : Stock, 1968)

ผู้ร่างกฎหมาย สภานิติบัญญัติเป็นผู้พิจารณาและลงมติ และวุฒิสภาเป็นผู้พิจารณาว่าขัดแย้งรัฐธรรมนูญหรือไม่ ฝรั่งเศสภายใต้การปกครองของจักรพรรดินโปเลียนที่ 3 มีความเจริญอย่างมาก ภาพรวมของรัฐธรรมนูญ ฉบับปี ค.ศ. 1852 นี้มีการปฏิรูปอย่างมาก ไม่เพียงแต่บัญญัติรับรองหลักการใหญ่ๆ ของปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 เท่านั้น แต่ยังให้เสรีภาพแก่ชนชั้นกรรมาชีพมากขึ้น การให้อำนาจวุฒิสภาในการปกปักรักษาพันธสัญญาพื้นฐานเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพโดยสามารถคัดค้านการประกาศใช้กฎหมายที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ศาสนา ศิลธรรม เสรีภาพทางความเชื่อ เสรีภาพส่วนบุคคล ฯลฯ ซึ่งดูเหมือนว่าจะจะเป็นหลักการที่ดี และน่าจะทำให้การเมืองภายในมีความมั่นคงพอสมควร แต่ในความเป็นจริงนั้น วุฒิสภาก็มาจากพวกขุนนางที่ได้รับการแต่งตั้งโดยจักรพรรดินโปเลียน ที่ 3 นั่นเอง จึงเท่ากับว่าพระองค์กุมอำนาจอยู่เพียงผู้เดียว นอกจากนี้แล้ว จักรพรรดินโปเลียนที่ 3 ยังได้ดำเนินนโยบายผิดพลาดด้วยการนำประเทศเข้าสู่สงครามกับเยอรมนีและประสบความพ่ายแพ้ จึงถูกจับเป็นเชลยและถูกเนรเทศไปอยู่อังกฤษ

ยุคสาธารณรัฐที่ 3 : ยุครัฐสภาเรื่องอำนาจ

หลังจากที่จักรพรรดินโปเลียน ที่ 3 สิ้นอำนาจ การปกครองในระบบสาธารณรัฐก็ได้กลับหวนคืนมาอีกครั้ง ภายใต้ข้อตกลงบอร์โดซ์ (Pacte de Bordeaux) ระหว่างฝ่ายบริหารกับรัฐสภาในการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตาม อำนาจทุกอย่างอยู่ในมือของรัฐสภา ผู้บริหารเป็นเพียงผู้บริหารชั่วคราว " จนกว่าสถาบันทางการเมืองต่างๆ จะถูกกำหนดชัดเจน " ในช่วงปี 1870 - 1875 จึงเป็นช่วงที่ระบอบการปกครองยังไม่ลงตัว ในปี ค.ศ. 1875 (พ.ศ. 2418) นาย Wallon ผู้แทนราษฎรและศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยซอร์บอนน์ ได้เสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญโดยเสนอให้ใช้ระบบรัฐสภาแก่สาธารณรัฐ โดยระบุให้ " ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐมาจากการเลือกตั้งเสียงข้างมากเด็ดขาดจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ร่วมกันในรัฐสภา " อันนำไปสู่การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1875 (พ.ศ. 2418) กำหนดระบอบการปกครองเป็นแบบรัฐสภาแท้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ประกอบด้วยกฎหมายเพียง 3 ฉบับ รวม 34 มาตรา ไม่มีคำประกาศรับรองสิทธิเสรีภาพ ไม่มีกล่าวถึงปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 อีกทั้งยังแก้ไขได้ง่าย แต่กลับเป็นรัฐธรรมนูญที่ใช้กันต่อมาอีกนานถึง 55 ปี ตามรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ฝ่ายบริหารประกอบด้วยประธานาธิบดีและรัฐบาล ประธานาธิบดีได้รับการเลือกตั้งจากรัฐสภาโดยมีวาระ 7 ปีและเป็นเพียงประมุขในทางพิธีการเท่านั้น ส่วนอำนาจการบริหารเป็นของรัฐบาลซึ่งประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี รัฐสภาเรียกว่า สภาแห่งชาติ (Assemblée Nationale) ประกอบด้วยสองสภา คือ สภาผู้แทนราษฎร (Chambre des Députés) และวุฒิสภา (Sénat) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปโดยระบบเสียงข้างมากสองรอบโดยมีวาระ 4 ปี วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยคณะผู้เลือกตั้งซึ่งประกอบด้วยผู้แทนเทศบาล หรือผู้แทนท้องถิ่นต่างๆ มีวาระ 9 ปี สภาทั้งสองมีอำนาจเท่าเทียมกัน กล่าวคือ รัฐบาลสามารถยุบสภาได้ ขณะเดียวกันรัฐสภาก็สามารถชกฟอกและล้มรัฐบาลโดยการลงมติไม่ไว้วางใจได้ ในการยุบสภาผู้แทนราษฎรนั้น รัฐบาลต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาก่อน แต่ในทางปฏิบัติ วุฒิสภามักไม่ยอมให้รัฐบาลยุบสภา อำนาจของรัฐสภาในระบอบดังกล่าวจึงเข้มแข็งมาก การที่ไม่มีการแยกอำนาจเด็ดขาดระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ จึงกลายเป็นข้อเสียเพราะรัฐบาลประกอบด้วยพรรคหลายพรรคที่ขาดวินัย จึงอ่อนแอและตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของรัฐสภา อย่างไรก็ตาม การกลับมาสู่ยุคสาธารณรัฐอีกครั้งหนึ่งส่งผลให้มีการฟื้นฟูการรับรองสิทธิเสรีภาพอีกครั้ง เช่น การรับรองเสรีภาพในการชุมนุม การรับรองเสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ การรับรอง

เสรีภาพของสหภาพแรงงาน ฯลฯ ดังนั้น ช่วงปี 1875 - 1914 จึงเป็นช่วงที่สิทธิเสรีภาพมีความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่มียาก่อน แต่ต่อมาได้เกิดสงครามโลก ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 และการแผ่ขยายของระบบการรวบรวมอำนาจแบบเบ็ดเสร็จในหลายประเทศ เช่น รัสเซีย (บอลเชวิค) อิตาลี (ฟาสซิสต์) เยอรมัน (นาซี) ซึ่งบรรยากาศดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการรับรองสิทธิเสรีภาพของประชาชนในฝรั่งเศสด้วย โดยมีการออกรัฐธรรมนูญให้อำนาจแก่รัฐบาลในการยุบสมัคคมที่ยั่วให้มีการต่อต้านกองทัพหรือใช้กำลังต่อต้านรูปแบบการปกครองแบบสาธารณรัฐของรัฐบาล เป็นต้น

ยุครัฐบาลหุ่นเชิด : รัฐฝรั่งเศสและอำนาจเด็ดขาดของนายกรัฐมนตรี

สาธารณรัฐที่ 3 มีประธานาธิบดีขึ้นครองอำนาจ 12 คน และสิ้นสุดในปี ค.ศ. 1940 (พ.ศ. 2483) เมื่อรัฐธรรมนูญถูกยกเลิก อย่างไรก็ตาม ไม่ได้มีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาแทนที่จนกระทั่งปี ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) ในช่วง 6 ปีที่ไม่มีรัฐธรรมนูญนั้น ฝรั่งเศสได้เข้าร่วมในสงครามโลกครั้งที่สอง แล้วถูกเยอรมนีเข้ายึดครองโดยตั้งรัฐบาลหุ่นเชิดขึ้นที่วีชี (Vichy) นายอัลแบร์ เลอเบริง ประธานาธิบดีในขณะนั้นแต่งตั้งนายพลเปแตงเป็นนายกรัฐมนตรี ยกเลิกการเรียกประเทศเป็นสาธารณรัฐ สภาแห่งชาติเตรียมที่จะร่างรัฐธรรมนูญใหม่ แต่นายพลเปแตงกลับประกาศกฎหมายรัฐธรรมนูญ (les actes constitutionnels) จำนวนหลายฉบับออกมาแทน ระบุให้เขาเป็นหัวหน้า "รัฐฝรั่งเศส" (État Français) และมีอำนาจเต็มทั้งในด้านบริหาร นิติบัญญัติ และตุลาการ⁵ และใช้คำว่า "การงาน ครอบครัวย มาตุภูมิ" แทนคำว่า "เสรีภาพ เสมอภาค ภราดรภาพ" ภายใต้ระบบใหม่ นายพลเปแตงรวบรวมอำนาจทางการเมืองไว้ทั้งหมด เลียนแบบลัทธินาซีและฟาสซิสต์ โดยเขาเป็นผู้เดียวเท่านั้นที่สามารถแต่งตั้ง/ถอดถอนรัฐมนตรี เสนอและประกาศใช้กฎหมาย แต่งตั้งข้าราชการตุลาการ ข้าราชการพลเรือน ข้าราชการทหาร รวมทั้งประกาศนิรโทษกรรมได้ สำหรับสภาแห่งชาติเดิมในทางการยังคงมีอยู่ แต่ถูกสั่งให้พักงานไม่มีกำหนด ดังนั้น ในช่วงการปกครองดังกล่าว สิทธิเสรีภาพในด้านต่างๆ ก็ได้ถูกรีดรอนลงไป เช่น มีการตรากฎหมายไม่ให้เสรีภาพในการรับฟังวิทยุต่างชาติ และห้ามชาวฝรั่งเศสที่มีบิดาเป็นคนต่างชาติประกอบอาชีพการงานสาธารณะของรัฐ เป็นต้น

ในเดือนมกราคม ค.ศ. 1941 (พ.ศ. 2484) นายพลเปแตงได้จัดตั้งสภาที่ปรึกษาแห่งชาติ (Conseil national) ขึ้นมาแทนสภาแห่งชาติเดิม มีสมาชิกที่มาจากการประชุมสภาแต่งตั้ง โดยไม่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งและไม่มีอำนาจหน้าที่ใดๆ ในขณะเดียวกันกับที่ฝรั่งเศสอยู่ภายใต้การปกครองของเยอรมนีและรัฐบาลหุ่นเชิด ได้มีความเคลื่อนไหวของชาวฝรั่งเศสอีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ยอมรับความพ่ายแพ้ของประเทศและต้องการรบต่อ นำโดยนายพลชาร์ลส์ เดอ โกลล์ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม และผู้นำกองทัพของรัฐบาลเดิม โดยเขาออกจากประเทศ ฝรั่งเศสไปตั้งฐานบัญชาการที่อังกฤษ ในฐานะหัวหน้ากลุ่มฝรั่งเศสเสรี (La France libre) รัฐบาลฝรั่งเศสจึงตั้งข้อหาว่าเขหนีทัพ นายพล เดอ โกลล์ มีปัญหาหลายประการในช่วงแรกๆ ของการต่อสู้ ประเทศอาณานิคมฝรั่งเศสต่างๆ ปฏิเสธที่จะร่วมต่อสู้กับเขาและยอมรับการปกครองของนายพลเปแตง แต่สุดท้ายในปี ค.ศ. 1943 (พ.ศ. 2486) เขาก็ประสบความสำเร็จในการควบคุมประเทศเหล่านั้น นายพล เดอ โกลล์ ได้นำทัพยึดหาดนอร์ม็องดีร่วมกับกองกำลังสัมพันธมิตร ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1944 (พ.ศ. 2487) นายพล เดอ โกลล์ ได้จัดตั้งรัฐบาลชั่วคราว

⁵ R.Barrillion, V.Chagny, La Vie Politique en France, Guide d'Introduction Civique, p.57 (Paris : A.Colin, 1965, 3 édit)

ของ " สาธารณรัฐฝรั่งเศส " ขึ้น ณ เมืองแอลเจียร์ โดยมีเขาเป็นหัวหน้ารัฐบาล และปกครองฝรั่งเศสในลักษณะการร่วมมือกันของคณะที่ปรึกษาแห่งชาติ ต่อมากุยกเข้าปารีสได้ในที่สุด ส่วนนายพลเปแตงได้รับความช่วยเหลือนำตัวออกจากฝรั่งเศสไปยังเยอรมนี แต่ภายหลังจากได้กลับเข้ามามอบตัวและถูกนำขึ้นศาลในฐานะอาชญากรสงคราม เขาถูกตัดสินประหารชีวิตแต่ลดโทษให้เหลือกักกันตลอดชีวิตที่เกาะแห่งหนึ่งในอ่าวบิสเคย์

นายพล เดอ โกลล์ เรงที่จะนำระบบสาธารณรัฐกลับมาใช้อีกโดยในวันที่ 21 ตุลาคม ค.ศ. 1945 รัฐบาลชั่วคราวได้ขอให้ประชาชนลงประชามติว่าเห็นชอบหรือไม่เห็นชอบใน 2 ประเด็น ประเด็นแรกคือประชาชนชาวฝรั่งเศสต้องการให้สภาที่เลือกตั้งในวันดังกล่าวเป็นสภาร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่ ประเด็นที่สองคือ ถ้าตอบว่าเห็นชอบด้วยกับประเด็นแรก ประชาชนชาวฝรั่งเศสจะเห็นชอบให้มีการจัดการปกครองประเทศโดยองค์กรทั้งหลายที่กำหนดไว้ในบทบัญญัติแห่งร่างกฎหมายท้ายประชามติ ไปจนกว่ารัฐธรรมนูญฉบับใหม่จะมีผลบังคับใช้หรือไม่ ผลประชามติปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่เห็นชอบในทั้งสองประเด็น สภาดังกล่าวจึงได้เริ่มร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่และเมื่อจัดทำเสร็จก็นำไปให้ประชาชนออกเสียงลงประชามติอีก แต่ประชาชนไม่รับเป็นอัตราส่วนถึง 53 % จึงต้องตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญชุดใหม่มาทำร่างรัฐธรรมนูญใหม่อีกครั้ง หนึ่ง หลังนี้ ผลประชามติออกมาว่าประชาชนยอมรับ จึงได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับ ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) ซึ่งนอกจากจะยืนยันในเจตนารมณ์ตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 แล้ว ยังได้รับรองสิทธิใหม่ๆ ขึ้นมาอีกหลายประการ และพัฒนาเสรีภาพบางประการให้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังบังคับให้รัฐต้องหาทางจัดการให้สิทธิเหล่านั้นเกิดขึ้นจริง เช่น ออกรัฐธรรมนูญว่าด้วยสื่อ การพิมพ์ที่เกี่ยวกับเยาวชน และได้ขยายเสรีภาพเกี่ยวกับสหภาพให้รวมไปถึงข้าราชการด้วย

รัฐบาลชั่วคราวของนายพล เดอ โกลล์ ลาออกในเดือนมกราคม ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) หลังจากที่ประกาศใช้รัฐธรรมนูญใหม่และจัดการเลือกตั้งทั่วไปเรียบร้อยแล้ว นายเฟลิซ กูแลง แห่งพรรคสังคมนิยมประชาธิปไตยขึ้นเป็นประธานาธิบดีแทน

ยุคสาธารณรัฐที่ 4

รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1946 (พ.ศ. 2489) ถือเป็นการสถาปนาระบอบสาธารณรัฐที่ 4 ขึ้น รัฐธรรมนูญฉบับนี้กำหนดการปกครองของฝรั่งเศสให้เป็นแบบรัฐสภา โดยอำนาจบริหารประกอบด้วยประธานาธิบดี ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากสองสภารวมกัน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี และสามารถได้รับเลือกตั้งต่ออีกหนึ่งสมัยได้ แต่มีข้อห้ามว่าประธานาธิบดีต้องไม่มาจากตระกูลกษัตริย์ที่เคยครองบัลลังก์ฝรั่งเศสมาก่อน ประธานสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐเป็นนายกรัฐมนตรีโดยตำแหน่งและเป็นหัวหน้ารัฐบาล เขาและคณะรัฐบาลได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี แต่ต้องได้รับความไว้วางใจจากสภาผู้แทนราษฎรเสียก่อน ประธานาธิบดีไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ดังนั้น คำสั่งใดๆ ของเขาต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งลงนามกำกับ ประธานาธิบดีสามารถประกาศยุบสภาได้ตามคำแนะนำของนายกรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรีสามารถเสนอกระทุ้งไม่ไว้วางใจต่อสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่หากสภาผู้แทนราษฎรลงมติในทางตรงกันข้าม (ไม่เห็นด้วย) นายกรัฐมนตรีอาจจะลาออกหรือขอให้ประธานาธิบดียุบสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภา (Parlement) ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎรเรียกว่าสภาแห่งชาติ (Assemblée Nationale) และสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil de la République) ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็นวุฒิสภา (Sénat) สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งโดยตรงในระบบสัดส่วน มีวาระ 5 ปี และเป็นสภาที่มีความสำคัญและมีอำนาจในทางนิติบัญญัติมากกว่า โดยสามารถรับรองกฎหมาย กำหนดงบประมาณแผ่นดิน และให้ความ

เห็นชอบผู้ที่จะดำรงตำแหน่งประธานวุฒิสภาซึ่งต้องเป็นหัวหน้ารัฐบาลต่อไป วุฒิสภามีวาระ 6 ปี มาจากการเลือกตั้งทางอ้อมและมีอำนาจน้อยกว่าโดยรวมเป็นส่วนหนึ่งในการให้ความเห็นชอบตำแหน่งประธานาธิบดีและมีสิทธิหน่วงเหนี่ยวร่างกฎหมายจากสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในรัฐธรรมนูญฉบับนี้คือการให้ผู้หญิงมีสิทธิเลือกตั้งได้เป็นครั้งแรก อย่างไรก็ตาม ชาวฝรั่งเศสส่วนมากไม่พอใจรัฐธรรมนูญฉบับนี้ หนึ่งในบรรดาผู้ที่ไม่พอใจดังกล่าวมีนายพล เดอ โกลล์ รวมอยู่ด้วย โดยเฉพาะในประเด็นของอำนาจของประธานาธิบดี นายพล เดอ โกลล์ ได้ตั้งพรรคการเมืองขึ้นมาในชื่อ “ที่ประชุมของชาวฝรั่งเศส” (Rassemblement du Peuple Française) หรือ RPF และได้แสดงจุดยืนด้วยการกล่าวคำปราศรัยโจมตีรัฐธรรมนูญและพวกคอมมิวนิสต์

ปัญหาของสาธารณรัฐฝรั่งเศสในสมัยนั้น คือความอ่อนแอของระบบพรรคการเมือง รัฐบาลต้องขึ้นอยู่กับพรรคการเมืองผสมในระบบ 3 พรรค คือ พรรคสังคมนิยม พรรคความเคลื่อนไหวแห่งสาธารณรัฐประชาชน หรือ MRP ซึ่งเป็นคาธอลิกเสรี และพรรคคอมมิวนิสต์ ยุคต่อมาก็เป็น 3 พรรคอีกชุดหนึ่งคือ พรรคสังคมนิยม พรรค MRP และพรรคฝ่ายซ้าย การบริหารประเทศเต็มไปด้วยความยุ่งยาก รัฐบาลไม่มีเสถียรภาพ โดยในช่วงระยะเวลา 14 ปี มีการเปลี่ยนรัฐบาลถึง 25 ครั้ง และอยู่กันไม่ได้ครบวาระ พรรคการเมืองขาดระเบียบวินัยและไร้หลักการ ทำให้ประชาชนเบื่อหน่าย นอกจากนี้ในปี ค.ศ. 1954 (พ.ศ. 2497) รัฐบาลยังเผชิญปัญหาแอลจีเรีย ประเทศอาณานิคมที่พยายามดิ้นรนเป็นเอกราช และปัญหาขบวนการชาตินิยมในแอฟริกา แต่โดยที่ฝ่ายบริหารถูกตัดอำนาจจนบริหารประเทศไม่ได้ ในขณะที่รัฐสภามีอำนาจมากและมีความสับสน ทำให้ฝรั่งเศสไม่สามารถกำหนดนโยบายที่แน่นอนในการแก้ไขปัญหานี้ได้ ทหารที่ประจำการรบอยู่ในอาณานิคมต่างๆ จึงพากันไม่พอใจและกระด้างกระเดื่องโดยรัฐบาลเองก็คุมไม่อยู่ ในที่สุด นายปีแอร์ ฟลิแมง นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นจึงต้องลาออกในปี ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501) แม้ว่าจะยังคงมีเสียงสนับสนุนจากรัฐสภา

ในส่วนของนายพล เดอ โกลล์ นั้น กลุ่ม RPF ของเขาได้ลงสมัครเข้ารับเลือกตั้ง และได้รับเลือกเข้าสู่รัฐสภาโดยตลอด มากบ้าง น้อยบ้าง แม้ว่าเดอ โกลล์ จะวางมือจากการเมืองไปแล้วก็ตาม เมื่อปัญหาแอลจีเรียลุกลามถึงขั้นที่ทหารฝรั่งเศสที่ประจำในแอลจีเรียจะบุกประเทศฝรั่งเศส นายพล เดอ โกลล์ เป็นผู้เดียวที่ทหารเชื่อมั่นว่าจะยุติสถานการณ์แล้วร้ายลงได้เพราะกองทัพเชื่อฟังเขา รัฐบาลที่ลาออกจึงมอบอำนาจให้เดอ โกลล์ เป็นประธานาธิบดีแทน โดยในวันที่ 1 มิถุนายน ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501) ที่ประชุมรัฐสภาได้มีมติ 329 ต่อ 224 ให้อำนาจสิทธิขาดแก่ประธานาธิบดีเดอ โกลล์ เป็นเวลา 6 เดือน ในการร่างรัฐธรรมนูญใหม่

ยุคสาธารณรัฐที่ 5 (ยุคปัจจุบัน) : ประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ

ในเดือนกันยายน ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501) ได้มีการออกเสียงประชามติในการยอมรับร่างรัฐธรรมนูญแห่งสาธารณรัฐที่ 5 โดยเป็นการออกเสียงแบบผ่านคณะผู้แทน (Électorat) ซึ่งมีอยู่ 84 คณะ ผลปรากฏว่า 74 คณะ เห็นชอบรัฐธรรมนูญใหม่ การประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1958 (พ.ศ. 2501) เป็นผลให้มีการล้มเลิกระบอบสาธารณรัฐที่ 4 และสถาปนาระบอบสาธารณรัฐที่ 5 อันเป็นสาธารณรัฐปัจจุบันขึ้นมาแทน ตามรัฐธรรมนูญฉบับนี้ กำหนดรูปแบบการปกครองของประเทศฝรั่งเศสเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบสาธารณรัฐ ประธานาธิบดีสามารถยุบสภาได้ รัฐบาลมีอำนาจออกกฤษฎีกา การเก็บภาษีได้เองหากรัฐสภายับยั้งไว้ไม่เห็นด้วยมากกว่า 70 วัน การออกกฤษฎีกาเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรอยู่ในอำนาจของรัฐบาล รัฐบาลมีอำนาจประกาศภาวะฉุกเฉินได้ รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยังได้

ขยายขอบเขตของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้งประธานาธิบดีไปจากเดิม โดยเพิ่มสมาชิกสภาจังหวัดและผู้แทนของคณะเทศมนตรีต่างๆ เข้าไปด้วย และกำหนดรูปแบบการจัดการเลือกตั้งใหม่ คือ ให้มีการเลือกตั้ง 2 ครั้ง (Le scrutin uninominal majoritaire à deux tours)⁶ โดยกล่าวว่าถ้าผู้สมัครคนใดได้รับเสียงสนับสนุนไม่ถึงเกณฑ์ข้างมากในการเลือกตั้งครั้งที่ 1 จะต้องถอนตัวออกจากการเลือกตั้งในครั้งที่ 2 นอกจากนี้รัฐธรรมนูญยังกำหนดว่านายกรัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องมาจากการเลือกตั้ง ประธานาธิบดีเป็นผู้เลือกนายกรัฐมนตรี การลงมติให้การไว้วางใจรัฐบาลต้องมีเสียงข้างมากของสมาชิกรัฐสภาทั้งหมด แต่ก็ไม่จำเป็นที่รัฐบาลจะต้องลาออกในทุกๆ เรื่อง ในยุคนี้ การปกครองของฝรั่งเศสจึงได้เปลี่ยนเป็นรูปแบบจากรัฐสภาแท้มาเป็นระบอบประธานาธิบดีมีอำนาจเด็ดขาด (Président puissant) ส่วนรัฐสภา (parlement) นั้นประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร (Assemblée nationale) สมาชิกจำนวน 577 คน มาจากการเลือกตั้งโดยตรง 2 ครั้ง วาระการทำงาน 5 ปี และวุฒิสภา (Sénat) สมาชิกจำนวน 321 คน มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม วาระการทำงาน 9 ปี

เมื่อมีรัฐธรรมนูญแล้วก็จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้น พรรคของนายพล เดอ โกลล์ คือ พรรคโกลลิสต์ใหม่สำหรับสาธารณรัฐใหม่ (Union pour la Nouvelle République) ได้รับชัยชนะถึง 188 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคสังคมนิยมได้เพียง 10 ที่นั่ง เป็นการสูญเสียของพรรคฝ่ายซ้ายอย่างใหญ่หลวงในการเลือกตั้งแบบ 2 ครั้งที่คิดขึ้นมาเอง นายพล เดอ โกลล์ ได้รับการแต่งตั้งเป็นประธานาธิบดี เขาสนับสนุนการปฏิรูประบบเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และประกาศนโยบายเป็นอิสระด้านต่างประเทศ นายพล เดอ โกลล์ ได้แก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ที่แอลจีเรียและจัดให้มีการลงประชามติในการให้อเอกราชแก่ประเทศดังกล่าว ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากชาวฝรั่งเศสถึง 56 % แต่ผู้นำทางการทหารไม่พอใจเพราะต้องการครอบครองแอลจีเรีย ในปี ค.ศ. 1961 และ 1962 (พ.ศ. 2504 และ 2505) จึงได้เกิดการปฏิวัติของทหารฝรั่งเศสขึ้นที่แอลจีเรีย แต่การปฏิวัติล้มเหลว แอลจีเรียจึงได้รับเอกราช และในการเลือกตั้งทั่วไปในปีนั้นพรรคของเดอ โกลล์ก็ได้ชัยชนะอย่างท่วมท้น ทำให้ฝรั่งเศสก้าวเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยได้อย่างภาคภูมิใจ ประธานาธิบดีเดอ โกลล์ ได้รับเลือกตั้งซ้ำอีกในปี ค.ศ. 1965 (พ.ศ. 2508) รวมเวลาที่เขายูในตำแหน่งประธานาธิบดีถึง 11 ปี จนถึงปี ค.ศ. 1969 (พ.ศ. 2512) ผลงานสำคัญคือ การปรับค่าเงินฟรังก์และกระแสนเงินตราให้สมเหตุสมผล การเข้าร่วมในองค์การตลาดร่วม การปลดปล่อยอาณานิคม การสร้างมิตรภาพกับเอเชีย แอฟริกา และละตินอเมริกา อย่างไรก็ตาม การเข้าร่วมในตลาดร่วมทำให้รัฐบาลต้องออกกฎหมายควบคุมค่าแรงงานและราคาสินค้า ทำให้คนงานไม่พอใจ ประกอบกับ ในปี ค.ศ. 1968 (พ.ศ. 2511) ได้มีปัญหาการจลาจลของนักศึกษาในกรุงปารีส รัฐบาลทำการปราบปรามรุนแรง จึงเกิดขบวนการต่อต้านประธานาธิบดี เดอ โกลล์ ขึ้น สหภาพแรงงานผสมโรงประท้วงเรียกร้องค่าแรงเพิ่ม ซึ่งประธานาธิบดี เดอ โกลล์ ยอมสนองตอบข้อเรียกร้อง แต่เมื่อค่าจ้างแรงงานเพิ่มขึ้นกลับทำให้ระบบเงินฟรังก์สูญเสียความเชื่อถือ เกิดวิกฤตทางการเงินตามมา นานาชาติประชุมกันและเสนอความช่วยเหลือ แต่ประธานาธิบดี เดอ โกลล์ ปฏิเสธและเลือกที่จะออกข้อกำหนดทางเศรษฐกิจอย่างเข้มงวด เป็นเหตุให้เกิดความไม่สงบขึ้น เกิดการจลาจลประท้วงอัตราค่าแรง จนมีการลงประชามติขับไล่ประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง เหตุการณ์จึงสงบลงได้

⁶ Marie-Thérèse Lancelot et Alain Lancelot, Les Elections en France, (Paris : Hachette, " En Savoir Plus " , 1978, pp. 28 - 33)

ปัจจุบัน ฝรั่งเศสยังอยู่ในยุคสาธารณรัฐที่ 5 และรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1958 (พ.ศ. 2501) ของสาธารณรัฐที่ 5 ยังคงใช้มาจนถึงปัจจุบันโดยที่ผ่านมามีการแก้ไขสำคัญ คือ

- ปี 1962 (พ.ศ. 2505) กำหนดให้ตำแหน่งประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐมาจากการเลือกตั้งโดยตรงโดยผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั่วไป ทุกๆ 7 ปี
- ปี 1993 (พ.ศ. 2536) เพิ่มเติมรายละเอียดเกี่ยวกับการรับโทษทางอาญาของรัฐมนตรี
- ปี 1995 (พ.ศ. 2538) การให้มีการประชุมสภาเพียงสมัยเดียว / การขยายขอบข่ายที่จะให้มีการออกเสียงประชามติ
- ปี 1998 (พ.ศ. 2541) กำหนดบทเฉพาะกาลเกี่ยวกับสถานภาพของนิวเคลียร์
- ปี 1979 (พ.ศ. 2542) การจัดตั้งสหภาพเศรษฐกิจและเงินตรา / การให้หญิงและชายมีสิทธิเท่าเทียมกันสำหรับการอยู่ในวาระเลือกตั้งและการดำรงตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้ง / การยอมรับขอบข่ายอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ
- ปี 2000 (พ.ศ. 2543) การลดระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีลง เหลือเพียงสมัยละ 5 ปี โดยให้มีผลตั้งแต่การเลือกตั้งทั่วไปในปี 2545 เป็นต้นไป

ซึ่งหลักการโดยภาพรวมของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน ยังคงยึดมั่นในสิทธิมนุษยชนและหลักการอำนาจอธิปไตยเป็นของชาติดังที่ได้ประกาศไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 และในคำปรารภของรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ. 1946 โดยได้กำหนดให้จัดตั้งสภาตุลาการรัฐธรรมนูญขึ้นเพื่อตรวจสอบความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายต่างๆ สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการรับรองสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ ในยุคสาธารณรัฐที่ 5 นี้ สามารถแบ่งได้ 2 ช่วง คือ ช่วงประมาณคริสต์ทศวรรษ 1860 ซึ่งปัญหาอัลจีเรียยังคงคาราคาซังอยู่ การรับรองสิทธิเสรีภาพยังไม่เต็มที่เนื่องจากยังอยู่ในระหว่างการประกาศใช้มาตรการฉุกเฉินในกรณีเกิดเหตุร้ายแรงตามอำนาจพิเศษของประธานาธิบดีตามรัฐธรรมนูญมาตรา 16 อยู่ และหลังสิ้นสุดปัญหาอัลจีเรียแล้วก็ยังไม่ได้พัฒนาในเรื่องการรับรองสิทธิเสรีภาพมากนัก จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงคริสต์ทศวรรษ 1870 การรับรองสิทธิเสรีภาพจึงเริ่มได้รับการทำให้สมดุลและพัฒนาในทิศทางที่ดีขึ้น เป็นต้นว่ามีการตรากฎหมายรับรองสิทธิส่วนบุคคล การเพิ่มการควบคุมในเรื่องประโยชน์สาธารณะ การต่อต้านการแบ่งแยกเชื้อชาติและสีผิว สิทธิในการทำแท้ง สิทธิในการหย่าด้วยความยินยอมของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย การให้เสรีภาพในการติดต่อสื่อสารโทรคมนาคม สิทธิเสรีภาพในสื่อสิ่งพิมพ์ และสิทธิของสหภาพแรงงาน

การเมืองการปกครอง : อำนาจบริหาร

ในระบบการเมืองของฝรั่งเศสนั้น อำนาจบริหารในสาธารณรัฐที่ 5 เป็นอำนาจที่เข้มแข็ง และมีลักษณะผู้นำคู่ (un pouvoir exécutif fort et bicéphale) กล่าวคือ มีประธานาธิบดี ดำรงตำแหน่งเป็นประมุขแห่งรัฐและผู้นำอำนาจบริหาร และคณะรัฐมนตรีหรือรัฐบาล ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรีในฐานะหัวหน้ารัฐบาล โดยสองสถาบันนี้จะเป็นองค์กรหลักในการใช้อำนาจบริหาร

1. ประธานาธิบดี

เป็นประมุขของรัฐ เป็นผู้นำอำนาจบริหารโดยการกำหนดนโยบายต่างๆ เป็นผู้รักษาอธิปไตยแห่งชาติและเป็นตัวแทนในการตกลงทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ

การเลือกตั้งประธานาธิบดี¹

ในช่วงแรกของยุคสาธารณรัฐที่ 5 ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสจะมาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม และมีวาระการดำรงตำแหน่ง 7 ปี แต่ต่อมาในปี ค.ศ. 1962 (พ.ศ. 2505) ได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญให้ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งโดยตรง แต่วาระยังคงเป็น 7 ปีเท่าเดิม จนกระทั่งล่าสุดในปี ค.ศ. 2000 (พ.ศ. 2543) ได้แก้ไขรัฐธรรมนูญอีกครั้งหนึ่ง ลดวาระการดำรงตำแหน่งของประธานาธิบดีลงเหลือเพียงสมัยละ 5 ปี โดยให้เริ่มใช้บังคับนับตั้งแต่การเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี ค.ศ. 2002 (พ.ศ. 2545) เป็นต้นไป อย่างไรก็ตาม ประธานาธิบดีสามารถสมัครเข้ารับการเลือกตั้งต่อได้อีกโดยไม่จำกัดสมัย

การเลือกตั้งประธานาธิบดีฝรั่งเศส เป็นการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ในระบบเลือกตั้งสองครั้งเพื่อให้ได้ผู้ได้รับเสียงข้างมากหนึ่งเดียว (un scrutin uninominal majorité à deux tours) กล่าวคือ ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งผู้ใดได้คะแนนเสียงจากผู้มาลงคะแนนเกินกว่าครึ่งในการเลือกตั้งรอบแรกจะถือว่าได้รับการเลือกตั้งทันที แต่ในกรณีที่ผู้สมัครได้คะแนนสูงสุดแต่ไม่เกินครึ่งของคะแนนเสียงทั้งหมดของผู้มาลงคะแนนเลือกตั้งในรอบแรก ถือว่าผู้นั้นยังไม่ชนะการเลือกตั้ง จะต้องมีการลงคะแนนใหม่ภายในสองสัปดาห์ โดยผู้สมัครที่มีสิทธิเข้าแข่งขันในรอบที่สอง คือ ผู้สมัครในรอบแรกที่มีคะแนนสูงเป็นที่ 1 และ 2 เท่านั้น การนับคะแนนเสียงในรอบแรกจึงเป็นการนับแบบเสียงข้างมากเด็ดขาด (majorité absolue) ส่วนการนับคะแนนในรอบที่สองเป็นการนับแบบเสียงข้างมากธรรมดา (majorité relative)

บุคคลที่มีสิทธิสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศส ได้แก่ พลเมืองฝรั่งเศสที่มีอายุครบตั้งแต่ 23 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป และผ่านคุณสมบัติตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร นอกจากนี้ ผู้สมัครยังต้องได้รับการลงนามสนับสนุนจากผู้ที่มาจากการเลือกตั้ง (เช่น สมาชิกสภาภาค สมาชิกสภาจังหวัด นายกเทศมนตรี เทศมนตรี สมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆ ฯลฯ) จำนวน 500 คน จากอย่างน้อย 30 จังหวัดหรือดินแดนโพ้นทะเลด้วย ทั้งนี้ ไม่เกินหนึ่งในสิบของผู้สนับสนุนจะมาจากจังหวัดเดียวกันหรือดินแดนโพ้นทะเลเดียวกันไม่ได้ บัญชีรายนามผู้สนับสนุนจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่โดยสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ (Conseil constitutionnel) ผู้สมัครที่ไม่มีรายชื่อรับรอง 500 ชื่อ จะไม่สามารถลงสมัครได้

¹ www.elysee.fr/pres/role3_.htm "Le Président de la République en 6 questions"

การเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่ จะต้องกระทำภายในไม่น้อยกว่า 20 วัน หรือไม่เกิน 35 วัน ก่อนที่ประธานาธิบดีที่ดำรงตำแหน่งอยู่จะครบวาระ หรือหากตำแหน่งประธานาธิบดีว่างลงด้วยเหตุอื่นใด หรือสภาตุลาการรัฐธรรมนูญประกาศว่าประธานาธิบดีขาดคุณสมบัติเป็นการถาวร การเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่จะต้องกระทำภายในไม่น้อยกว่า 20 วัน หรือไม่เกิน 35 วัน หลังจากวันที่ตำแหน่งว่างหรือวันที่ออกประกาศการขาดคุณสมบัติดังกล่าว เว้นแต่ว่าสภาตุลาการรัฐธรรมนูญเห็นว่ามีเหตุสุดวิสัย (force majeure) เป็นอย่างอื่น

ก่อนการลงคะแนนเลือกตั้งประธานาธิบดีในรอบแรก หากผู้สมัครคนหนึ่งคนใดได้เสียชีวิตลงหรือได้รับการวินิจฉัยว่าขาดคุณสมบัติ รวมทั้งในกรณีที่ผู้ซึ่งประกาศตนต่อหน้าสาธารณชนในช่วงสามสัปดาห์ก่อนวันหมดเขตการรับสมัคร ได้เสียชีวิตหรือได้รับการวินิจฉัยว่าขาดคุณสมบัติในช่วงเจ็ดวันก่อนหน้าวันหมดเขตการเสนอนั้น สภาตุลาการรัฐธรรมนูญจะประกาศให้เลื่อนการเลือกตั้งออกไป

ในกรณีที่ผู้สมัครคนหนึ่งคนใดในจำนวนสองคนที่ได้รับคะแนนสูงสุดในรอบแรก ซึ่งจะมีสิทธิเข้ารับการเลือกตั้งในรอบที่สอง ได้เสียชีวิตลงหรือกลายเป็นผู้ขาดคุณสมบัติ สภาตุลาการรัฐธรรมนูญจะประกาศให้จัดการเลือกตั้งใหม่โดยกระทำซ้ำทั้งกระบวนการ

รัฐบาลจะเป็นผู้รับผิดชอบในการกำหนดวันเลือกตั้งและรณรงค์ให้ประชาชนออกมาใช้สิทธิ ส่วนสภาตุลาการรัฐธรรมนูญเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลการเลือกตั้งให้เป็นไปโดยถูกต้องเหมาะสมและการประกาศผลการเลือกตั้งภายในสิบวันหลังการเลือกตั้งที่มีผู้ได้รับคะแนนเสียงข้างมากตามกฎหมายในการที่จะได้รับตำแหน่งประธานาธิบดี ผู้ที่เป็นประธานาธิบดีอยู่ในขณะนั้นสามารถลงสมัครเข้ารับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีต่ออีกได้

การรณรงค์หาเสียงจะเริ่มได้ตั้งแต่วันที่มีการประกาศรายชื่อผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งลงในรัฐกิจจานุเบกษา (Journal Officiel) และจะสิ้นสุดลงในเวลาที่เที่ยงคืนของวันศุกร์ก่อนหน้าการเลือกตั้ง วันเลือกตั้งทั้งรอบแรกและรอบสองนั้นจะกำหนดให้ตรงกับวันอาทิตย์เสมอ

รัฐให้การสนับสนุนแก่ผู้สมัครโดยการจัดพื้นที่สำหรับติดตั้งป้ายโฆษณาหาเสียงให้ จัดส่งเอกสารแถลงนโยบาย (Manifesto) ให้ทางไปรษณีย์ และจัดสรรเวลาหาเสียงทางวิทยุและโทรทัศน์ให้ โดยมีคณะกรรมการควบคุมการหาเสียงเลือกตั้งแห่งชาติ (National Election Campaign Control Commission) ซึ่งตั้งมาจากผู้พิพากษาศาลยุติธรรมและผู้พิพากษาศาลปกครอง เป็นองค์กรดูแลเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่เสมอภาคสำหรับผู้สมัครทุกคน

ตามกฎหมาย ภายใน 60 วันหลังการเลือกตั้ง ผู้สมัครแต่ละคนจะต้องยื่นบัญชีค่าใช้จ่ายในการรณรงค์หาเสียงของตนต่อสภาตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อตีพิมพ์ลงในรัฐกิจจานุเบกษา ในบัญชีดังกล่าว จะต้องรายงานรายรับและรายจ่ายย้อนหลังเป็นเวลา 12 เดือนก่อนการเลือกตั้ง ทั้งนี้ ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีจะใช้จ่ายเงินในการหาเสียงได้ไม่เกิน 90 ล้านฟรังก์ ในการเลือกตั้งรอบแรก และไม่เกิน 120 ล้านฟรังก์ ในการเลือกตั้งรอบที่สอง และนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1995 (พ.ศ. 2538) เป็นต้นมานิติบุคคลต่างๆ ยกเว้นพรรคการเมืองหรือกลุ่มการเมือง ถูกห้ามไม่ให้ให้การสนับสนุนทางการเงินแก่ผู้สมัครในการรณรงค์หาเสียง การฝ่าฝืนกฎต่างๆ เหล่านี้ มีบทลงโทษทั้งทางแพ่งและอาญา

การตีพิมพ์ผลสำรวจความคิดเห็นใดๆ ในช่วงสัปดาห์ก่อนหน้าการเลือกตั้งจะกระทำมิได้

อำนาจหน้าที่ของประธานาธิบดี

ประธานาธิบดีเป็นประมุขสูงสุดของฝ่ายบริหาร ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ประธานาธิบดีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

- เป็นผู้รักษาไว้ซึ่งรัฐธรรมนูญ (การทำให้รัฐธรรมนูญเป็นที่เคารพ) ให้หลักประกันในความเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดในการกิจปกติขององค์กรของรัฐ และดำเนินกิจกรรมของรัฐให้ต่อเนื่อง เป็นผู้ปกป้องเอกราชแห่งชาติ บูรณภาพแห่งดินแดน และความเคารพต่อเครือประชาคมฝรั่งเศสและต่อสนธิสัญญาระหว่างประเทศ (มาตรา 5)
- กำหนดนโยบายต่างประเทศและเป็นตัวแทนประเทศในการทำสนธิสัญญาระหว่างประเทศ
- เป็นผู้แต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และถอดถอนนายกรัฐมนตรีในกรณีที่นายกรัฐมนตรีเสนอการลาออกของรัฐบาล รวมทั้งแต่งตั้งและถอดถอนรัฐมนตรี โดยข้อเสนอของนายกรัฐมนตรี (มาตรา 8)
- เป็นประธานในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (มาตรา 9)
- เป็นประธานในที่ประชุมสภาตุลาการสูงสุด
- ประธานาธิบดีมีสิทธิเสนอร่างกฎหมายหรือสนธิสัญญาใดๆ ต่อสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาตัดสินว่าขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่
- เป็นผู้ประกาศใช้กฎหมาย ภายใน 15 วัน หลังจากที่รัฐบาลได้เสนอร่างกฎหมายที่ผ่านรัฐสภาแล้วมาเพื่อลงนาม อย่างไรก็ตาม ก่อนครบวาระดังกล่าว ประธานาธิบดีอาจขอให้รัฐสภาพิจารณาทบทวนร่างกฎหมายหรือบางมาตราของร่างกฎหมายนั้นใหม่ได้ โดยที่รัฐสภาจะปฏิเสธการร้องขอให้ทบทวนนั้นมิได้ (มาตรา 10)
- ประธานาธิบดีมีอำนาจที่จะขอให้ประชาชนลงคะแนนประชามติร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับโครงสร้างขององค์กรแห่งรัฐ อันจะส่งผลเป็นความเห็นชอบในข้อตกลงของประชาคมหรือการมอบหมายอำนาจการให้สัตยาบันในสนธิสัญญา แต่ในการเสนอขอประชามตินี้ จะต้องมาจากการเสนอจากรัฐบาล ในระหว่างที่รัฐสภาอยู่ในสมัยประชุม หรือมาจากการเสนอขอจากวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎรร่วมกันต่อประธานาธิบดี ทั้งนี้ ร่างกฎหมายที่เสนอขอประชามตินั้นจะต้องไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ และจะต้องตีพิมพ์ร่างกฎหมายที่ขอประชามติดังกล่าวลงในรัฐกิจจานุเบกษาให้ประชาชนได้ทราบ และเมื่อร่างกฎหมายนั้นผ่านประชามติเห็นชอบกับรัฐบาลแล้ว ก็จะต้องประกาศใช้ภายใน 15 วัน นับจากวันประกาศผลการลงประชามติ เช่นเดียวกับร่างกฎหมายที่ผ่านสภามาลงนาม (มาตรา 11) ในเรื่องนี้ ประธานาธิบดีมีสิทธิเต็มที่หรือมีอำนาจเต็มในอันที่จะมอบหรือปฏิเสธข้อเสนอหรือคำร้องขอจากรัฐบาลหรือรัฐสภาในการเข้าร่วมขอประชามติจากพลเมือง
- ประธานาธิบดี อาจส่งสาสน์ถึงสภาหนึ่งสภาใด หรือทั้งสองสภา เพื่อให้รายงานภารกิจต่อที่ประชุมรัฐสภา
- เป็นผู้ที่มีอำนาจในการประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร ภายหลังจากที่ได้หารือกับนายกรัฐมนตรีและประธานสภาทั้งสองแล้ว (มาตรา 12) จากนั้น จะต้องจัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ภายในไม่น้อยกว่า 20 วันและไม่เกิน 40 วัน นับจากวันประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร และจะยุบสภาผู้แทนราษฎรซ้ำอีกครั้งในช่วง 1 ปี นับจากวันเลือกตั้งใหม่ดังกล่าวไม่ได้

- เป็นผู้ลงนามในรัฐกำหนด (Ordonnances) และรัฐกฤษฎีกา (décrets) ที่ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรี (อันเป็นการให้สิทธิแก่ประธานาธิบดีในการใช้ดุลพินิจ ที่จะลงนามหรือไม่ก็ได้ เช่นเดียวกับกรณีรัฐกำหนดที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้จัดทำขึ้นตามบทบัญญัติในมาตรา 38 แห่งรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็จะต้องได้รับการลงนามจากประธานาธิบดีก่อนจึงจะประกาศใช้ได้) นอกจากนี้ ประธานาธิบดียังเป็นผู้แต่งตั้งข้าราชการพลเรือนและ ข้าราชการฝ่ายทหาร รวมทั้งสมาชิกสภาแห่งรัฐ ทูต ผู้พิพากษาศาลตรวจเงินแผ่นดิน ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้แทนรัฐบาลกลางในดินแดนโพ้นทะเล อธิการบดีสถาบันการศึกษาต่างๆ และศึกษาธิการประจำภาค ตลอดจนอธิบดีขององค์กรบริหารส่วนกลาง โดยการแต่งตั้งบุคคลเข้ารับตำแหน่งต่างๆ ดังกล่าว จะกระทำในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี (มาตรา 13)
- ประธานาธิบดีเป็นจอมทัพ เป็นประธานสภากลาโหม และเป็นประธานคณะกรรมการสูงสุดในการป้องกันประเทศ (มาตรา 15)
- ในกรณีที่สถาบันแห่งสาธารณรัฐ ความเป็นเอกราชของชาติ บูรณภาพแห่งดินแดน หรือการปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศถูกคุกคามอย่างร้ายแรงและปัจจุบันทันด่วน จนเป็นเหตุให้การดำเนินการตามปกติของสถาบันทางการเมืองแห่งรัฐตามรัฐธรรมนูญหยุดชะงักลง ประธานาธิบดีมีอำนาจดำเนินการที่จำเป็นสำหรับจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าว (เช่น การประกาศภาวะฉุกเฉิน) โดยจะต้องหารืออย่างเป็นทางการกับนายกรัฐมนตรีและประธานสภาทั้งสอง และสภาตุลาการ รัฐธรรมนูญก่อน และประธานาธิบดีจะต้องดูแลเกี่ยวกับการใช้มาตรการดังกล่าวให้ประชาชนทราบ ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวจะต้องดำเนินไปในระยะเวลาจำกัดที่สุด และเป็นไปเฉพาะเท่าที่มีความจำเป็น เพื่อให้การดำเนินงานของสถาบันทางการเมืองแห่งรัฐเป็นไปได้ตามปกติ โดยประธานาธิบดีจะต้องปรึกษาหารือกับสภาตุลาการ รัฐธรรมนูญในเรื่องการใช้มาตรการดังกล่าว และระหว่างที่มีการใช้อำนาจฉุกเฉินพิเศษนี้ จะมีการยุบสภาผู้แทนราษฎรมิได้ (มาตรา 16) เหตุผลของการบัญญัติไว้เช่นนี้ก็เพื่อเพิ่มอำนาจของฝ่ายบริหารให้เพียงพอที่จะมีการตัดสินใจที่เด็ดขาดและรวดเร็วจับพลันได้ จะได้ไม่เกิดปัญหาอย่างในยุคสาธารณรัฐที่ 3 และ 4 และในช่วงเวลาของการประกาศใช้อำนาจตามมาตรา 16 นี้ จะมีการควบคุมเอกสาร สิ่งพิมพ์ เป็นกรณีๆ เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องวางตัวเป็นกลาง มีการจัดตั้งศาลพิเศษเพื่อพิจารณาผู้ก่ออาชญากรรมอย่างรุนแรงหรือบุคคลที่จะบ่อนทำลายความมั่นคงของรัฐ
- ประธานาธิบดีมีอำนาจในการให้อภัยโทษ

และโดยที่ประธานาธิบดีมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ประธานาธิบดีจึงเป็นสถาบันหลักของอำนาจฝ่ายบริหารที่รับผิดชอบต่อประชาชนโดยตรงมิใช่ต่อรัฐสภา รัฐสภาจึงไม่มีอำนาจที่จะถอดถอนประธานาธิบดีออกจากตำแหน่ง อย่างไรก็ตาม โดยที่ประธานาธิบดีไม่ต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา การใช้อำนาจในทางการบริหารจึงต้องมีนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้ลงนามกำกับ อำนาจของประธานาธิบดีที่ใช้ได้โดยตรงโดยไม่ต้องมีผู้ใดลงนามกำกับจะมีเพียงการแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี การยุบสภาผู้แทนราษฎร การขอพระราชทานในร่างรัฐธรรมนูญ หรือร่างกฎหมาย ในเรื่อง que เห็นว่าจำเป็นต้องหารือประชาชนโดยตรง และการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญ 3 คน และขอให้ตุลาการรัฐธรรมนูญวินิจฉัยความถูกต้องของกฎหมายธรรมดา หรือของสนธิสัญญาระหว่างประเทศได้เท่านั้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นมาตรการถ่วง

ดุลอำนาจของรัฐสภา และเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการที่ต้องการให้มีการแยกอำนาจฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติออกจากกันอย่างเด็ดขาด

ประธานาธิบดีมีวาระการดำรงตำแหน่งสมัยละ 5 ปี หากประธานาธิบดีเสียชีวิตระหว่างอยู่ในตำแหน่ง หรือลาออกก่อนครบวาระ หรือกลายเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในตำแหน่งตามประกาศของสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ กรณีใดกรณีหนึ่ง ประธานวุฒิสภาจะเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งประธานาธิบดีไปก่อน จนกว่าจะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่ การเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่จะต้องกระทำภายในไม่น้อยกว่า 20 วัน และไม่เกินกว่า 35 วัน นับจากตำแหน่งได้ว่างลง หรือนับจากที่ได้มีการประกาศว่าประธานาธิบดีขาดคุณสมบัติ เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัย (โดยการวินิจฉัยของสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ)

ประธานาธิบดีรักษาการ ไม่มีอำนาจในการขอลงคะแนนประชามติ รวมทั้งไม่สามารถประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎรได้

หน่วยธุรการของประธานาธิบดี

ได้แก่ สำนักงานเลขาธิการประธานาธิบดี (Secrétariat Général de la Présidence de la République) ประกอบด้วย เลขาธิการ (Secrétaire Général) รองเลขาธิการ (Secrétaire Général Adjoint) และที่ปรึกษาด้านเทคนิค (Conseillers techniques) กับที่ปรึกษาฝ่ายภารกิจ (Chargés de mission) รวมแล้วประมาณ 30 คน ในบรรดาที่ปรึกษาทั้งหลายนั้น แต่ละคนจะถูกกำหนดให้เป็นตัวแทนของประธานาธิบดีในการประสานงานกับกระทรวงต่างๆ สำนักงานเลขาธิการประธานาธิบดีมีอำนาจเฉพาะทำการศึกษาค้นคว้าที่ประธานาธิบดีมอบหมายเท่านั้น²

ประธานาธิบดีสาธารณรัฐฝรั่งเศสคนปัจจุบัน

นายฌาคส์ ชีรัก (Jacques Chirac) จากพรรค RPR (Rassemblement pour la République) จากการได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2545 เป็นการดำรงตำแหน่งวาระที่ 2 (วาระแรก ได้รับเลือกตั้งเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2538) นับเป็นประธานาธิบดีคนที่ 5 ของสาธารณรัฐที่ 5 ของฝรั่งเศส

2. รัฐบาล

เป็นองค์กรฝ่ายบริหารที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้า ปฏิบัติหน้าที่ในนามคณะรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี (Conseil de Ministres) ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรี และ รัฐมนตรีอื่นๆ

นายกรัฐมนตรี (Premier Ministre)

ได้รับการแต่งตั้งจากประธานาธิบดี จากผู้นำเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร หรือบุคคลที่ประธานาธิบดีไว้วางใจ ซึ่งอาจเป็นบุคคลที่มีไม่ใช่สมาชิกรัฐสภา หากแต่เป็นบุคคลที่ประธานาธิบดีเชื่อว่าสามารถสนองนโยบายของตนและทำงานร่วมกับเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎรได้ดีก็ได้ เท่าที่ผ่านมานายกรัฐมนตรีมักจะสังกัดพรรคการเมืองเดียวกันกับประธานาธิบดี และพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภาผู้แทนราษฎร (หมายเหตุ : แต่ก็เคยมีเช่นกันที่ประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรีสังกัดคนละพรรค

² Martine Lombard, Droit Administratif, Dalloz, Paris 1999, p. 103-104

เช่น ในยุคของประธานาธิบดีมิทเตอร์องต์) นายกรัฐมนตรีเป็นผู้บังคับบัญชาบรรดารัฐมนตรีในคณะรัฐบาล และเป็นตัวแทนของรัฐมนตรีทั้งคณะ

นายกรัฐมนตรี คนปัจจุบัน คือ นายฌ็อง-ปีแยร์ ราฟฟาแรง (Jean-Pierre Raffarin) จากพรรค UDF รับตำแหน่งตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2545

หน่วยราชการของนายกรัฐมนตรี³

ปัจจุบันมีอยู่ 5 หน่วยงาน คือ

1. สำนักงานนายกรัฐมนตรี (Cabinet du Premier Ministre) ประกอบด้วย หัวหน้าสำนักงาน (Directeur) ผู้ช่วยหัวหน้าสำนักงาน (Directeur adjoint) ที่ปรึกษาด้านเทคนิค (Conseillers techniques) และที่ปรึกษาฝ่ายภารกิจ (Chargés de mission) ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการพิจารณาตัดสินใจของนายกรัฐมนตรีเกี่ยวกับกิจการที่อยู่ในความรับผิดชอบของนายกรัฐมนตรี

2. สำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (Secrétariat général du gouvernement หรือ SGG) เป็นแหล่งรวมบุคลากรชั้นนำของฝ่ายปกครอง ประกอบด้วยนักกฎหมายเป็นส่วนใหญ่ มีหน้าที่ติดตามการดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรี ผู้บังคับบัญชาสำนักงานเลขาธิการคณะรัฐมนตรี คือ เลขาธิการคณะรัฐมนตรี (Secrétaire Général du gouvernement) มีหน้าที่ดูแลวาระการประชุมคณะรัฐมนตรี ประสานงานระหว่างประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี จัดทำมติคณะรัฐมนตรี ประสานงานในการจัดเตรียมร่างกฎหมายของรัฐบาล (textes des projets de loi) ที่จะเสนอเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา หรือส่งกฎหมายของฝ่ายบริหาร (règlement) เสนอต่อองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) หรือสภาเศรษฐกิจและสังคม (Conseil économique et social) เพื่อขอความเห็นชอบหรือขอให้เสนอร่างกฎหมายนั้นเข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา รวมทั้งจัดส่งเอกสารต่างๆ ที่ต้องประกาศในรัฐกิจจานุเบกษา (journal officiel) ด้วย

3. สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการร่วมระหว่างกระทรวงเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจของยุโรป (Secrétariat général du Comité interministériel pour les questions de co-opérations économique หรือ SGCI) จัดตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) ปัจจุบันเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญมาก ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของฝ่ายปกครองต่างๆ ของฝรั่งเศสกับสถาบันต่างๆ ของสหภาพยุโรป

4. สำนักงานเลขาธิการความมั่นคงแห่งชาติ (Secrétariat général de la défense nationale หรือ SGDN) ทำหน้าที่จัดเตรียมมติและความเห็นของสภากลาโหมและคณะกรรมการสูงสุดในการป้องกันประเทศ (Conseils et Comités de Défense) และเป็นผู้ช่วยของนายกรัฐมนตรีในการดำเนินการตามมาตรา 21 ของรัฐธรรมนูญ ที่ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีรับผิดชอบในการป้องกันชาติ รวมทั้งยังทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรระหว่างประเทศเกี่ยวกับการป้องกันประเทศและศึกษาปัญหาข้อขัดแย้งระหว่างประเทศ

³ Martin Lombard, Droit Administratif, Dalloz, Paris 1999, P.102

5. คณะผู้แทนกระทรวงต่างๆ เพื่อการปฏิรูประบบการบริหารงานของรัฐ (la délégation interministérielle à la Réforme de l'Etat) อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่ศึกษารูปแบบและการปรับปรุงระบบการบริหารงานของประเทศ

รัฐมนตรี (Ministres)

ตำแหน่งระดับรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะแบ่งลำดับชั้นทางพิธีการ (ordre protocolaire) ได้ 3 ระดับ คือ รัฐมนตรีว่าการ (Ministres) เป็นตำแหน่งบังคับบัญชางานในกระทรวง (Ministère) รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะด้าน (Ministres délégués) ซึ่งศักดิ์ศรีเทียบเท่ารัฐมนตรี และจะเข้าประชุมในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ถือว่ามีอำนาจต่ำกว่ารัฐมนตรีว่าการ และ รัฐมนตรีประจำ ซึ่งขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการแต่ละกระทรวง (Secrétaires d'Etat par rattachement à leur Ministre) ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานเฉพาะส่วน แต่จะไม่มีที่นั่งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เว้นแต่มีเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเข้าสู่การพิจารณาเท่านั้นจึงจะมาเข้าร่วมประชุมด้วย โดยตำแหน่งนี้มักเลือกจากผู้ที่สนิทชิดเชื้อกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้นๆ หรือเลือกนักการเมืองที่อาวุโสยังไม่มากนักมาลงรับตำแหน่งบริหารระดับรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกๆ (การปฏิบัติงานเทียบได้กับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ ตามระบบของไทย)

เมื่อมีการตั้งคณะรัฐมนตรีใหม่ ก็จะมีรัฐกฤษฎีกาแบ่งงาน (décret de répartition) กำหนดหน้าที่ของรัฐมนตรีแต่ละคน รวมทั้งกำหนดหน่วยงานหรือกระทรวงที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีแต่ละคนด้วย เมื่อได้รับมอบหมายอำนาจหน้าที่ รัฐมนตรีมีอำนาจในการแต่งตั้ง (pouvoir de nomination) หรือลงโทษ (sanction) บุคลากรในหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบได้ นอกจากนี้ ยังมีอำนาจในการออกกฎกระทรวง (arrêtés ministériels) เพื่อการบริหารงานของกระทรวงที่รัฐมนตรีนั้นรับผิดชอบได้ โดยสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) ได้เคยวินิจฉัยวางหลักไว้เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ ค.ศ. 1936 ว่าแม้จะไม่มีกฎหมายให้อำนาจรัฐมนตรีที่จะออกกฎเกณฑ์ (pouvoir réglementaire) แต่รัฐมนตรีก็สามารถที่จะวางมาตรการที่จำเป็น เพื่อให้การดำเนินงานของฝ่ายปกครองที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเป็นไปได้อย่างดี⁴

จำนวนของรัฐมนตรี ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเหตุผลในทางการบริหารแต่เพียงอย่างเดียว แต่อาจมีปัจจัยอื่นมาประกอบด้วย เช่น เหตุผลทางด้านการเมือง (คุณภาพของกลุ่มการเมืองต่างๆ) ตลอดจนปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไข⁵ โดยในปัจจุบัน คณะรัฐมนตรีมีจำนวนทั้งสิ้น 39 คน และมีกระทรวงจำนวน 15 กระทรวง

กระทรวง (ministère) และกรม (Direction) จัดตั้งขึ้นโดยรัฐกฤษฎีกาของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ การปฏิบัติงานของนายกรัฐมนตรี รับผิดชอบตรงต่อประธานาธิบดี ส่วนการปฏิบัติงานของคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบตรงต่อนายกรัฐมนตรีและประธานาธิบดี และยังคงรับผิดชอบต่อรัฐสภาด้วย

เหตุปัจจัยอันอาจทำให้รัฐมนตรี (รวมทั้งนายกรัฐมนตรี) ต้องพ้นจากตำแหน่งมี 3 เหตุหลัก คือ ออกโดยอัตโนมัติเมื่อประธานาธิบดีอนุมัติโบลาคออกของรัฐบาลทั้งคณะ ออกด้วยเหตุผลของความเหมาะสมเฉพาะบุคคล และออกเนื่องจากความขัดแย้งไม่ลงรอยกับประธานาธิบดี

⁴ Martin Lombard, Droit Administratif, Dalloz, Paris 1999, p.107-108

⁵ <http://tlrdoc.free.fr/pages/adsys.htm>, " Le rôle de niveau ministériel "

หน่วยราชการของรัฐมนตรี

ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี (le cabinets ministériel) ประจำรัฐมนตรีแต่ละคน โดยรัฐมนตรีเป็นผู้เลือกบุคลากรเข้ามาเอง สำนักงานรัฐมนตรีมีสองบทบาทด้วยกัน บทบาทแรก คือ บทบาททางด้านการเมืองที่จะต้องทำหน้าที่ประสานงานกับรัฐสภาและกับประชาชนผู้เลือกตั้งรัฐมนตรีผู้นั้น ส่วนบทบาทที่สองคือ ประสานงานระหว่างรัฐมนตรีกับฝ่ายปกครอง โดยรัฐมนตรีจะมอบหมายงานแก่บุคลากรของสำนักงานซึ่งจะมีอยู่ประมาณไม่เกิน 10 คน ไปทำหน้าที่ศึกษาเรื่องราวต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐมนตรีคนนั้นๆ

นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีอื่นๆ ประกอบขึ้นเป็น รัฐบาล (Gouvernement / Government)

บทบาทและหน้าที่ของรัฐบาล

ในขณะที่ประธานาธิบดีเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายทางการเมือง นายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี (รัฐบาล) ก็มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานฝ่ายปกครอง ทั้งนี้ หัวหน้าคณะรัฐมนตรีคือนายกรัฐมนตรีต้องขึ้นอยู่กับหัวหน้าอำนาจบริหารคือประธานาธิบดี กล่าวคือ คณะรัฐมนตรีรับผิดชอบในการบริหารนโยบายของรัฐให้บรรลุเป้าหมายนั่นเอง

ตามมาตราที่ 20 ของรัฐธรรมนูญ ระบุว่า รัฐบาลเป็นผู้กำหนดและดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายของชาติ รัฐบาลทรงไว้ซึ่งอำนาจบังคับบัญชาหน่วยงานพลเรือนและกองทัพ และรัฐบาลจะต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ตามเงื่อนไขและกระบวนการที่บัญญัติไว้ในมาตราที่ 49 และมาตราที่ 50 กล่าวคือ เมื่อนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว จะต้องแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร และในระหว่างการปฏิบัติหน้าที่ หากจะมีโครงการหรือนโยบายสำคัญใดๆ นายกรัฐมนตรี เมื่อได้หารือกับคณะรัฐมนตรีแล้ว อาจเสนอโครงการหรือนโยบายของรัฐบาลนั้นเข้าสู่กระบวนการรับฟังและพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่แรกในฐานะ ประเด็นความรับผิดชอบของรัฐบาลต่อรัฐสภา (มาตรา 49) เลยก็ได้ นอกจากนี้ สภาผู้แทนราษฎร อาจหยิบยกประเด็นในความรับผิดชอบของรัฐบาลมาพิจารณาในญัตติไม่ไว้วางใจได้ และในกรณีที่คำแถลงนโยบายของรัฐบาล หรือโครงการของรัฐบาล ไม่ได้ได้รับการรับรองจากสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีจะต้องยื่น ใบลาออกของรัฐบาล ต่อประธานาธิบดี

นายกรัฐมนตรี เป็นผู้กำหนดแนวทางการดำเนินการของรัฐบาล รับผิดชอบในการป้องกันชาติ และรับผิดชอบบริหารงานให้เป็นไปตามกฎหมาย รวมทั้งใช้อำนาจในการตรากฎหมายของฝ่ายบริหาร และการแต่งตั้งข้าราชการพลเรือนและข้าราชการทหาร เว้นแต่ตำแหน่งที่กำหนดให้อำนาจการแต่งตั้งเป็นของประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีอาจมอบอำนาจบางประการให้แก่รัฐมนตรีได้ และในกรณีที่จำเป็น นายกรัฐมนตรีอาจทำหน้าที่แทนประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐในการเป็นประธานของที่ประชุมสภากลาโหมและคณะกรรมการสูงสุดในการป้องกันประเทศได้ รวมทั้งในกรณีพิเศษ นายกรัฐมนตรีสามารถทำหน้าที่ประธานการประชุมคณะรัฐมนตรีแทนประธานาธิบดีได้ด้วย แต่จะต้องมีการมอบหมายอย่างชัดเจนและจะต้องมีวาระการประชุมที่กำหนดไว้แน่นอน

คำสั่งการของนายกรัฐมนตรี จะมีรัฐมนตรีซึ่งรับผิดชอบการนำไปปฏิบัติเป็นผู้ลงนามสนองคำสั่ง สมาชิกของคณะรัฐมนตรี (รัฐบาล) จะไม่สามารถมีตำแหน่งในรัฐสภา (คือเป็นสมาชิกรัฐสภา) หรือรับหน้าที่ผู้แทนระดับชาติในลักษณะอื่น รวมทั้งไม่เป็นพนักงานเอกชนหรือมีอาชีพอื่นไปพร้อมกัน

คณะรัฐมนตรี สามารถออกรัฐกฤษฎีกาให้ใช้กฎอัยการศึกได้ อย่างไรก็ตาม หากช่วงเวลาการใช้กฎอัยการศึกดังกล่าวนั้นจะนานเกินกว่า 12 วัน จำต้องได้รับอนุมัติจากรัฐสภาก่อน

ในส่วนของความร่วมมือระหว่างกระทรวง บางครั้งจะมีการตั้งเป็นคณะกรรมการระหว่างกระทรวง (Comité interministériel) ขึ้นมาเพื่อทำงานร่วมกันในเรื่องต่างๆ

กลไกอื่นๆ ในการทำงานของฝ่ายบริหารและการเชื่อมโยงกับฝ่ายนิติบัญญัติ

1. สภาตุลาการสูงสุด (Conseil supérieur de la Magistrature) มีประธานาธิบดีเป็นประธาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นรองประธาน (แต่ในกรณีจำเป็นอาจทำหน้าที่เป็นประธานแทนก็ได้) ประกอบด้วยสมาชิก 9 คน สภาตุลาการสูงสุดสามารถให้คำแนะนำต่อประธานาธิบดี ในกรณีที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเสนอให้ประธานาธิบดีแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญๆ ทางฝ่ายศาล นอกจากนี้ในกรณีที่ศาลได้พิพากษาคัดสินประหารชีวิตจำเลยรายใดรายหนึ่งไปแล้ว จะต้องนำคำพิพากษานั้นเสนอต่อสภาตุลาการสูงสุดเพื่อพิจารณาเห็นชอบก่อนทุกครั้ง แต่อำนาจในการลงโทษหรืออภัยโทษนั้นเป็นอำนาจของประธานาธิบดีโดยเฉพาะ

2. สภาเศรษฐกิจและสังคม (Conseil Economique et Sociale) ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 200 คน ซึ่งเป็นตัวแทนมาจากภาคอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม องค์กรทางการเมือง อุตสาหกรรม ท่องเที่ยว องค์กรทางสังคม ตัวแทนชนชั้นกลาง องค์กรทางเศรษฐกิจและสังคมจากดินแดนโพ้นทะเล ตัวแทนผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสองกลุ่มหลังนี้แต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี คุณสมบัติของสมาชิก คือ อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี สภาเศรษฐกิจและสังคมมีวาระการดำรงตำแหน่ง 5 ปี มีหน้าที่เป็นองค์กรที่ปรึกษาของรัฐบาลและรัฐสภาในด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่อำนาจบังคับให้ปฏิบัติตามคำปรึกษานั้นไม่มี ทั้งนี้ รัฐบาลจะต้องปรึกษาหารือกับสภาเศรษฐกิจและสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับแผนหรือโครงการที่สำคัญๆ ในด้านนี้ทุกแผน ยกเว้นกฎหมายงบประมาณที่ไม่ต้องเข้าสู่สภานี้

การเมืองการปกครอง : อำนาจอธิปไตย

1. ภาพรวม

องค์การฝ่ายนิติบัญญัติของสาธารณรัฐคือรัฐสภา (Parlement) ตามรัฐธรรมนูญมาตราที่ 24 รัฐสภา ประกอบด้วย สภาผู้แทนราษฎร (Assemblée Nationale) และวุฒิสภา (Sénat) สภาผู้แทนราษฎรมาจากการเลือกตั้งทั่วไปโดยตรง วุฒิสภามาจากการเลือกตั้งทางอ้อม เพื่อเป็นหลักประกันการเป็นผู้แทนของดินแดนต่างๆ ที่ผนวกเป็นสาธารณรัฐ รวมทั้งชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่นอกประเทศฝรั่งเศสก็มีผู้แทนของตนอยู่ในวุฒิสภา

การกำหนดวาระแห่งสมาชิกภาพ จำนวนสมาชิก สิทธิประโยชน์ของสมาชิก คุณสมบัติผู้สมัคร การขาดคุณสมบัติของผู้สมัคร และลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร สำหรับแต่ละสภา ตลอดจนวิธีการเลือกตั้ง ช่อมและการเข้าแทนตำแหน่งสมาชิกที่ว่างลง เป็นไปตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญที่ว่าด้วยสถาบัน

2. โครงสร้าง

2.1 องค์ประกอบ สถานภาพ และสมาชิกภาพ

สภาผู้แทนราษฎร เป็นสภาที่หนึ่งในระบบสองสภา มีสมาชิกจำนวน 577 คน มาจากการเลือกตั้งทั่วไปโดยตรง มีวาระการดำรงตำแหน่งตามปกติสมัยละ 5 ปี สามารถลงสมัครต่ออีกได้

วุฒิสภา เป็นสภาที่สองในระบบสองสภา มีสมาชิกจำนวน 321 คน มาจากการเลือกตั้งโดยทางอ้อม มีวาระการดำรงตำแหน่งสมัยละ 9 ปี แต่จะเลือกตั้งใหม่หนึ่งในสามทุกๆ สามปี (หมายเหตุ : จำนวนสมาชิกและวาระการดำรงตำแหน่งของวุฒิสภา ขณะนี้อยู่ในระหว่างการที่จะปฏิรูปให้เป็นระบบใหม่ ซึ่งจะเริ่มในปี ค.ศ. 2004 (พ.ศ. 2547)¹ คือ เพิ่มจำนวนเป็น 326 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และเลือกตั้งใหม่กึ่งหนึ่งทุกๆ สามปี)

2.2 ระบบการเลือกตั้ง (ตามกฎหมายเลือกตั้งฉบับปัจจุบัน ลงวันที่ 27 ตุลาคม 1964 แก้ไขเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 6 มิถุนายน 2000)

สภาผู้แทนราษฎร เลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนด้วยระบบเลือกตั้งสองครั้งเพื่อให้ได้รับเสียงข้างมาก (un scrutin majoritaire à deux tours)

ปัจจุบัน อัตราส่วนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน ต่อจำนวนประชากรประมาณ 100,000 คน

เขตเลือกตั้ง (Circonscription) มีทั้งหมด 577 เขต แต่ละเขตมีผู้แทนได้หนึ่งคน จากจำนวนเขตเลือกตั้งดังกล่าว แบ่งเป็นเขตเลือกตั้งในภาคพื้นทวีป (Métropole) จำนวน 555 เขต เขตเลือกตั้งในจังหวัดโพ้นทะเล (DOM) 17 เขต และเขตเลือกตั้งในดินแดนโพ้นทะเล (TOM) 5 เขต การแบ่งเขตเลือกตั้งพิจารณาจากจำนวนประชากรในแต่ละพื้นที่ จังหวัดหนึ่งๆ จะมีเขตเลือกตั้งตั้งแต่ 2 ถึง 24 เขต แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม เมื่อผู้สมัครได้รับการเลือกตั้งแล้ว จะถือว่าเป็นผู้แทนของปวงชนทั้งประเทศ ไม่ใช่เพียงแต่เขตเลือกตั้งของตนเท่านั้น

¹ www.senat.fr/role/senate.html

ผู้ที่มีสิทธิลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง คือ พลเมืองฝรั่งเศสทั้งหญิงและชาย อายุตั้งแต่ 23 ปีบริบูรณ์ ผ่านการเกณฑ์ทหารแล้ว (สำหรับฝ่ายชาย) ทั้งนี้ ผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจะต้องยื่นใบสมัครล่วงหน้า อย่างน้อย 21 วันก่อนวันเลือกตั้ง โดยต้องเสนอชื่อผู้สมัครสำรองไปพร้อมกันด้วย²

ลักษณะต้องห้ามของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย การเป็นสมาชิกของรัฐบาล การเป็นสมาชิกสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ การเป็นสมาชิกวุฒิสภา การเป็นสมาชิกสภาเศรษฐกิจและสังคม การเป็นผู้พิพากษา/ข้าราชการพลเรือน/ข้าราชการในกองทัพ การเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากต่างประเทศ การเป็นข้าราชการของต่างประเทศ การดำรงตำแหน่งผู้นำในวิสาหกิจแห่งชาติ/บริษัทที่รับการสนับสนุนจากภาครัฐ/บริษัทการเงินที่มีหน้าที่ระดมเงินออกสาธารณะ/บริษัทอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ การรับหน้าที่ที่ปรึกษาในทุกลักษณะ และการมีตำแหน่งอื่นๆ ที่มาจากการเลือกตั้ง

ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้ง ได้แก่ พลเมืองฝรั่งเศสทั้งหญิงและชาย อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ เป็นผู้มีสิทธิตามกฎหมายแพ่งและมีสิทธิทางการเมือง รวมทั้งไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติในการใช้สิทธิเลือกตั้งอันได้แก่การเป็นผู้อยู่ในอภินิหารของผู้อื่น หรือต้องคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

วันเลือกตั้งจะกำหนดให้ตรงกับวันอาทิตย์เสมอ โดยการเลือกตั้งรอบที่สองจะมีขึ้นในวันอาทิตย์ถัดไปจากรอบแรก

ผู้สมัครจะถือว่าได้รับเลือกตั้งทันทีตั้งแต่รอบแรก หากเขาได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด และสัดส่วนของคะแนนเสียงนั้นไม่ต่ำกว่าจำนวนบุคคลตามทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งของเขตเลือกตั้งนั้นๆ ส่วนการเลือกตั้งรอบที่สอง จะใช้เกณฑ์เสียงข้างมากธรรมดา กล่าวคือ เป็นผู้ได้คะแนนเสียงสูงสุด อย่างไรก็ตาม ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงน้อยกว่า 12.5 ของจำนวนบุคคลตามทะเบียนรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด (ไม่ใช่เฉพาะในเขตเลือกตั้ง) จะไม่มีสิทธิเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้งในรอบที่สอง

วาระตามปกติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ 5 ปี เว้นแต่ว่าประธานาธิบดีประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร หรือ มีการเลือกตั้งบางส่วนเพื่อซ่อมแทนในตำแหน่งที่ว่างลง

กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ที่ 2001 - 419 ลงวันที่ 15 พฤษภาคม 2001 ได้ระบุว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะสิ้นสุดหน้าที่ตั้งแต่วันพุธที่สามของเดือนมิถุนายนของปีที่ห้า นับจากวันเลือกตั้ง (ส่วนการเข้าปฏิบัติงานจะกระทำเมื่อสมาชิกเดิมครบวาระแห่งสมาชิกภาพตามปกติ) การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่จะต้องมีขึ้นภายใน 60 วัน ก่อนหน้าวันครบวาระของสภาผู้แทนราษฎรที่กำลังอยู่ในหน้าที่ สำหรับกรณีการเลือกตั้งก่อนกำหนดอันเป็นผลจากการยุบสภานั้น จะเพิ่มช่วงเวลาของการเตรียมการเลือกตั้งให้อีกอย่างน้อย 20 วัน แต่ไม่เกิน 40 วัน

ในกรณีที่วาระของสภาผู้แทนราษฎรเหลือไม่ถึง 12 เดือน จะไม่มีการเลือกตั้งบางส่วนเพื่อซ่อมแทนตำแหน่งที่ว่าง

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่เป็นการบังคับตามกฎหมาย

² ลักษณะพิเศษของสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศส คือการกำหนดให้ผู้สมัครรับการเลือกตั้งแต่ละคนจะต้องมีตัวแทนสำรองไว้ด้วย โดยมีเงื่อนไขว่า หากผู้สมัครนั้นได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร แล้วไปรับตำแหน่งในฝ่ายบริหารนานเกินกว่าหนึ่งเดือน หรือไปดำรงตำแหน่งเป็นตุลาการรัฐธรรมนูญ ตัวสำรองก็จะเข้ารับหน้าที่แทนและมีฐานะเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรโดยสมบูรณ์ ดำรงตำแหน่งต่อตามวาระของผู้ที่ตนแทน หรือจนกระทั่งมีการยุบสภา

วุฒิสภา เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม โดยผ่านคณะผู้เลือกตั้ง (collège électoral) เพื่อเป็นตัวแทนของประชาชนจากทุกส่วนของสาธารณรัฐ รวมทั้งประชาชนชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่นอกประเทศ เขตเลือกตั้งมีทั้งหมด 108 เขต ซึ่งรวมเขตการปกครองในทุกลักษณะและรวมชาวฝรั่งเศสนอกประเทศแล้ว

จากจำนวนสมาชิกวุฒิสภาทั้งหมด 321 คน ประกอบด้วยตัวแทนของจังหวัดในภาคพื้นทวีป และจังหวัดโพ้นทะเล 304 คน ตัวแทนของดินแดนโพ้นทะเล 3 คน ตัวแทนจากมายอตต์ 1 คน ตัวแทนจากแซงต์ปีแยร์เอ็ดมีเกอลง 1 คน และตัวแทนของชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่นอกประเทศ ฝรั่งเศส อีก 12 คน (ส่วนตามระบบที่ปฏิรูปใหม่ ซึ่งจะเริ่มดำเนินการในปี ค.ศ. 2004 สมาชิกวุฒิสภาจำนวน 346 คน จะประกอบด้วย ตัวแทนของจังหวัดในภาคพื้นทวีปและจังหวัดโพ้นทะเล 326 คน ตัวแทนของดินแดนโพ้นทะเล 3 คน ตัวแทนจากหมู่เกาะนิว แคลโดเนีย 2 คน ตัวแทนจากมายอตต์ 2 คน ตัวแทนจากแซงต์ปีแยร์เอ็ดมีเกอลง 1 คน และตัวแทนของชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่นอกประเทศ ฝรั่งเศส อีก 12 คน)

การเลือกตั้งจะใช้รูปแบบผสม สมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นตัวแทนของท้องถิ่น จะเลือกตั้งโดยผ่านคณะผู้เลือกตั้ง จำนวนประมาณ 145,000 คน ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (Député) ของพื้นที่นั้นๆ สมาชิกสภามณฑล (Conseillers régionaux) สมาชิกสภาจังหวัด (Conseillers généraux) และผู้แทนของสภาเทศบาล (délégués des Conseils municipaux) ซึ่งในส่วนของผู้แทนของสภาเทศบาลนี้ จะมีสัดส่วนอยู่ในคณะผู้เลือกตั้งอยู่ถึงร้อยละ 95 คณะผู้เลือกตั้งจะทำการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาอันเป็นตัวแทนของท้องถิ่นนี้โดยแยกเป็นสองระบบ ระบบแรกคือการเลือกตั้งสองครั้งเพื่อให้ได้ผู้ได้รับเสียงข้างมาก (un scrutin majoritaire à deux tours) ใน 50 จังหวัด ซึ่งสามารถมีตัวแทนในวุฒิสภาได้ 1 ถึง 2 คน ในส่วนนี้ รวมดินแดนโพ้นทะเล (TOM) ด้วย จากระบบแรก จะได้สมาชิกวุฒิสภาที่เป็นตัวแทนของท้องถิ่น จำนวน 97 คน (หนึ่งในสามของจำนวนทั้งหมด) ระบบที่สองคือการเลือกตั้งแบบสัดส่วน (la représentation proportionnelle) ใน 50 จังหวัด ซึ่งสามารถมีตัวแทนในวุฒิสภาได้ 3 คนหรือมากกว่า

ในส่วนของสมาชิกวุฒิสภา 12 คน ซึ่งเป็นตัวแทนของชาวฝรั่งเศสที่อาศัยอยู่นอกประเทศ ฝรั่งเศส นั้น จะเลือกตั้งโดยผ่านคณะผู้เลือกตั้ง จำนวน 150 คน ซึ่งมาจากสมาชิกของสภาที่ปรึกษาของชาวฝรั่งเศสในต่างประเทศ (Conseil supérieur des Français de l'étranger) และใช้ระบบสัดส่วนเช่นเดียวกัน ซึ่งการเลือกตั้งด้วยระบบที่สอง (คือระบบสัดส่วน) ทั้งสองกลุ่ม (ตัวแทนของท้องถิ่นส่วนที่สอง และตัวแทนชาวฝรั่งเศสนอกประเทศ) จะได้สมาชิกวุฒิสภา จำนวน 224 คน (สองในสามของจำนวนทั้งหมด)

ผู้ที่มีสิทธิลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง คือ พลเมืองฝรั่งเศสทั้งหญิงและชาย อายุตั้งแต่ 35 ปีบริบูรณ์ ผ่านการเกณฑ์ทหารแล้ว (สำหรับฝ่ายชาย) ไม่เป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามของการลงสมัครเข้ารับการเลือกตั้ง อันได้แก่ การเป็นผู้อยู่ในอภินิหารของผู้อื่น การเป็นผู้ขาดสิทธิเลือกตั้งอันเป็นบทลงโทษตามคำพิพากษาของศาล การละเมิดกฎหมายการเงินเพื่อการหาเสียง การไม่สามารถแสดงรายการสินทรัพย์ การได้รับคำพิพากษาให้เป็นบุคคลล้มละลาย การอยู่ในภาวะล้มละลาย การถูกห้ามไม่ให้รับตำแหน่งด้านการจัดการ การมีตำแหน่งผู้นำในท้องถิ่นที่มีการเลือกตั้ง

ผู้ที่ไม่สามารถดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา คือ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกของคณะรัฐบาล สมาชิกคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม สมาชิกสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ ผู้พิพากษา/ข้าราชการพลเรือน/ข้าราชการทหาร ผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับจากต่างประเทศ ข้าราชการนานาชาติ ผู้ดำรงตำแหน่งผู้นำในวิสาหกิจแห่งชาติ/บริษัทที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ/บริษัทการเงินที่อาศัยเงินออม

สาธารณะ/บริษัทอสังหาริมทรัพย์ ผู้รับตำแหน่งที่ปรึกษาต่างๆ ในระหว่างสมัยนิติบัญญัติ ทั้งนี้ การรับหน้าที่สำคัญที่มาจาก การเลือกตั้งหลายตำแหน่งกระทำไม่ได้

ผู้กระทำการเลือกตั้ง ได้แก่ พลเมืองฝรั่งเศสทั้งหญิงและชาย อายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ ซึ่งได้รับเลือกตั้งให้เป็นคณะผู้เลือกตั้ง ในฐานะสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือตัวแทนที่มาจาก การเลือกตั้ง ในระดับท้องถิ่นของพื้นที่นั้น และจะต้องไม่เป็นผู้ขาดคุณสมบัติของการใช้สิทธิเลือกตั้ง อันได้แก่ การเป็นผู้อยู่ในอภิวินิจฉัยของผู้อื่น หรือต้องคำพิพากษาให้เพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง

ในขณะที่การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไม่เป็นการบังคับตามกฎหมาย การเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภากลับเป็นตรงกันข้าม คือเป็นการบังคับ

ประเด็นที่น่าสนใจของกฎหมายเลือกตั้ง คือ ได้มีการกำหนดเรื่องของความทัดเทียมกันเอาไว้โดยในรายนามผู้สมัครเข้ารับการเลือกตั้งจะต้องมีผู้สมัครเพศชายและหญิงในจำนวนที่เท่ากัน

2.3 กลไกการบริหารและการดำเนินงานภายใน

สภาผู้แทนราษฎร

1. ที่ประชุมแห่งประธาน (Conférence des Présidents) ประกอบด้วย ประธานสภาผู้แทนราษฎร รองประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานคณะกรรมการการสามัญประจำสภาผู้แทนราษฎร ผู้นำเสนอรายงานของคณะกรรมการการคลัง สภาผู้แทนราษฎร ประธานคณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสหภาพยุโรป ของสภาผู้แทนราษฎร ประธานกลุ่มการเมืองต่างๆ ในสภาผู้แทนราษฎร และ ผู้แทนรัฐบาลอีก 1 คน ทำหน้าที่กำหนดระเบียบวาระ วิธีการประชุม และควบคุมการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

2. สำนักงานประธานสภาผู้แทนราษฎร ประกอบด้วย

- ประธานสภาผู้แทนราษฎร (President) ปัจจุบัน คือ นายฌ็อง-หลุยส์ เดอเบร (Jean – Louis Debré)
- รองประธานสภาผู้แทนราษฎร (Vice – President) 6 คน
- การคลัง (Questeurs) 3 คน
- เลขานุการ 12 คน

3. คณะกรรมการการสามัญ 6 คณะ ประกอบด้วย

- คณะกรรมการกิจการสังคม ครอบครัวและวัฒนธรรม
- คณะกรรมการการต่างประเทศ
- คณะกรรมการการทหารและการป้องกันชาติ
- คณะกรรมการการวางแผน เศรษฐกิจทั่วไป และการคลัง
- คณะกรรมการการบริหารทั่วไป กฎหมาย และกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- คณะกรรมการการค้าและผลิตภัณฑ์

4. กลุ่มการเมือง (Groupes politiques) ต่างๆ (ดูรายละเอียดในเรื่องกลุ่มการเมือง)

5. คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจ (délégation) ต่างๆ ประกอบด้วย

- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสหภาพยุโรป ของสภาผู้แทนราษฎร
- คณะผู้แทนร่วมรัฐสภาว่าด้วยการศึกษาประชากร (ร่วมกับวุฒิสภา)
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านการวางแผน ของสภาผู้แทนราษฎร
- สำนักงานรัฐสภา เพื่อการประเมินทางเลือกทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เป็นคณะทำงานร่วมสองสภา)

- สำนักงานรัฐสภา เพื่อการประเมนกฎหมาย (เป็นคณะทำงานร่วมสองสภา)
- สำนักงานรัฐสภา เพื่อการประเมนนโยบายสาธารณะ (เป็นคณะทำงานร่วมสองสภา)

วุฒิสภา

1. ที่ประชุมแห่งประธาน (Conférence des Présidents) ประกอบด้วย ประธานวุฒิสภา รองประธานวุฒิสภา 6 คน ประธานกลุ่มการเมือง ประธานคณะกรรมการสามัญประจำวุฒิสภา ผู้นำเสนอรายงานทั่วไปของคณะกรรมการการคลัง วุฒิสภา ประธานคณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสหภาพยุโรป ของวุฒิสภา และผู้แทนรัฐบาลอีก 1 คน ทำหน้าที่กำหนดระเบียบวาระ วิธีการประชุม และควบคุมการประชุมวุฒิสภา

2. สำนักงานประธานวุฒิสภา ประกอบด้วย

- ประธานวุฒิสภา (President) ปัจจุบัน คือ นายคริสต็อง ปองเซอเร็ (Christian Poncelet)
- รองประธานวุฒิสภา (Vice – President) 6 คน
- การคลัง (Questeurs) 3 คน
- เลขานุการ 12 คน

3. คณะกรรมการสามัญ 6 คณะ ประกอบด้วย

- คณะกรรมการกิจการสังคม ครอบครัวและวัฒนธรรม
- คณะกรรมการการต่างประเทศ
- คณะกรรมการการทหารและการป้องกันชาติ
- คณะกรรมการการวางแผน เศรษฐกิจทั่วไป และการคลัง
- คณะกรรมการการบริหารทั่วไป กฎหมาย และกฎหมายรัฐธรรมนูญ
- คณะกรรมการการค้าและผลิตภัณฑ์

4. กลุ่มการเมืองต่างๆ

5. คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจ (délégation) ต่างๆ ประกอบด้วย

- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสหภาพยุโรป ของวุฒิสภา
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านการวางแผน ของวุฒิสภา
- คณะผู้แทนร่วมรัฐสภาว่าด้วยการศึกษาประชากร (ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร)
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสิทธิสตรีและความเสมอภาคทางโอกาสระหว่างบุรุษและสตรี ของวุฒิสภา
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนของดินแดนต่างๆ ของวุฒิสภา

3. อำนาจหน้าที่

3.1 การเสนอและพิจารณากฎหมาย สมาชิกวุฒิสภา (สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา) มีสิทธิในการเสนอร่างกฎหมายได้เช่นเดียวกับกับรัฐบาล โดยร่างกฎหมายที่เสนอโดยสมาชิก

รัฐสภาจะเรียกว่าข้อเสนอกฎหมาย (Proposition de loi) ส่วนร่างกฎหมายที่เสนอโดยรัฐบาล เรียกว่าโครงการกฎหมาย (Projet de loi) ร่างกฎหมายจะประกาศใช้เป็นกฎหมายได้ต้องผ่านความเห็นชอบจากทั้งสองสภา เว้นแต่กรณีการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ ที่เมื่อผ่านความเห็นชอบของสองสภาแล้ว มีข้อกำหนดพิเศษว่าประธานาธิบดีจะต้องเสนอเข้าสู่กระบวนการขอประชามติอีกชั้นตอนหนึ่ง เมื่อประชาชนมีมติเห็นชอบแล้ว ประธานาธิบดีจึงจะประกาศใช้ได้

(ในส่วนของกระบวนการตรากฎหมาย ได้จัดทำรายละเอียดแยกไว้เป็นหัวข้อใหญ่ ข้อที่ 4)

3.2 การควบคุมการบริหารงานของรัฐ โดยกระบวนการดังต่อไปนี้

3.2.1 การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรีในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของรัฐมนตรีนั้นๆ กระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎรมี 2 ลักษณะ ได้แก่ กระทู้ถามในที่ประชุม และกระทู้ถามที่ขอคำตอบเป็นลายลักษณ์อักษร กระทู้ถามในที่ประชุมแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภท คือ กระทู้ถามต่อรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้อธิบายในที่ประชุม และกระทู้ถามรัฐบาลซึ่งที่ประชุมจะกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการตอบกระทู้ไว้ในระเบียบวาระของแต่ละสัปดาห์ไว้ล่วงหน้าแล้ว และเมื่อถึงเวลานั้นกลุ่มการเมืองแต่ละกลุ่มจะมอบหมาย ผู้แทนกลุ่มของตนเป็นผู้ถามกระทู้ ในขณะที่รัฐบาลก็จะตอบกระทู้ ซึ่งการถาม-ตอบกระทู้ในลักษณะนี้จะมีการถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์ด้วย ส่วนกระทู้ถามที่ขอคำตอบเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น จะเสนอต่อรัฐมนตรีในประเด็นเฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานหรือขอคำชี้แจงเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งทั้งคำถาม-คำตอบจะตีพิมพ์ในรัฐกิจจานุเบกษาฉบับพิเศษที่จะลงเฉพาะกระทู้ถามในสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น สำหรับกระทู้ถามในวุฒิสภามี 3 ลักษณะ ได้แก่ กระทู้ถามที่ขอคำตอบเป็นลายลักษณ์อักษร กระทู้ถามโดยวาจาต่อรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องเพื่อให้อธิบายในที่ประชุม และกระทู้ถามโดยวาจาพร้อมการอภิปราย ซึ่งลักษณะที่สามนี้สมาชิกวุฒิสภาคนอื่น ๆ (นอกเหนือจากคนที่ถามกระทู้) สามารถลงชื่อไว้เพื่อแสดงความคิดเห็นได้

3.2.2 การทำงานของคณะกรรมการ ซึ่งจะมีทั้งการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการบริหารงานของภาครัฐตามที่มีการร้องเรียน และการหยิบยกประเด็นศึกษาโดยคณะกรรมการแต่ละคณะเอง (รายละเอียดอยู่ในหัวข้อที่ 6. " คณะกรรมการและคณะผู้แทนปฏิบัติการกิจในด้านต่างๆ ")

3.2.3 การพิจารณากฎหมายงบประมาณและการติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ รวมทั้งการพิจารณากฎหมายการเงินต่างๆ ซึ่งในส่วนของกฎหมายงบประมาณและกฎหมายที่เกี่ยวกับการเงินและการคลังนั้นจะเสนอจากฝ่ายรัฐบาล โดยมีข้อกำหนดว่าจะต้องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรก่อนเป็นสภาแรก แล้วจึงเสนอเข้าสู่วุฒิสภา ซึ่งในกระบวนการพิจารณานั้น สมาชิกของแต่ละสภาสามารถลุกขึ้นถามรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องได้ในทุกๆ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับนโยบายของเขา เพื่อประกอบการพิจารณางบประมาณที่จะจัดสรรให้

3.2.4 การอภิปรายโครงการหรือการแถลงนโยบายของรัฐบาล ในฐานะที่รัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อรัฐสภา ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเข้ารับหน้าที่ก็ต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภา รวมทั้งในกรณีที่รัฐบาลจะออกนโยบายหรือโครงการสำคัญใดๆ เพื่อเป็นการหยิบยกมาเป็นเหตุของการอภิปรายไม่ไว้วางใจในภายหลังก็อาจยื่นเสนอนโยบายหรือโครงการนั้นๆ ต่อรัฐสภา ในฐานะประเด็นความรับผิดชอบของรัฐบาลต่อรัฐสภา เพื่อให้แสดงความเห็นและลงมติเห็นชอบตั้งแต่แรกเลยก็ได้ ในกรณีนี้ ผลของมติจะแตกต่างกันในสองสภา กล่าวคือ ในกรณีที่สภาผู้แทนราษฎรไม่เห็นชอบนโยบายหรือโครงการของรัฐบาล นายกรัฐมนตรีจะต้องเสนอใบลาออกของรัฐบาลต่อประธานาธิบดี แต่ในวุฒิสภา หากรัฐบาลเสนอนโยบายหรือโครงการต่อวุฒิสภาเพื่อให้เห็นผ่านการลงมติ มติในทางลบมักจะไม่ส่งผลต่อการ

ล่มสลายของรัฐบาล อย่างไรก็ตาม รัฐบาลอาจกันการโต้แย้งต่างๆ ไว้ก่อนด้วยการเสนอเอกสารชี้แจงแนบไปกับโครงการหรือนโยบายดังกล่าวด้วยแต่แรก

3.2.5 ญัตติไม่ไว้วางใจ เป็นอำนาจพิเศษในการควบคุมการบริหารงานของรัฐ ซึ่งกำหนดให้เป็นสิทธิของสภาผู้แทนราษฎรเท่านั้น การเสนอญัตติดังกล่าวจะเสนอโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมีสมาชิกอื่นลงนามรับรองอย่างน้อย 10 คน และจะลงมติก่อนที่จะครบ 48 ชั่วโมงหลังการเสนอญัตติไม่ได้ การลงมติดังกล่าวจะต้องกระทำโดยเปิดเผยโดยการเดินออกมาหย่อนบัตรลงคะแนนที่หน้าบัลลังก์ การนับคะแนนเสียงใหม่ดังกล่าวจะนับเฉพาะที่ลงมติเห็นด้วยกับญัตติ (คือไม่ไว้วางใจรัฐบาล) เท่านั้น ผลของมติใช้เกณฑ์เสียงข้างมาก และหากสภาผู้แทนราษฎรมีมติไม่ไว้วางใจรัฐบาล นายกรัฐมนตรีต้องยื่นใบลาออกของรัฐบาลต่อประธานาธิบดี ในช่วงหนึ่งสมัยประชุม สมาชิกสภาคนหนึ่งๆ จะลงชื่อในญัตติไม่ไว้วางใจเกิน 3 ญัตติไม่ได้ ญัตติไม่ไว้วางใจนี้จะเป็นกรณีของหน้าที่รับผิดชอบของรัฐบาล

3.3 การให้สัตยาบันในสนธิสัญญาหรือความตกลงระหว่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องสันติภาพ การค้า การเข้าร่วมองค์การระหว่างประเทศ การเงินของรัฐ สถานะของบุคคล หรือการแก้ไขเปลี่ยนแปลงบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญระหว่างประเทศใดๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประธานาธิบดีหรือผู้แทนได้ไปตกลงเจรจาไว้ โดยก่อนที่จะให้สัตยาบันในสนธิสัญญาหรือความตกลงดังกล่าว ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือสมาชิกรัฐสภาโดยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา จำนวนไม่น้อยกว่า 60 คน สามารถเสนอเรื่องไปยังสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ เพื่อวินิจฉัยความสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญก่อนที่จะมีการเสนอร่างกฎหมายเพื่อให้สัตยาบันแก่สนธิสัญญาหรือความตกลงดังกล่าวได้

4. กระบวนการตรากฎหมาย

การเสนอร่างกฎหมายทำได้จากทั้งรัฐบาล (โดยนายกรัฐมนตรี) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และสมาชิกวุฒิสภา

ร่างกฎหมายที่เสนอจากรัฐบาล เรียกว่า โครงการกฎหมาย (Projet de loi) ก่อนนำเสนอเข้าสู่สภา จะต้องส่งสรุปสาระ (le dépôt du texte) ให้กับสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'Etat) พิจารณาก่อน จากนั้นนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีเพื่อขอความเห็นชอบ แล้วจึงเสนอเข้าสู่สภา โดยจะเสนอเข้าสู่สภาใดเป็นสภาแรกก็ได้

ร่างกฎหมายที่เสนอจากสมาชิกรัฐสภา เรียกว่า ข้อเสนอกฎหมาย (Proposition de loi) จะต้องผ่านการพิจารณาของสำนักงานประธานสภาก่อนว่าสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตราที่ 40 หรือไม่ (มาตรา 40 ระบุว่า ร่างกฎหมายนั้นจะต้องไม่มีผลต่อการเพิ่มรายจ่ายสาธารณะ หรือลดจำนวนทรัพยากรสาธารณะ) ร่างกฎหมายเสนอโดยสมาชิกของสภาใด จะเข้าสู่สภาที่ผู้เสนอนั้นสังกัดอยู่เพื่อพิจารณาก่อน แล้วจึงส่งไปยังอีกสภาหนึ่ง เว้นแต่ว่าเป็นร่างกฎหมายเกี่ยวกับการคลังหรือร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงินเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของสังคม จะต้องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรก่อน

“ ที่ประชุมแห่งประธาน ” (Conférence des Présidents) ของแต่ละสภา จะเป็นผู้กำหนดว่าร่างกฎหมายใดจะพิจารณาด้วยกระบวนการลักษณะใด ได้แก่ กระบวนการพิจารณาตามปกติ (la procédure de droit commun) หรือกระบวนการพิจารณาอย่างย่อ (la procédure d'examen simplifiée)

1. การพิจารณาในคณะกรรมการ : เมื่อร่างกฎหมายเข้าสู่สภา สภาก็จะส่งร่างกฎหมายนั้นต่อไปยังคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องหนึ่งในหกคณะที่มีอยู่ น้อยครั้งมากที่จะมีการตั้งคณะกรรมการพิเศษขึ้นมาเป็นการเฉพาะ) อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบร่างกฎหมายนั้นโดยตรงแล้ว คณะกรรมการอื่นอาจได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นในร่างกฎหมายนั้นด้วยก็ได้ ทั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบโดยตรงและคณะกรรมการรับเชิญจะแต่งตั้งผู้นำเสนอรายงาน (Rapporteur) คณะละหนึ่งคน ผู้นำเสนอรายงานนี้เป็นผู้ที่มีบทบาทมากในกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายของคณะกรรมการ กล่าวคือ ผู้นำเสนอรายงานจะดำเนินการศึกษาร่างกฎหมายดังกล่าวโดยการศึกษาระดับหลักของสำนวนความ รับฟังเหตุผลหลักการของการเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวจากผู้เสนอร่างกฎหมายนั้น ตลอดจนรับฟังผู้สังเกตการณ์ที่มาจากภาคประชาชนที่จะได้รับผลกระทบของกฎหมายนั้นหากมีการประกาศใช้ นำมาประมวลเป็นรายงานและข้อคิดเห็นเสนอต่อคณะกรรมการของตน เพื่อให้คณะกรรมการได้พิจารณาและอภิปราย หลังจากนั้น คณะกรรมการก็จะเสนอเป็นรายงานหรือความคิดเห็นแนะนำต่อที่ประชุมสภาว่าควรที่จะมีมติรับหรือไม่รับร่างกฎหมายดังกล่าว นั้น ซึ่งรายงานที่ออกจากคณะกรรมการนี้มักจะเสนอประเด็นแก้ไขเพิ่มเติมด้วย

2. การบรรจุในระเบียบวาระ : ที่ประชุมแห่งประธานของแต่ละสภา จะประชุมกันทุกสัปดาห์เพื่อกำหนดระเบียบวาระของการประชุมสภาล่วงหน้า 3 สัปดาห์ ในการกำหนดระเบียบวาระ กำหนดให้บรรจุร่างกฎหมายของรัฐบาลเข้าสู่การพิจารณาก่อน อย่างไรก็ตาม กฎหมายรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ว่าจะต้องจัดให้มีการพิจารณาร่างกฎหมายจากสมาชิกอย่างน้อยหนึ่งครั้งการประชุมต่อเดือน

3. การพิจารณาในสภา : ร่างกฎหมายที่เสนอจากรัฐบาลจะได้รับการพิจารณาโดยยึดฉบับที่รัฐบาลเสนอเป็นหลัก ส่วนร่างกฎหมายที่เสนอจากสมาชิกจะได้รับการพิจารณาโดยยึดฉบับที่คณะกรรมการเสนอเป็นหลัก

ขั้นตอนนี้จะเริ่มต้นด้วยการฟังคำชี้แจงของรัฐบาล (โดยรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องมานำเสนอ หรือบางครั้งก็เป็นนายกรัฐมนตรีเอง) เพื่อทราบท่าทีของรัฐบาลที่มีต่อร่างกฎหมายดังกล่าว ตามด้วยการเสนอ รายงานของคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายให้พิจารณาร่างกฎหมายนั้น รวมทั้งข้อคิดเห็นจากคณะกรรมการรับเชิญ ซึ่งจะแสดงแนวคิดของคณะกรรมการ จากนั้น จะเข้าสู่ขั้นตอนของการอภิปรายทั่วไปซึ่งแบ่งออกเป็นสองช่วง ช่วงแรกว่าด้วยกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมาย โดยสมาชิกที่ลงชื่อขออภิปรายไว้จะได้รับอนุญาตให้พูด การพูดในวาระนี้จะมี 3 แนวทาง เพื่อให้เลือกปฏิบัติได้อย่างใดอย่างหนึ่ง แนวทางแรกคือร่างกฎหมายนั้นยอมรับได้หรือไม่ (ตามหลักการของรัฐธรรมนูญ) แนวทางที่สองเป็นการสอบถามเบื้องต้นเกี่ยวกับร่างกฎหมายดังกล่าว จากผู้เสนอหรือจากรัฐบาลในกรณีที่รัฐบาลเสนอ (สองแนวทางแรกนี้จะมีการอภิปรายและลงมติก่อนที่จะเริ่มการอภิปรายทั่วไปในร่างกฎหมายนั้น และหากผลออกมาว่าสภาเห็นว่ายอมรับไม่ได้ ร่างกฎหมายจะตกไปตั้งแต่ยังไม่มีการอภิปรายทั่วไปก็ได้) และแนวทางที่สามคือสมควรส่งคณะกรรมการเฉพาะเรื่องเพื่อศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียดหรือไม่ ซึ่งหากหารือกันแล้ว ที่ประชุมมีมติให้ส่งคณะกรรมการ ร่างกฎหมายนี้จะค้างไว้พิจารณาภายหลัง แต่ถ้ที่ประชุมไม่เห็นควรให้มอบหมายคณะกรรมการศึกษาเพิ่มเติมในรายละเอียด การพิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวก็จะเข้าสู่การอภิปรายทั่วไปช่วงที่สอง โดยประธานในที่ประชุมจะอ่านและขอความเห็นชอบในร่างกฎหมายนั้นทีละวรรค ทีละมาตรา ซึ่งสมาชิกสามารถที่จะอภิปรายได้โดยอิสระ โดยที่ประชุมแห่งประธานจะเป็นผู้ควบคุมในเรื่องการจัดลำดับบุคคลและระยะเวลาการอภิปราย โดยในแต่ละมาตรา จะมีการอภิปรายและลงมติในส่วนที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมก่อนแล้วจึงพิจารณาความโดยรวมของมาตรา เมื่อ

พิจารณาครบทุกมาตราแล้ว ประธานในที่ประชุมก็จะนำเสนอร่างกฎหมายทั้งฉบับเพื่อให้สภาลงมติ (เว้นแต่ในกรณีที่รัฐบาลเห็นว่า เป็นเรื่องเร่งด่วน อาจร้องขอให้สภาลงมติรวมทั้งฉบับแต่แรกเลยก็ได้)

เมื่อสภาหนึ่งได้ผ่านร่างกฎหมายนั้นแล้ว ร่างกฎหมายดังกล่าวก็จะถูกส่งไปยังอีกสภาหนึ่ง (คือ จากสภาผู้แทนราษฎรไปวุฒิสภา หรือ จากวุฒิสภาไปสภาผู้แทนราษฎร) เพื่อดำเนินการพิจารณาตามกระบวนการเดียวกัน การพิจารณาของทั้งสองสภาตามขั้นตอนนี้ นับเป็นการพิจารณาในวาระที่หนึ่ง

5. กระบวนการวนกลับไปมา (navette) : จะเกิดขึ้นเมื่อสภาทั้งสองไม่เห็นพ้องต้องกัน โดยมีการแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายจากสภาใดสภาหนึ่ง เป็นผลให้ร่างกฎหมายนั้นถูกส่งกลับไปยังสภาที่พิจารณาก่อนหน้าเพื่อพิจารณาใหม่เป็นวาระที่สอง สาม สี่ หรือมากกว่า ซึ่งจะพิจารณากันเฉพาะในประเด็นที่ความเห็นไม่ตรงกันเท่านั้น จนกว่าจะได้ร่างฉบับสุดท้ายที่ทั้งสองสภาเห็นชอบข้อความร่วมกัน

อย่างไรก็ตาม หากรัฐบาลเห็นว่าร่างกฎหมายที่กำลังพิจารณาอยู่นั้นเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วน กระบวนการวนกลับไปมานี้ก็อาจถูกแทรก โดยเมื่อผ่านการพิจารณาในวาระที่สองแล้ว (หรืออาจทำตั้งแต่จบการพิจารณาครั้งแรกก็ได้ หากเป็นร่างกฎหมายการคลังหรือการเงินเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของสังคม) รัฐบาลอาจขอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วม (Comité mixte paritaire หรือ C.M.P.) ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 7 คน และสมาชิกวุฒิสภา 7 คน (ซึ่งมักจะตั้งจากสมาชิกคณะกรรมการต่าง ๆ) ขึ้นเพื่อกำหนดกรอบใจความของบทบัญญัติต่าง ๆ ที่จะหารือร่วมกัน คณะกรรมการร่วมนี้ จะแต่งตั้งผู้เสนอรายงานจำนวน 2 คน จากสภาผู้แทนราษฎร 1 คน จากวุฒิสภา 1 คน ทำการศึกษาร่างกฎหมาย และเสนอข้อคิดเห็นเสนอต่อฝ่ายของตนในคณะกรรมการร่วม เพื่อให้คณะกรรมการร่วมได้จัดทำร่างกฎหมายที่ปรับปรุงสาระใจความเป็นที่เห็นชอบพร้อมกันแล้วเสนอต่อที่ประชุมสภาต่อไป ในขั้นตอนนี้ บ่อยครั้งที่มีการหารือกันนอกรอบระหว่างประธานคณะกรรมการต่าง ๆ ที่ได้รับเลือกอยู่ในคณะกรรมการร่วม เพื่อตกลงร่วมกันล่วงหน้าว่าจะให้ร่างกฎหมายที่ปรับปรุงใหม่เป็นไปในทิศทางใด ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการพิจารณา ร่างกฎหมายที่ปรับปรุงสาระใจความใหม่ที่คณะกรรมการร่วมเห็นชอบพร้อมกันแล้วนี้จะเรียกว่าร่างฉบับประนีประนอม (un texte de compromis)

กรณีที่คณะกรรมการร่วมไม่สามารถตกลงกันได้ในสาระของร่างกฎหมาย หรือกรณีที่ร่างฉบับประนีประนอมซึ่งคณะกรรมการร่วมได้จัดทำเสนอนั้น ไม่ผ่านความเห็นชอบโดยสองสภา รัฐบาลจะขอให้สภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างกฎหมายนั้นอีกครั้งหนึ่งเป็นครั้งสุดท้าย ร่างสุดท้ายที่สภาผู้แทนราษฎรเห็นชอบถือเป็นอันสิ้นสุด

5. การประกาศใช้กฎหมาย : เมื่อร่างกฎหมายผ่านในขั้นตอนสุดท้าย คือสองสภาเห็นชอบในร่างอันมีข้อความตรงกัน หรือสภาผู้แทนราษฎรชี้ขาดแล้ว จะถูกเสนอไปยังรัฐบาล ประธานาธิบดีจะประกาศใช้เป็นกฎหมายภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับการเสนอ อย่างไรก็ตาม ก่อนที่จะครบกำหนดเวลาดังกล่าว ประธานาธิบดีมีสิทธิขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายหรือบทบัญญัติบางข้อของร่างกฎหมายนั้นใหม่อีกครั้งได้ ซึ่งรัฐสภาจะปฏิเสธการร้องขอดังกล่าวของประธานาธิบดีไม่ได้ ในกรณีที่ประธานาธิบดีขอให้รัฐสภาพิจารณาร่างกฎหมายใดอีกครั้ง กระบวนการพิจารณากฎหมายจะเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด

นอกจากนี้ ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร ประธานวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาใดสภาหนึ่งจำนวนหกสิบคน อาจส่งร่างกฎหมายนั้นเพื่อให้สภาตุลาการรัฐธรรมนูญพิจารณาก่อนประกาศใช้ก็ได้ กฎหมายหรือบทบัญญัติใดที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญจะประกาศหรือบังคับใช้ไม่ได้

6. วิธีการออกเสียงลงคะแนน : สำหรับร่างกฎหมายหรือเรื่องทั่วไป จะใช้วิธีการยกมือ หากใช้วิธีนี้แล้วยังเกิดข้อสงสัย จะใช้การลุกขึ้นยืน ในสองกรณีนี้จะไม่มีการบันทึกผลคะแนนและตีพิมพ์เผยแพร่ อย่างไรก็ตาม หากมีคำขอจากประธานกลุ่มการเมือง ประธานคณะกรรมการที่รับผิดชอบ หรือรัฐบาล หรือแม้แต่เป็นการตัดสินใจของประธานสภาเองเพื่อให้การลงคะแนนเป็นที่เปิดเผยต่อสาธารณะ ก็สามารถทำได้โดยการให้ลงคะแนนด้วยเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งสมาชิกจะมีแป้นเหย้าที่มีสามปุ่มกดเพื่อออกเสียงเห็นด้วย (Pour) ไม่เห็นด้วย (Contre) หรืองดออกเสียง (Abstention) คะแนนที่ได้จะปรากฏบนจอภาพอิเล็กทรอนิกส์ให้เห็นทั่วกันทั้งห้องประชุม

สำหรับญัตติไม่ไว้วางใจรัฐบาล รวมทั้งนโยบายหรือโครงการที่รัฐบาลเสนอขอความเห็นชอบของสภาในฐานะประเด็นความรับผิดชอบของรัฐบาลต่อรัฐสภา การออกเสียงลงคะแนนจะต้องเป็นการเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยใช้วิธีการเรียกชื่อตามลำดับของผู้ที่มีอักษรนำชื่อตามที่จับฉลากอักษรได้ (ไม่ได้เรียง A - Z ตามปกติ) เมื่อเรียกชื่อแล้ว สมาชิกผู้นั้นจะเดินไปที่บัลลังก์หน้าห้องประชุมแล้วออกเสียงลงคะแนน โดยการเสียบบัตรแม่เหล็กเข้ากับกล่องรับคะแนนอิเล็กทรอนิกส์ กรณีนี้ ผลของการลงคะแนนจะถูกนับผนวกเข้ากับรายงานการประชุมชนิดคำต่อคำ นำลงตีพิมพ์ในรัฐกิจจานุเบกษา

ส่วนกรณีการแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งระดับสูงหรือศาลสูงนั้น จะใช้วิธีการลงคะแนนลับ

สำหรับกระบวนการพิจารณากฎหมายอย่างย่อ เป็นการปฏิรูปล่าสุดของระบบนิติบัญญัติ ซึ่งเพิ่งผ่านความเห็นชอบเมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1998 (พ.ศ. 2541) คือการทำให้กระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายในที่ประชุมใหญ่ง่ายและรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งจริงๆ แล้วเรื่องนี้ไม่ถือว่าเป็นแนวคิดที่ใหม่ถอดด้าม แต่ประการใดเนื่องจากในปี ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2533) สภาผู้แทนราษฎรเคยมีกระบวนการรับรองกฎหมายแบบย่อมาก่อนแล้ว แต่ไม่ค่อยมีการนำมาใช้ในทางปฏิบัติจริง อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงกระบวนการทั้งสองครั้งข้างต้น มีวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาเดียวกัน คือ เพื่อให้วาระการประชุมไปเร็วขึ้น โดยการลดเวลาที่จะต้องเข้าไปในการอภิปรายทั่วไปในที่ประชุมใหญ่และตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นลงไป สรุปโดยสังเขปดังนี้ คือ

- กำหนดให้กระบวนการพิจารณากฎหมายอย่างย่อนี้ กระทำได้โดยต้องมีการร้องขอเท่านั้น ซึ่งผู้ที่มีอำนาจในการร้องขอให้พิจารณาร่างกฎหมายใดๆ ด้วยกระบวนการอย่างย่อ มี 4 ประเภทบุคคล คือ รัฐบาล ประธานสภาผู้แทนราษฎร หัวหน้ากลุ่มการเมือง หรือ ประธานคณะกรรมการธิการ โดยเสนอต่อที่ประชุมแห่งประธานของสภานั้น ทั้งนี้ ร่างกฎหมายดังกล่าวจะต้องเป็นร่างกฎหมายที่ไม่มีการพิจารณาในคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องมาก่อน หากที่ประชุมแห่งประธานกำหนดให้การพิจารณาร่างกฎหมายใดกระทำด้วยการพิจารณาอย่างย่อ การคัดค้านก็สามารถกระทำได้ ผู้มีสิทธิคัดค้านก็คือประเภทบุคคลเดียวกันกับที่มีสิทธิในการร้องขอกระบวนการเช่นนี้ 4 ประเภทที่ได้กล่าวแล้วข้างต้นนั่นเอง

- จำกัดเวลาของการรับฟังถ้อยแถลงจากผู้เกี่ยวข้อง และการอภิปรายทั่วไปในช่วงแรก ให้มีลักษณะรวดเร็วขึ้น โดยยังคงส่วนของการแถลงของรัฐบาลไว้อย่างเดิม ส่วนการนำเสนอรายงานของคณะกรรมการจะไม่สามารถกล่าวนานเกิน 10 นาที

- ในส่วนการอภิปรายของสมาชิก จะเป็นการอภิปรายของตัวแทนกลุ่มการเมือง กลุ่มละ 5 นาที

- ตัดการอภิปรายช่วงแรก อันเป็นการเสนอญัตติว่าด้วยกระบวนการพิจารณาร่างกฎหมายออกไป

- กำหนดเงื่อนไขเวลาสิ้นสุดของเขตการเสนอการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย จากกระบวนการปกติที่สมาชิกสามารถเสนอแก้ไขเพิ่มเติมในที่ประชุมใหญ่ได้ตั้งแต่ตอนเริ่มต้นการอภิปรายทั่วไป ให้สมาชิกต้อง

เสนอล่วงหน้าภายใน 18.00 นาฬิกาของวันก่อนหน้าที่ย่างกฎหมายนั้นจะเข้าสู่การพิจารณาของสภา เว้นแต่เป็นการเสนอแก้ไขจากรัฐบาลจะไม่ว่างได้เวลานี้ แต่ก็ได้มีการกำหนดรูปแบบการคำนวนจากฝ่ายสมาชิกหรือฝ่ายค้านไว้แล้วด้วยการให้สิทธิในการคัดค้านการใช้กระบวนการพิจารณาอย่างย่อได้ดังที่กล่าวแล้ว โดยการคัดค้านการใช้กระบวนการพิจารณากฎหมายอย่างย่อ จะต้องเสนอต่อที่ประชุมแห่งประธานของสภา ภายในไม่เกิน 18.00 นาฬิกา ของวันก่อนหน้าที่จะมีการพิจารณาร่างกฎหมายนั้นเช่นเดียวกัน และในกรณีที่มิได้คัดค้าน ร่างกฎหมายดังกล่าวจะถูกถอดออกจากระเบียบวาระของวันที่กำหนดไว้และเสนอใหม่เพื่อเข้าสู่การพิจารณาด้วยกระบวนการตามปกติในการประชุมครั้งต่อไป

- ในส่วนของกรอภิปรายทั่วไปช่วงหลัง คือช่วงการอ่านร่างกฎหมายรายวรรค และรายมาตราเพื่อขอมติเห็นชอบจากสมาชิกนั้น ในกระบวนการปกติจะอ่านทุกวรรคไปตามลำดับและให้สมาชิกทุกคนที่ประสงค์จะอภิปรายได้อภิปราย แต่ในกระบวนการย่อจะอ่านเฉพาะวรรคที่มีการแก้ไขเท่านั้น และให้สิทธิเฉพาะผู้ขอแก้ไข ผู้นำเสนอรายงานจากคณะกรรมการธิการ รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง และผู้คัดค้านข้อความในวรรคนั้นเท่านั้นที่จะอภิปรายได้ จะไม่อนุญาตให้สมาชิกคนอื่นอภิปรายตอบโต้คำอภิปรายของบุคคลที่เกี่ยวข้องดังกล่าวโดยเด็ดขาด

- ในขั้นตอนสุดท้ายที่จะต้องลงมติรับ/ไม่รับร่างกฎหมายทั้งฉบับ กลุ่มการเมืองยังคงมอบหมายตัวแทนขึ้นชี้แจงเหตุผลประกอบการลงมติได้อยู่ โดยให้ชี้แจงได้กลุ่มละไม่เกิน 5 นาที

กระบวนการพิจารณาลักษณะนี้ ไม่ได้เป็นการปฏิเสธกระบวนการอภิปรายร่างกฎหมาย เป็นแต่เพียงการลดภาระของที่ประชุมใหญ่และประหยัดเวลาการพิจารณาร่างกฎหมายของที่ประชุมใหญ่ลงอย่างไรก็ดี การใช้กระบวนการพิจารณากฎหมายอย่างย่อนี้ มักจะใช้กับร่างกฎหมายที่ไม่สำคัญมากนัก

ข้อกำหนดพิเศษในการพิจารณากฎหมาย

1. กรณีที่เป็นการพิจารณางบประมาณ ร่างกฎหมายการเงินการคลัง หรือร่างกฎหมายการเงินเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของสังคม จะต้องเสนอเข้าพิจารณาในสภาผู้แทนราษฎรก่อน

ในส่วนของงบประมาณนั้น รัฐบาลจะเสนอร่างกฎหมายไม่ช้าไปกว่าวันอังคารแรกของเดือนตุลาคมปีก่อนหน้าปีที่จะใช้งบประมาณนั้น ซึ่งสภาจะมอบให้คณะกรรมการการคลังเป็นผู้รับผิดชอบ โดยคณะกรรมการอื่นๆ ทุกคณะ จะได้รับเชิญให้ร่วมแสดงความคิดเห็นด้วย คณะกรรมการการคลังจะแต่งตั้งผู้นำเสนอรายงานทั่วไปเพื่อประสานงานทุกประการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ผู้นำเสนอรายงานทั่วไปจะเสนอรายงานทรัพยากรของรัฐ (ภาษีที่จัดเก็บได้) รายงานดุลย์งบประมาณ ประกอบขึ้นเป็นหมวดที่หนึ่งของร่างกฎหมายงบประมาณ จากนั้นจะพิจารณาในส่วนของรายจ่ายเสนอเป็นหมวดที่สองของร่างกฎหมายงบประมาณ นอกจากนี้ ยังมีการแต่งตั้งผู้นำเสนอรายงานพิเศษขึ้นเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมในคำขอตั้งงบประมาณของแต่ละกระทรวง โดยมีอำนาจสอบสวนและเรียกดูเอกสารการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรรไปแล้ว รวมทั้งเอกสารว่าด้วยการจัดการวิสาหกิจต่างๆ คณะกรรมการอื่นๆ ที่ได้รับเชิญให้ร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นด้วยก็จะแต่งตั้งผู้นำเสนอรายงานของตนเพื่อศึกษาร่างกฎหมายงบประมาณและเสนอความเห็นในขอบเขตที่คณะกรรมการนั้นๆ เกี่ยวข้อง โดยคณะกรรมการที่หลากหลายนี้จัดทำรายงานข้อคิดเห็นของคณะแจกเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาให้แก่สมาชิกสภาทุกคน โดยเน้นข้อความส่วนที่เป็นเหตุผลสนับสนุนของฝ่ายรัฐบาลให้เห็นได้ชัดเจน ด้วยวิธีการนี้ สภาก็จะมีข้อมูลพื้นฐานเพื่อการลงมติผ่านหรือไม่ผ่านหรือแก้ไขร่างกฎหมายงบประมาณของรัฐบาล

การพิจารณาร่างกฎหมายงบประมาณนี้ หลังจากที่รัฐบาลเสนอมาแล้ว รัฐสภาจะมีเวลา 70 วันในการพิจารณาให้แล้วเสร็จ โดยแบ่งเป็น 40 วันสำหรับการพิจารณาวาระแรกในสภาผู้แทนราษฎร 15 วันสำหรับการพิจารณาวาระแรกในวุฒิสภา และช่วงเวลาที่เหลือสำหรับการพิจารณาขั้นสุดท้ายโดยกระบวนการเร่งด่วน หากงบประมาณไม่ผ่านความเห็นชอบภายใน 70 วันดังกล่าว อาจให้บังคับใช้โดยเป็นรัฐกำหนดไปก่อน

ในส่วนของร่างกฎหมายการเงินการคลัง หรือการเงินเพื่อความมั่นคงปลอดภัยของสังคม จะพิจารณา เงื่อนไขต่างๆ ของดุลย์การเงิน โดยคำนึงถึงการคาดการณ์รายรับล่วงหน้า แล้วจึงกำหนดเป้าหมายของการใช้จ่าย

2. กรณีที่เป็นร่างกฎหมายเพื่อแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เมื่อผ่านความเห็นชอบของสองสภาแล้ว ก่อนที่ประธานาธิบดีจะประกาศใช้ จะต้องนำเสนอให้ประชาชนลงประชามติก่อน หากมีประชามติเห็นชอบแล้ว ประธานาธิบดีจึงจะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมนั้น ภายในสิบห้าวัน นับจากการลงประชามติดังกล่าว

อำนาจในการขอประชามติเป็นอำนาจพิเศษของประธานาธิบดี โดยนอกจากเรื่องการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญแล้ว ในกรณีที่เป็นการแก้ไขกฎหมายสำคัญที่มีผลกระทบต่อประชาชน ประธานาธิบดีก็สามารถเสนอให้มีการขอประชามติได้ด้วยเช่นกัน

5. กลุ่มการเมืองต่าง ๆ

เป็นองค์กรภายในที่มีบทบาทอย่างมากในการปฏิบัติภารกิจของแต่ละสภา ทั้งนี้ สมาชิกสภาจะรวมกันเป็นกลุ่มการเมืองตามอุดมการณ์ของตน บ่อยครั้งมักจะเป็นผู้อยู่ในพรรคการเมืองเดียวกัน สำหรับสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มการเมืองหนึ่งๆ จะต้องมีส่วนสมาชิกอย่างน้อย 20 คน ไม่นับรวมสมาชิกสมทบซึ่งเกิดจากการคำนวณสัดส่วนของที่นั่งในคณะกรรมการ โดยมีการทำงานตามวาระแห่งสมาชิกภาพ ส่วนวุฒิสภา กลุ่มการเมืองหนึ่งๆ จะต้องมีส่วนสมาชิกอย่างน้อย 15 คน และจะจัดตั้งใหม่ทุกครั้งหลังเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภาใหม่จำนวนสามในสี่ทุกๆ 3 ปี ตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม สมาชิกซึ่งไม่สังกัดกลุ่มการเมืองใดๆ ก็มีอยู่เช่นกัน เรียกว่าเป็น "กลุ่มผู้ไม่ลงชื่อเข้าสังกัด" (non inscrites) ซึ่งจะมีบทบาทในข้อบังคับการประชุมในการแต่งตั้งพวกเขาเข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมการ รวมทั้งในการจัดสรรเวลาการอภิปรายในที่ประชุมสภาไว้ให้เป็นการเฉพาะ ในกลุ่มการเมืองแต่ละกลุ่มจะมีการเลือกตั้งประธานและคณะบริหารของกลุ่ม ประธานกลุ่มการเมืองจะมีที่นั่งอยู่ใน "ที่ประชุมแห่งประธาน" ของสภานั้น ซึ่งทำหน้าที่กำหนดระเบียบวาระ วิธีการประชุม และควบคุมการประชุมสภา บทบาทที่สำคัญของกลุ่มการเมืองคือการพิจารณามอบหมายตัวแทนของกลุ่มเข้าร่วมในคณะทำงานทุกลักษณะและในการปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของสภา เพื่อเป็นหลักประกันของความเสมอภาคในการเป็นตัวแทนของประชาชนทุกฝ่ายในงานของสภา

6. คณะกรรมการและคณะผู้แทนปฏิบัติภารกิจในด้านต่าง ๆ

ในรัฐสภาฝรั่งเศสจะมีทั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเฉพาะกรณีในลักษณะเดียวกันกับคณะกรรมการแต่เรียกด้วยชื่ออื่น ดังนี้

1. คณะกรรมาธิการประจำ (Commissions permanentes) ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้แต่ละสภามีได้เพียง 6 คณะ ปัจจุบันในรัฐสภาสมัยที่ 12 ประกอบด้วย

สภาผู้แทนราษฎร

1. คณะกรรมาธิการกิจการวัฒนธรรม ครอบครัว และสังคม
2. คณะกรรมาธิการกิจการเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและดินแดน
3. คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ
4. คณะกรรมาธิการการป้องกันประเทศและการทหาร
5. คณะกรรมาธิการการคลัง เศรษฐกิจทั่วไปและการวางแผน
6. คณะกรรมาธิการกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และการบริหารงานทั่วไปของรัฐ

วุฒิสภา

1. คณะกรรมาธิการกิจการวัฒนธรรม
2. คณะกรรมาธิการกิจการเศรษฐกิจและการวางแผน
3. คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ การป้องกันประเทศ และการทหาร
4. คณะกรรมาธิการกิจการสังคม
5. คณะกรรมาธิการการคลัง การควบคุมงบประมาณ และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติ
6. คณะกรรมาธิการกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้งทั่วไป ข้อบังคับ และการบริหารงานทั่วไป

สำหรับสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกคณะกรรมาธิการประจำมาจากการเสนอชื่อจากกลุ่มการเมืองต่าง ๆ ในสภา ตามสัดส่วนของจำนวนที่นั่งในสภาของกลุ่มการเมืองนั้นๆ ทั้งนี้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนจะได้รับการจัดสรรให้สังกัดคณะกรรมาธิการประจำคณะใดคณะหนึ่ง คณะละ 1 คณะ (จะสังกัดคณะกรรมาธิการประจำเกิน 1 คณะไม่ได้) สมาชิกคณะกรรมาธิการประจำแต่ละคณะจะมีจำนวนไม่เท่ากัน ตามข้อบังคับของสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมาธิการกิจการวัฒนธรรมและคณะกรรมาธิการกิจการเศรษฐกิจ กำหนดให้มีสมาชิกได้สองในแปดของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา ส่วนอีกสี่คณะที่เหลือ กำหนดให้มีสมาชิกได้หนึ่งในแปดของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภา อย่างไรก็ตาม ในส่วนของสี่คณะนี้สามารถเปลี่ยนจำนวนสมาชิกกันได้ตามหลักการของความพยายามที่จะจัดสรรสมาชิกทุกคนลงในคณะกรรมาธิการประจำดังที่ได้กล่าวแล้ว

ในส่วนของวุฒิสภานั้น ตามข้อบังคับได้กำหนดจำนวนสมาชิกคณะกรรมาธิการประจำแต่ละคณะไว้เป็นการตายตัวแล้ว เฉลี่ยประมาณคณะละห้าสิบคนเศษ

การเสนอชื่อบุคคลเข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการประจำของทั้งสองสภาจะกระทำเมื่อเริ่มต้นสมัยประชุมภาคแรกของทุกปี เว้นแต่ปีก่อนหน้าที่จะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาชุดใหม่

เมื่อได้องค์ประกอบของคณะกรรมาธิการประจำ (ของทั้งสองสภา) แล้ว แต่ละคณะฯ ก็จะเลือกประธาน รองประธาน และเลขานุการคณะ เว้นแต่คณะกรรมาธิการการคลังจะต้องเลือกผู้นำเสนอรายงานทั่วไป (Rapporteur général) เพิ่มขึ้นอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวนี้มีบทบาทอย่างมากในกระบวนการตรากฎหมายของฝรั่งเศส

คณะกรรมาธิการประจำมีสิทธิขาดในการกำหนดวันประชุมของคณะและสามารถเลือกกรณีศึกษาในสาขาที่ตนชำนาญการได้เอง อย่างไรก็ตาม หากสภาซึ่งคณะกรรมาธิการประจำนั้นสังกัด กำลังอยู่ในระหว่างดำเนินการประชุม คณะกรรมาธิการประจำจะประชุมไม่ได้ เว้นแต่ในกรณีการพิจารณาเรื่องที่

สภาต้นสังกัดได้มอบหมายมาให้หารือเป็นการเร่งด่วน และในกรณีการพิจารณาเรื่องที่บรรจุอยู่ในระเบียบวาระของสภาในวันนั้นเท่านั้น

2. คณะกรรมาธิการพิเศษ (Commissions spéciales) เป็นคณะกรรมาธิการที่แต่งตั้งขึ้นตามคำร้องขอของรัฐบาลหรือสภาแต่ละสภา เพื่อพิจารณาตัวบทของร่างกฎหมายเฉพาะเรื่องเมื่อเห็นว่าไม่มีคณะกรรมาธิการประจำคณะที่ดูแลประเด็นดังกล่าวโดยตรง หรือเกิดความขัดแย้งระหว่างคณะกรรมาธิการประจำหลายคณะในเรื่องสาขาชำนาญการของตนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของร่างกฎหมายนั้น

กรณีเป็นร่างกฎหมายซึ่งเสนอโดยรัฐบาล คำร้องขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการพิเศษจะต้องกระทำทันทีที่ร่างกฎหมายนั้นได้เสนอเข้าสู่สภาผู้แทนราษฎร ส่วนกรณีที่เป็นร่างกฎหมายซึ่งเสนอโดยสมาชิกสภา คำร้องขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการพิเศษจะต้องกระทำภายใน 2 วัน หลังจากที่ร่างกฎหมายนั้นส่งมาถึงสภานั้น ๆ เว้นเสียแต่ว่าฝ่ายรัฐบาลได้ร้องขอให้เป็นที่เร่งด่วนก็สามารถเสนอคำร้องขอนั้นภายใน 1 วัน ได้

คำร้องขอให้ตั้งคณะกรรมาธิการพิเศษนี้ จะต้องปิดประกาศบนกระดานข่าวให้ทราบทั่วกัน รวมทั้งแจ้งไปยังหัวหน้ากลุ่มการเมืองต่าง ๆ และประธานคณะกรรมาธิการประจำต่าง ๆ ได้ทราบพร้อมกับแนบหัวเรื่อง (ชื่อ) ของร่างกฎหมายนั้น ๆ ไปพร้อมกันด้วย กรณีไม่มีการคัดค้านจากฝ่ายรัฐบาล จากหัวหน้ากลุ่มการเมือง หรือจากประธานคณะกรรมาธิการประจำใด ๆ ภายในการประชุมครั้งที่สองหลังติดประกาศ ก็จะถึงขั้นตอนของการเสนอชื่อบุคคลเข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการพิเศษดังกล่าว แต่หากมีการคัดค้าน สภานั้น ๆ ก็จะเปิดอภิปรายเกี่ยวกับการที่จะตั้งหรือไม่ตั้งคณะกรรมาธิการพิเศษในร่างกฎหมายนั้น โดยบรรจุให้อยู่ในวาระสุดท้ายของการประชุมวันแรกหลังจากที่มีการคัดค้านซึ่งในการอภิปรายนี้ เฉพาะฝ่ายรัฐบาล ผู้คัดค้าน ผู้เสนอคำร้องขอหรือผู้ที่ลงนามในคำร้องขอเป็นคนแรกและประธานคณะกรรมาธิการประจำที่เกี่ยวข้องเท่านั้นที่จะมีส่วนได้รับเชิญให้ร่วมในการอภิปราย

หากคำร้องขอจัดตั้งคณะกรรมาธิการพิเศษมีผล หัวหน้ากลุ่มการเมืองต่าง ๆ ก็จะเสนอชื่อบุคคลเข้าร่วมในคณะกรรมาธิการพิเศษนั้น ๆ ตามสัดส่วนที่หนึ่งของแต่ละกลุ่มการเมือง การแจ้งชื่อบุคคลจะต้องแจ้งต่อประธานสภาภายในไม่เกิน 2 วัน หากสภานั้น ๆ อยู่ในระหว่างเปิดสมัยประชุม หรือไม่เกิน 5 วัน หากสภานั้นไม่อยู่ในระหว่างเปิดสมัยประชุม รายชื่อของผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นคณะกรรมาธิการพิเศษดังกล่าวจะปิดประกาศให้ทราบบนกระดานข่าวและตีพิมพ์ในรัฐกิจจานุเบกษา

สำหรับสภาผู้แทนราษฎร ข้อบังคับกำหนดให้คณะกรรมาธิการพิเศษมีสมาชิกได้คณะละ 57 คน โดยจะมีสมาชิกที่มาจากกลุ่มการเมืองเดียวกันเกิน 28 คนไม่ได้ ส่วนวุฒิสภา ข้อบังคับกำหนดให้คณะกรรมาธิการพิเศษ มีสมาชิกได้คณะละ 37 คน

คณะกรรมาธิการพิเศษ สิ้นสุดหน้าที่ในทันทีที่สภาต้นสังกัดได้มีมติอันเป็นที่สิ้นสุดในร่างกฎหมายฉบับดังกล่าว

3. คณะกรรมาธิการสอบสวน (Commissions d'enquête) เป็นคณะกรรมาธิการที่ตั้งขึ้นในสภาแต่ละสภา เมื่อคณะกรรมาธิการประจำคณะใดคณะหนึ่งที่ได้รับมอบหมายงานจากสภาของตนในการพิจารณาร่างกฎหมายใดแล้ว เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องสอบสวนหาความจริงเกี่ยวกับการบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐหรือวิสาหกิจแห่งรัฐแห่งใดแห่งหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ก็จะเสนอญัตติเข้าสู่สภาเพื่อให้ตั้งคณะกรรมาธิการสอบสวนเรื่องดังกล่าว

คณะกรรมาธิการสอบสวนของสภาผู้แทนราษฎรจะมีจำนวนสมาชิกได้ไม่เกิน 30 คน ส่วนของวุฒิสภามีจำนวนสมาชิกได้ไม่เกิน 21 คน การเสนอชื่อบุคคลเข้าเป็นสมาชิกคณะกรรมาธิการสอบสวน

จะเสนอโดยหัวหน้ากลุ่มการเมืองต่างๆ และโดยตัวแทนของสมาชิกสภาส่วนที่ไม่ได้สังกัดกลุ่มการเมืองใด ๆ ด้วย แต่มีข้อห้ามคือไม่ให้แต่งตั้งสมาชิกสภาคนใดของรัฐสภาสมัยนั้นที่ต้องโทษทางอาญาหรือทางวินัย ซึ่งยังต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ในข้อกล่าวหากรณีเปิดเผยความลับของทางการเข้าไปเป็นสมาชิกของคณะกรรมการการสอบสวน

เมื่อได้รายชื่อคณะกรรมการการสอบสวนแล้วจะติดประกาศบนกระดานข่าวของสภาให้ทราบทั่วกัน บทบาทของคณะกรรมการการสอบสวนจะต่างจากบทบาทของคณะกรรมการประจำ กล่าวคือ คณะกรรมการการสอบสวนจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการร่างและตรากฎหมาย แต่จะมีหน้าที่เพียงการสอบสวนข้อเท็จจริงและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล นำเสนอต่อคณะกรรมการประจำซึ่งเป็นเจ้าของเรื่อง เพื่อประกอบการพิจารณาเสนอแนะต่อสภาเพื่อจะมีมติใด ๆ ในการปฏิบัติต่อไปเท่านั้น

คณะกรรมการการสอบสวนนี้ มีอำนาจเรียกพยาน/บุคคลที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลแก่คณะฯ ได้ ซึ่งในขั้นตอนสุดท้ายเมื่อจัดทำรายงานสรุปผลการสอบข้อเท็จจริงแล้ว จะต้องให้พยาน/บุคคลเหล่านั้นมาร่วมตรวจสอบความถูกต้องของบันทึกปากคำและพยานหลักฐานที่พวกเขาได้ให้ไว้กับคณะฯ ด้วย อย่างไรก็ตาม พยาน/บุคคลที่ให้ปากคำจะแก้ไขข้อความในรายงานสรุปผลดังกล่าวไม่ได้ จะทำได้เพียงการบันทึกข้อสังเกตไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งคณะกรรมการการสอบสวนจะต้องเสนอบันทึกข้อสังเกตนี้แนบไปพร้อมกับรายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการประจำเจ้าของเรื่องเพื่อนำเสนอต่อประธานสภาด้วย

คณะกรรมการการสอบสวน มีเวลาการดำเนินการในเรื่องที่ได้รับมอบหมายไม่เกิน 6 เดือน และสิ้นสุดภารกิจเมื่อนำเสนอรายงานสรุปผลการสอบสวนข้อเท็จจริงในเรื่องที่ได้รับมอบหมายต่อคณะกรรมการประจำเจ้าของเรื่องเรียบร้อยแล้ว

อย่างไรก็ตาม มีข้อกำหนดในเรื่องของการตั้งคณะกรรมการการสอบสวนนี้ไว้ตั้งแต่เบื้องต้นว่า เมื่อมีการเสนอญัตติให้ตั้งคณะกรรมการการสอบสวนกรณีเข้าสู่สภา ประธานสภานี้จะต้องรายงานให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมทราบในทันทีตั้งแต่แรก หากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมแจ้งกลับมามาว่าในเวลาดังกล่าว กระบวนการของศาลได้เริ่มพิจารณาไต่สวนข้อเท็จจริงในกรณีเดียวกันกับที่ญัตตินั้นเสนออยู่ แล้วญัตติขอตั้งคณะกรรมการการสอบสวนนี้จะบรรจุเข้าสู่การอภิปรายในสภาไม่ได้ แต่หากเปิดอภิปรายไปแล้วก็ต้องหยุดการอภิปรายทันที ส่วนในกรณีที่การสอบสวนของศาลเริ่มต้นหลังจากที่ได้ตั้งคณะกรรมการการสอบสวนไปแล้ว ประธานสภาจะต้องแจ้งให้ประธานคณะกรรมการการสอบสวนทราบ ซึ่งคณะกรรมการการสอบสวนก็จะต้องยุติกระบวนการทำงานทั้งหมดทันที

4. คณะกรรมการร่วมสองฝ่าย (Commissions mixtes-paritaires) เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นในขั้นตอนของการวนกลับ (Navette) ระหว่างกระบวนการตรากฎหมายของรัฐสภาฝรั่งเศส กล่าวคือเมื่อสองสภามีความเห็นที่ไม่สอดคล้องกันในประเด็นหรือสำนวนความของร่างกฎหมายใด ๆ (ดูรายละเอียดในกระบวนการตรากฎหมาย)

คณะกรรมการนี้ เป็นคณะกรรมการร่วมของสองสภา โดยแต่ละสภาเสนอชื่อผู้แทนจากสภาของตนเข้าร่วมเป็นสมาชิกคณะกรรมการร่วมฯ ฝ่ายละ 7 คน การเสนอชื่อบุคคลนี้จะเสนอโดยคณะกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากสภาของตนให้เป็นที่ปรึกษาการร่างกฎหมายนั้นๆ ต่อประธานสภาเจ้าสังกัด การเสนอชื่อผู้แทนสภาเข้าร่วมในกรรมการร่วมสองฝ่ายนี้ จะเสนอไปพร้อมกับชื่อของผู้ช่วยอีก 7 คน ด้วย ซึ่งผู้ช่วยดังกล่าวจะไม่ได้รับการเรียกให้ออกเสียงลงคะแนน เว้นเสียแต่ในกรณีที่เกิดการขาดดุลยภาพของสมาชิกคณะกรรมการร่วมฯ (ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอยู่ไม่ครบ) ในระหว่างสองสภาเท่านั้น และผู้ช่วยจะออกเสียงลงคะแนนในลักษณะดังกล่าวได้ก็เฉพาะในระเบียบวาระที่ตนถูกเรียกเท่านั้น

5. คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจต่าง ๆ ประกอบด้วย

สภาผู้แทนราษฎร

- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสหภาพยุโรป ของสภาผู้แทนราษฎร
- คณะผู้แทนร่วมรัฐสภาว่าด้วยการศึกษาประชากร (ร่วมกับวุฒิสภา)
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านการวางแผน ของสภาผู้แทนราษฎร
- สำนักงานรัฐสภา เพื่อการประเมินทางเลือกทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (เป็นคณะทำงานร่วมสองสภา)
- สำนักงานรัฐสภา เพื่อการประเมินกฎหมาย (เป็นคณะทำงานร่วมสองสภา)
- สำนักงานรัฐสภา เพื่อการประเมินนโยบายสาธารณะ (เป็นคณะทำงานร่วมสองสภา)

วุฒิสภา

- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสหภาพยุโรป ของวุฒิสภา
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านการวางแผน ของวุฒิสภา
- คณะผู้แทนร่วมรัฐสภาว่าด้วยการศึกษาประชากร (ร่วมกับสภาผู้แทนราษฎร)
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านสิทธิสตรีและความเสมอภาคทางโอกาส ระหว่างบุรุษและสตรี ของวุฒิสภา
- คณะผู้แทนปฏิบัติการกิจด้านการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืนของดินแดนต่าง ๆ ของวุฒิสภา

นอกจากนี้ ในคณะกรรมการยังสามารถตั้งคณะทำงานด้านข้อมูล (Mission d'Information) ขึ้นเพื่อศึกษาหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการทำงานของคณะกรรมการได้

7. ประธานสภา

แต่ละสภาจะดำเนินการเลือกประธานสภาของตน ในการประชุมครั้งแรกหลังเริ่มต้นสภาชุดใหม่ ซึ่งในการประชุมดังกล่าวจะเชิญสมาชิกที่อาวุโสสูงสุดเป็นประธานในที่ประชุม ดำเนินกระบวนการสรรหาประธาน โดยการลงคะแนนลับที่หน้าบัลลังก์สภา ใช้ระบบการเลือกตั้งสองครั้งเช่นเดียวกับการเลือกตั้งทั่วไปและใช้เกณฑ์เสียงข้างมากเด็ดขาด (majorité absolue) เป็นเกณฑ์ที่ได้รับเลือก อย่างไรก็ตาม หากไม่มีผู้สมัครคนใดได้รับเสียงข้างมากเด็ดขาดในการลงคะแนนสองครั้งแรก จะให้มีการลงคะแนนครั้งที่สาม ซึ่งครั้งที่สามนี้ใช้เกณฑ์เสียงข้างมากปกติ (majorité relative) เป็นเกณฑ์ที่ได้รับเลือก หากสุดท้ายแล้วมีผู้ที่ได้รับคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ถือว่าผู้ที่มีอาวุโสทางวัยวุฒิมากกว่าเป็นผู้ได้รับเลือก

ประธานสภาผู้แทนราษฎร มีวาระการทำงานเท่ากับวาระของสภาผู้แทนราษฎร คือ 5 ปี ปัจจุบันคือนายนายฌ็อง-หลุยส์ เดอเบร (M. Jean – Louis Debré) มีลำดับทางพิธีการเป็นลำดับที่ 4 ของสาธารณรัฐ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่รัฐสภาจะต้องมีการประชุมร่วมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ประธานสภาผู้แทนราษฎรจะเป็นผู้ทำหน้าที่ประธานในที่ประชุม (การประชุมร่วมนี้จะดำเนินการเฉพาะบางกรณีเท่านั้น ไม่ใช่การประชุมปกติ การประชุมร่วมล่าสุดมีไปตั้งแต่ปี 1996 เพื่อพิจารณาร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ)

ประธานวุฒิสภา มีวาระการทำงาน 3 ปี โดยจะเลือกตั้งใหม่ทุกครั้งหลังการเลือกตั้งสมาชิกใหม่หนึ่งในสามตามรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันคือนายคริสต็อง ป็องเซอว์ (M. Cristian Poncelet) ส่วนลำดับทางพิธีการนั้น ตามรัฐธรรมนูญกำหนดให้เป็นลำดับที่ 3 แต่ในทางปฏิบัติจะคล้ายกับเป็นลำดับที่ 2 เนื่องจากในกรณีที่ประธานาธิบดีเสียชีวิตระหว่างอยู่ในตำแหน่ง หรือลาออกก่อนครบวาระ หรือกลายเป็นผู้ขาดคุณสมบัติในตำแหน่งตามประกาศของสภาตุลาการรัฐธรรมนูญ กรณีใดกรณีหนึ่ง ประธานวุฒิสภาจะเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งประธานาธิบดีไปก่อนจนกว่าจะมีการเลือกตั้งประธานาธิบดีใหม่ (แต่ในฐานะของประธานาธิบดีรักษาการนี้ จะไม่มีอำนาจในการขอพระราชทานอภัยโทษและประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร)

การเมืองการปกครอง : อำนาจอตุสการ

ในประเทศฝรั่งเศส องค์การยุติธรรมจะมีสองประเภท คือ ศาลปกครอง ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาข้อพิพาทระหว่างประชาชนและหน่วยงานของรัฐ และศาลยุติธรรม ซึ่งทำหน้าที่พิจารณาข้อพิพาทระหว่างประชาชนด้วยกันเอง

ศาลปกครอง

ประกอบด้วยศาลปกครองชั้นต้น (Tribunaux administratives) ศาลอุทธรณ์ (Cours administratives d'appel) และสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'État) ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลปกครองสูงสุด ศาลปกครองชั้นต้น (Tribunaux administratives) : ในแต่ละจังหวัด จะมีศาลปกครองประจำมณฑลซึ่งประกอบด้วยประธาน และกรรมการอีก 3 - 5 คน ทั้งหมดนี้จะต้องสำเร็จจากสถาบันการบาริรชานชั้นสูงแห่งชาติ (L'Ecole Nationale de l'administration : L'ENA) มีหน้าที่พิจารณาพิพากษากรณีระหว่างเอกชนกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือต่อหน่วยงานของรัฐในกรณีที่หน่วยงานของรัฐหน่วยงานใดใช้อำนาจหน้าที่เกินขอบเขต ศาลสามารถพิจารณาเพิกถอนคำสั่งของหน่วยงานนั้นได้ หรือสั่งให้หน่วยงานนั้นๆ ชดใช้ค่าเสียหาย ศาลปกครองชั้นต้น ยังดูแลกรณีทางปกครองพิเศษต่างๆ ด้วย เช่น ผู้อพยพลี้ภัย การสังคมสงเคราะห์ ระเบียบข้อบังคับในทางวินัยทางอาชีพ และการปรับค่าเสียหายผู้ถูกส่งกลับคืนถิ่น

ผู้ที่ได้รับความเสียหายจากคำสั่งของศาลนี้ สามารถคัดค้านคำพิพากษาของศาลได้โดยการยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นอุทธรณ์ หรือต่อสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ ซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลปกครองสูงสุด ทั้งนี้ การพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองจะกระทำในทางตรงกันข้ามกับกระบวนการพิจารณาพิพากษาคัดสินตามกฎหมายอาญาและกฎหมายแพ่งซึ่งมีการกล่าวหา ฟ้องร้อง สืบพยานในศาลต่อหน้าผู้พิพากษาในศาล แต่ในการพิจารณาคดีในศาลปกครองจะกลายเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น ทั้งการกล่าวหาและการพิจารณาพิพากษา โดยเมื่อศาลปกครองชั้นต้นพิจารณาพิพากษาแล้วเสร็จจะส่งคำพิพากษาไปยังโจทก์และจำเลยทางไปรษณีย์ลงทะเบียน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่พอใจในคำพิพากษาของศาลปกครองนี้ก็จะสามารถที่จะยื่นอุทธรณ์ต่อศาลปกครองชั้นอุทธรณ์หรือสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐซึ่งทำหน้าที่เป็นศาลปกครองสูงสุด

สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ (Conseil d'État) หรือศาลปกครองสูงสุด เป็นองค์กรที่มีอำนาจและบทบาทมากที่สุดในงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของประเทศฝรั่งเศส เป็นองค์กรที่ได้รับการยอมรับและเคารพสูงสุด อันเนื่องมาจากความซื่อตรง ความเที่ยงธรรมและความสุจริตเป็นที่ตั้งในการพิพากษาคัดสิน บทบาทของสภาแห่งรัฐมี 2 ประการคือ 1) บทบาทในการเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาล (Conseiller du gouvernement) เกี่ยวกับโครงการกฎหมาย (projet de lois : เป็นคำเรียกสำหรับร่างกฎหมายที่เสนอจากรัฐบาล - ผู้จัดทำ) ที่รัฐบาลจะเสนอต่อรัฐสภา การพิจารณานี้จะเน้นในเรื่องที่ว่าร่างกฎหมายนั้นจะขัดต่อรัฐธรรมนูญหรือไม่ หากพบว่าร่างนั้นขัดต่อกฎหมายสูงสุดแล้ว สภาที่ปรึกษาแห่งรัฐจะเสนอให้รัฐบาลแก้ไขกฎหมาย หรือเสนอให้ยกเลิกกฎหมายที่มีอยู่ หรือในทางกลับกันก็ให้รัฐบาลแก้ไขร่างกฎหมายหรือยกเลิกร่างกฎหมายที่จะเสนอไปนั้น ความเห็นของสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐจะถูกดำเนินการทันที แต่อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตามก็ได้ 2) บทบาทในการตัดสินกรณีข้อพิพาท (Juger les conflits) ในฐานะการเป็นศาลปกครองสูงสุด โดยจะพิจารณา พิพากษาคำอุทธรณ์คำตัดสิน

ของศาลปกครองชั้นต้น ในกรณีคดีที่ฟ้องร้องไม่กระทำผ่านศาลปกครองชั้นต้น ประชาชนสามารถยื่นฟ้องโดยตรงต่อสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐ ซึ่งสามารถพิจารณาพิพากษาคำร้องเบื้องต้นหรือยื่นคดีอีกได้ ในกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่ได้รับความเป็นธรรมจากการถูกกล่าวโทษในหน้าที่ก็สามารถฟ้องร้องต่อสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐได้ หากสภาที่ปรึกษาแห่งรัฐพิจารณาแล้วเห็นว่าเจ้าหน้าที่ผู้นั้นไม่ได้รับความเป็นธรรมจริง ก็จะพิจารณาให้เจ้าหน้าที่ผู้นั้นกลับเข้ารับหน้าที่เช่นเดิม พร้อมทั้งได้รับเงินเดือนย้อนหลังนับตั้งแต่ถูกพักงาน เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งสามารถฟ้องร้องผู้บังคับบัญชาสูงสุดที่รับผิดชอบในกรณีที่ถูกลงโทษ หากเขาเชื่อว่าผู้บังคับบัญชาปฏิบัติโดยมิชอบ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่ผู้เสียหายสามารถฟ้องร้องต่อองค์กรที่สังกัด หากเชื่อว่ากรณีที่เขาถูกสั่งพักงานเป็นไปโดยความผิดพลาดและสะเพร่า

นอกจากนี้ ในระบบศาลปกครองของฝรั่งเศส ยังมีองค์กรตุลาการในทางปกครองอีกลักษณะหนึ่ง เรียกว่าศาลตรวจเงินแผ่นดิน (Cour des Comptes) เป็นองค์กรอิสระอีกองค์กรหนึ่งที่ดูแลการปฏิบัติของหน่วยงานปกครองของรัฐและภาคเอกชน ประกอบด้วยตุลาการ 150 คน และมีสาขาอยู่ในมณฑลต่างๆ ด้วย มีหน้าที่ตรวจสอบและควบคุมบัญชีเงินรายได้ของรัฐ โดยตรวจสอบบัญชีของส่วนราชการ หน่วยงานอิสระ วิสาหกิจ รวมทั้งยังอาจตรวจสอบบัญชีของหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนซึ่งได้รับเงินช่วยเหลือจากรัฐหรือจากหน่วยงานอื่นซึ่งมีการระบุไว้ให้ศาลตรวจเงินแผ่นดินเป็นผู้ตรวจสอบ นอกจากนี้ ศาลตรวจเงินแผ่นดินยังสามารถตรวจสอบหน่วยงานอิสระบางประเภทที่ดำเนินกิจการประกันสุขภาพและกองทุนเลี้ยงชีพได้ด้วย¹

ศาลยุติธรรม

ประกอบด้วยศาลชั้นต้น (Cour judiciaire) ศาลอุทธรณ์ (Cour d'appel) และศาลสูงสุด (Cour de cassation)

ศาลชั้นต้น แบ่งเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) ศาลคดีแพ่ง (Juridictions civiles) แยกการพิจารณาคดีเป็น 3 ระดับตามมูลค่าความเสียหายทางแพ่ง คือ ไม่เกิน 1,500 ยูโร - น้อยกว่า 7,600 ยูโร - สูงกว่า 7,600 ยูโร 2) ศาลคดีอาญา (Juridictions pénales) แยกการพิจารณาคดีเป็น 4 ระดับ ตามความหนักเบาของข้อหา และ 3) ศาลคดีพิเศษ (Juridictions spécialisées) แยกการพิจารณาคดีไปตามกรณีเฉพาะ คือ ศาลแรงงาน (Conseil des Prud'hommes) ศาลกิจการความมั่นคงทางสังคม (Tribunal des Affaires de Sécurité sociale) ศาลพาณิชย์ (Tribunal de Commerce) ศาลว่าด้วยกรรมสิทธิ์ที่ดินและโรงเรือนทางการเกษตร (Tribunal Paritaire des Baux Ruraux) นอกจากนี้ ยังมีศาลสำหรับพิจารณาคดีสำหรับผู้เยาว์ (Juridictions pour mineurs) ด้วย แบ่งเป็นศาลคุ้มครองเด็ก (Juge des enfants) ศาลคดีเด็ก (Tribunal pour enfants) และศาลคดีเยาวชน (Cour d'assises pour mineurs - ศาลคดีของผู้เยาว์ที่อายุต่ำกว่า 16 ปี)

สำหรับศาลยุติธรรมสูงสุด (Cour de Cassation หรือ Haute Cour de Justice) เป็นองค์กรเฉพาะกิจประกอบด้วยผู้พิพากษา 24 คน และผู้พิพากษาสำรองอีก 12 คน โดยมาจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาฝ่ายละครึ่งหนึ่ง (คือผู้พิพากษา 12 คน และผู้พิพากษาสำรอง 6 คน จากแต่ละสภา) ศาลนี้จะไม่รื้อฟื้นคดีจากศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์มาพิจารณาใหม่ แต่จะพิจารณาในเรื่องของความถูกต้องของ

¹ เนตรทราย ตั้งขจรศักดิ์, บทบาทและโครงสร้างของสถาบันตรวจเงินแผ่นดิน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538) หน้า 67

กฎหมายที่ศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ใช้เป็นฐานอ้างอิงในการพิพากษาคดี รวมทั้งตรวจสอบคำพิพากษาของศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ว่าสอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายหรือไม่นอกจากนี้แล้ว ศาลยุติธรรมสูงสุดยังมีการประชุมพิจารณาเฉพาะกรณีด้วย กล่าวคือ พิจารณาพิพากษาคดีที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ระดับสูง อาทิ ประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ สมาชิกในคณะรัฐบาล และประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำ ความผิดทางการเมือง หรือในบางกรณีที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ข้อกล่าวหาต่อประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐนั้นจะเป็นกรณีการทรยศต่อชาติ ความผิดทางการเมือง การ ละเมิดรัฐธรรมนูญ การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่มีชอบ ความผิดฐานก่ออาชญากรรม ศาลยุติธรรมสูงสุด สามารถพิจารณาพิพากษสมาชิกในคณะ รัฐบาลในทุกกรณีที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดฐานลหุโทษที่เป็นข้อบกพร่องโดยไม่จงใจในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ ในกรณีที่มีการกล่าวหาการกระทำผิดของบุคคลใน ระดับสูงของชาติต่อศาลยุติธรรมสูงสุดนั้นจะต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภา ด้วยคะแนนเสียงโดยเปิดเผยด้วยเสียงข้างมากเด็ดขาด และคำตัดสินของศาลยุติธรรมสูงสุดจะเปิดเผย ภายหลังจากการลงคะแนนลับโดยเสียงข้างมากเด็ดขาด

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับฝรั่งเศส

ความสัมพันธ์ทางการทูต

ตามที่ปรากฏหลักฐานทางประวัติศาสตร์ พบว่าไทยและฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์กันมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งตรงกับสมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ของฝรั่งเศสในขณะนั้น กล่าวคือ เซอวาเลียเดอโชมอง ราชทูตของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ได้มาเข้าเฝ้าฯ สมเด็จพระนารายณ์มหาราช ในวันที่ 18 ตุลาคม ค.ศ. 1685 (พ.ศ. 2228) ปีต่อมาออกพระวิสุตรสุนทร (โภชาปาน) ราชทูตไทยก็ได้ไปเข้าเฝ้าพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ณ พระราชวังแวร์ซายส์ ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1686 (พ.ศ. 2229) ซึ่งเมื่อปี ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) ไทยและฝรั่งเศสได้ถือเอาเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ดังกล่าวเป็นมูลฐานในการจัดงานเฉลิมฉลองความสัมพันธ์ไทย - ฝรั่งเศส ครบรอบ 300 ปี

อย่างไรก็ตาม ในส่วนของการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการของประเทศทั้งสองนั้น ถือว่าเริ่มต้นในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1856 (พ.ศ. 2399) ซึ่งเป็นวันที่มีการลงนามร่วมกันในสนธิสัญญามิตรภาพ การพาณิชย์ และการเดินเรือ ต่อมาในปี ค.ศ. 1899 (พ.ศ. 2432) ประเทศไทยได้ตั้งสำนักงานอัครราชทูตประจำกรุงปารีส และได้ยกฐานะขึ้นเป็นสถานเอกอัครราชทูตในปี ค.ศ. 1949 (พ.ศ. 2492) ปัจจุบันเอกอัครราชทูตไทยประจำสาธารณรัฐฝรั่งเศสคือ นายกฤษณ์ กาญจนบุญชร ส่วนเอกอัครราชทูตฝรั่งเศสประจำประเทศไทย คือ นายโลรองต์ โอแบล็ง (M. Laurent Aublin) และทั้งสองฝ่ายยังมีกงสุลกิตติมศักดิ์ประจำเมืองสำคัญ ๆ อีกฝ่ายละ 3 เมืองอีกด้วย อันได้แก่ กงสุลกิตติมศักดิ์ของไทย ณ เมืองลียง เมืองมาร์เซย์ เมืองบอร์โดซ์ และกงสุลกิตติมศักดิ์ของฝรั่งเศส ณ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดภูเก็ต และเมืองพัทยา

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับฝรั่งเศสในด้านต่าง ๆ ดำเนินไปด้วยความราบรื่น ไม่มีปัญหาใดๆ อันเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน นอกจากนี้ยังมีการแลกเปลี่ยนการเยือนกันทั้งในระดับพวกราชวงศ์ และบุคคลสำคัญของทั้งสองประเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยการเยือนระดับสูงล่าสุด (นับถึงเดือนพฤศจิกายน 2546) ของฝ่ายไทย ได้แก่ การเดินทางเยือนสาธารณรัฐฝรั่งเศสอย่างเป็นทางการของพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ระหว่างวันที่ 12 - 13 พฤษภาคม 2546 และการเสด็จเยือนสาธารณรัฐฝรั่งเศสเป็นการส่วนพระองค์ของสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ระหว่างวันที่ 1 - 6 กันยายน 2546 ส่วนการเยือนจากฝ่ายฝรั่งเศส ได้แก่ การเดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการของนายฟรังซัวส์ ลูส์ รัฐมนตรีรับมอบหมายงานเฉพาะด้านการค้าต่างประเทศ ระหว่างวันที่ 24 - 25 พฤศจิกายน 2546

ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐสภา

รัฐสภาไทยและรัฐสภาสาธารณรัฐฝรั่งเศสมีความสัมพันธ์กันในระดับดี ทั้งในระดับพหุภาคีในฐานะสมาชิกสหภาพรัฐสภา (Inter - Parliamentary Union - IPU) ด้วยกัน และในระดับทวิภาคีซึ่งมีการจัดตั้งกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาระหว่างประเทศทั้งสองขึ้นในรัฐสภาทั้งสองฝ่าย อันได้แก่กลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาไทย - ฝรั่งเศส ซึ่งเริ่มต้นอย่างจริงจังมาตั้งแต่ปี 2536 ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 150 คน ประกอบด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 88 คน สมาชิกวุฒิสภา 39 คน และสมาชิกสมทบจากอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและอดีตสมาชิกวุฒิสภาอีก 23 คน โดยมีนายระวีง เนตรโพธิ์แก้ว สมาชิก

สภาผู้แทนราษฎร เป็นประธานกลุ่มมิตรภาพ ส่วนฝ่ายฝรั่งเศส ในสภาผู้แทนราษฎรได้จัดตั้งกลุ่มมิตรภาพสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศส - ไทย มีนายโรแบร์ต ลามี่ (M. Robert Lamy) เป็นประธานกลุ่มมิตรภาพ และในวุฒิสภาได้มีการจัดตั้งกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส - ไทย มีนายมัวนาร์ ลุยส์ (M. Moinard Louis) เป็นประธานกลุ่มมิตรภาพ ซึ่งในส่วนของวุฒิสภานี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความสนใจที่มีต่อประเทศไทยเป็นอย่างมากที่ได้จัดตั้งกลุ่มมิตรภาพ ในลักษณะจับคู่ประเทศเดียว แทนการจัดตั้งเป็นกลุ่มมิตรภาพ ในลักษณะจับคู่กับภูมิภาค เช่นที่กระทำกับหลายๆ ประเทศ และในส่วนของกรพบปะแลกเปลี่ยนการเยือนกันระหว่างกลุ่มมิตรภาพ ทั้งสองฝ่าย ก็ได้มีมาอย่างสม่ำเสมอ โดยกลุ่มมิตรภาพฝ่ายฝรั่งเศส ได้เคย เดินทางมาเยือนประเทศไทยในนามของกลุ่มฯ แล้ว 3 ครั้ง ล่าสุด นายโรแบร์ต ลามี่ ประธานกลุ่มฯ ได้ร่วมเดินทางมากับคณะของนายเรอโนต์ มุสเชอเลียร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศฝรั่งเศส ระหว่างวันที่ 21 - 22 พฤศจิกายน 2545 (ได้มาขอเข้าเยี่ยมคารวะประธานรัฐสภาไทยด้วย) และยังได้ร่วมมากับคณะของนายฟรังซัวส์ ลู รัฐมนตรีรับมอบหมายงานเฉพาะด้านการค้าระหว่างประเทศ ระหว่างวันที่ 24 - 25 พฤศจิกายน 2546 ด้วย (แต่ครั้งหลังนี้ไม่ได้มาเยี่ยมที่รัฐสภาไทย) ส่วนการเยือนในนามของกลุ่มฯ ชุดปัจจุบันของฝ่ายฝรั่งเศสยังไม่เกิดขึ้น สำหรับฝ่ายไทยนั้น นายระวีงเนตรโพธิ์แก้ว ประธานกลุ่มมิตรภาพ ได้นำคณะผู้แทนกลุ่มฯ จำนวน 10 คน เดินทางไปเยือนสาธารณรัฐฝรั่งเศส ระหว่างวันที่ 15 - 22 กรกฎาคม 2546

ความสัมพันธ์ทางการค้า

ปัจจุบันฝรั่งเศสเป็นคู่ค้าสำคัญลำดับที่ 6 ของไทย ส่วนไทยเป็นคู่ค้าสำคัญของฝรั่งเศส เป็นลำดับที่ 3 ในกลุ่มอาเซียนรองจากสิงคโปร์และมาเลเซียมูลค่าการค้ารวมในปี 2546 (นับถึงเดือนกันยายน 2546) มีมูลค่า 61,156.25 ล้านบาท โดยไทยส่งออกสินค้าไปฝรั่งเศส 30,244.73 ล้านบาท และนำเข้า 30,911.52 ล้านบาท เท่ากับว่ายังเสียเปรียบดุลการค้าฝ่ายฝรั่งเศสอยู่ 666.79 ล้านบาท ทั้งนี้สินค้าออกหัวอันดับแรกของไทย คือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อัญมณีและเครื่องประดับ เสื้อผ้าสำเร็จรูป รถยนต์และส่วนประกอบ และเครื่องรับวิทยุโทรทัศน์และส่วนประกอบ ส่วนสินค้านำเข้าจากฝรั่งเศสหัวอันดับแรก คือ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ เครื่องจักรกลอุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์ เหล็กและเหล็กกล้า และผลิตภัณฑ์เวชกรรมและเภสัชกรรม ปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนการส่งออกสินค้าไทยไปยังฝรั่งเศส คือค่าเงินยูโรที่แข็งขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้การนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศมีราคาถูกลง จึงเป็นแรงจูงใจให้มีการบริโภคสินค้าจากต่างประเทศมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาและอุปสรรคในทางการค้าระหว่างประเทศทั้งสองอยู่บางประการ คือ

1. ปัญหาด้านกฎระเบียบด้านการค้าทั้งของฝรั่งเศสและของสหภาพยุโรป ซึ่งในทางปฏิบัติฝรั่งเศสมักจะเข้มงวดตรวจสอบมากกว่าประเทศสมาชิกสหภาพอื่นๆ

2. ปัญหาสุขอนามัย โดยเฉพาะในสินค้าประมง อาทิ การตรวจพบสารแคดเมียมในปลาหมึกแช่แข็ง หรือการพบเชื้อ Salmonella ในปลาแช่แข็ง เป็นต้น ทำให้สินค้านำเข้าจากบริษัทที่มีปัญหาถูกใช้มาตรการเข้มงวด/ตรวจสอบ ทั้งนี้ สินค้าประมงเป็นหนึ่งในกลุ่มสินค้าที่ถูกสหภาพยุโรปตัดสิทธิพิเศษทางศุลกากร (GSP) อันทำให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยลดลงอยู่แล้ว เมื่อเกิดปัญหาด้านสุขอนามัยขึ้นอีก จึงยิ่งส่งผลต่อการส่งออกสินค้าของไทย อย่างไรก็ตาม ฝ่ายไทยได้พยายามคลี่คลายปัญหาในเรื่องนี้กับทางสหภาพยุโรป โดยยอมรับเงื่อนไขและระเบียบในความตกลงว่าด้วยการใช้บังคับมาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช (Agreement on the Application of Sanitary

and Phytosanitary Measures : SPS Measures) ของสหภาพยุโรป จึงช่วยบรรเทาปัญหาดังกล่าวไปได้พอสมควร

3. ปัญหาคุณภาพสินค้าไทย บางประเภทยังไม่ได้มาตรฐานตลาด

4. ตลาดฝรั่งเศสเป็นตลาดเสรี มีการแข่งขันสูง การกีดกัน และการป้องกันตนเองสูง โดยผู้นำเข้าของฝรั่งเศสมักเลือกซื้อสินค้าจากประเทศผู้ผลิตที่ได้รับสิทธิพิเศษทางศุลกากร เพื่อให้มีต้นทุนการนำเข้าต่ำ สินค้าของไทยบางประเภทจึงไม่สามารถแข่งขันในตลาดนี้ได้

5. โดยเหตุที่ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการออกแบบรูปแบบสินค้าต่าง ๆ ฝรั่งเศสจึงเข้มงวดและให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในเรื่องนี้ ฝรั่งเศสจึงมีปัญหาทางการค้ากับกลุ่มประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งไทยอยู่มาก โดยเฉพาะกรณีความผิดเรื่องการลอกเลียนแบบเครื่องหมายการค้าของฝรั่งเศส

สำหรับการเสียเปรียบดุลการค้านั้น เกิดจากการเซ็นสัญญาซื้อสินค้าและบริการด้านเทคนิคที่มีมูลค่าสูง เช่น การนำเข้าส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการสร้างท่าอากาศยาน การติดตั้งเครือข่ายสื่อสารประเภทต่าง ๆ รวมทั้งกระแสความนิยมใช้โทรศัพท์มือถือในสังคมไทยทำให้สินค้าและบริการของฝรั่งเศสเข้ามาตีตลาด

กลไกความร่วมมือด้านการค้าในปัจจุบัน

ภาครัฐ : คณะทำงานร่วมทางการค้าฝรั่งเศส - ไทย ซึ่งกระทรวงพาณิชย์เป็นผู้รับผิดชอบ มีการประชุมครั้งแรกที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2539 ครั้งที่ 2 ที่กรุงปารีส เมื่อวันที่ 6 ตุลาคม ค.ศ. 2540 และครั้งที่ 3 ที่กรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2542

ภาคเอกชน : จัดตั้งสภาธุรกิจฝรั่งเศส-ไทย (French-Thai Business Council - FTBC) ขึ้นเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2540 โดยหอการค้าไทยเป็นตัวแทนและสำนักงานเลขาธิการของฝ่ายไทย (ประธานร่วมฝ่ายไทยคือ นายชิงชัย หาญเจนลักษณ์) และสมาคมวิสาหกิจฝรั่งเศส (Mouvement Entrepreneurs de France - MEDEF) เป็นตัวแทนของฝ่ายฝรั่งเศส (ประธานร่วมฝ่ายฝรั่งเศสคือ นาย Jacques Friedmann) นอกจากนี้ ยังมีหอการค้าฝรั่งเศส - ไทย ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี 2543 มีหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจประเภทต่างๆ ของสมาชิกให้เป็นที่รู้จักทั้งในตลาดของประเทศฝรั่งเศสและไทย รวมถึงพัฒนาธุรกิจประเภทต่างๆ การดำเนินกิจกรรมเพื่อหาหุ้นส่วนทางธุรกิจให้กับสมาชิก โดยหอการค้าฝรั่งเศส - ไทย นี้ ได้เข้าเป็นสมาชิกของสหพันธ์หอการค้าและอุตสาหกรรมฝรั่งเศสในต่างประเทศ และทำงานร่วมกับหอการค้าและอุตสาหกรรมฝรั่งเศสในระดับภูมิภาคแห่งประเทศไทยด้วย ล่าสุด ได้รับแจ้งจากหอการค้าและอุตสาหกรรมฝรั่งเศส (La Chambre de Commerce et d'industries de Paris) ว่ามีความประสงค์จะทำความตกลงร่วมกับสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อกระชับความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยจะมีการลงนามความตกลงฯ กันต่อไป

ไทย - ฝรั่งเศส ยังมีความร่วมมือในกรอบ ASEM อาทิสภาธุรกิจเอเชีย - ยุโรป (Asia - Europe Business Forum) เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนชั้นนำของประเทศสมาชิก ASEM

ความสัมพันธ์ด้านการลงทุนไทย – ฝรั่งเศส

ไทยเป็นประเทศหนึ่งในภูมิภาคเอเชียที่ฝรั่งเศสให้ความสนใจจะเข้ามาลงทุนเนื่องจากมองเห็นศักยภาพของตลาดภายในประเทศ ทั้งยังมีผู้ทางการส่งออกหรือจะขยายกิจการไปยังประเทศอาเซียนและกลุ่มอินโดจีน โดยอาศัยประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการค้า ปัจจุบัน ฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ลงทุนในประเทศไทยมากเป็นอันดับที่ 7 การลงทุนของฝรั่งเศสในไทยมี 2 รูปแบบ คือ ลงทุนเพื่อทำธุรกิจในประเทศไทย อาทิ กลุ่มบริษัท Carrefour, Casino, Thomson, Totalfina และการลงทุนเพื่อการส่งออก เช่น Michelin, Lacoste, Saint Gobain, Devanley นอกจากนี้ ฝรั่งเศสได้แสดงความสนใจในการร่วมลงทุนการก่อสร้างท่าอากาศยาน รถไฟฟ้าและด้านพลังงาน ปัจจุบันมีวิสาหกิจฝรั่งเศสเข้ามาดำเนินกิจการในประเทศไทยประมาณ 400 บริษัท กิจการที่ฝรั่งเศสมาลงทุนส่วนใหญ่เป็นการผลิตเพื่อส่งออก ไม่ว่าจะเป็นบริษัทสาขา หรือการร่วมทุนกับฝ่ายไทย เช่น Michelin (กับเครือสยามกรุ๊ป) หรือ Thomson Television Thailand สำหรับกิจการด้านศูนย์ขายส่งสรรพสินค้านั้นเป็นโอกาสอันดีที่จะทำให้ สินค้าไทยได้แพร่ไปยังบริษัทสาขาของฝรั่งเศสในตลาดยุโรปและเอเชียด้วย ในช่วงปี พ.ศ. 2541 - 2542 มีผู้บริหารระดับสูงของบริษัทใหญ่ ๆ ในฝรั่งเศสเดินทางมาศึกษาเส้นทางขยายการลงทุนและขยายกิจการในประเทศไทยหลายบริษัท เห็นว่าไทยสามารถเป็นศูนย์กลางการผลิตเสื้อผ้า ประกอบรถยนต์ ผลิตอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและสินค้า ไฮเทคต่าง ๆ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการส่งออกยานยนต์ในตลาดเอเชียได้ การลงทุนที่ฝรั่งเศสสนใจยังมีลักษณะการประมูลโครงการต่าง ๆ ด้วย อาทิ โครงการกำจัดขยะ การบำบัดน้ำเสีย กิจการโรงงานไฟฟ้า กิจการรถไฟใต้ดิน โครงการดาวเทียม เป็นต้น นอกจากนี้ ฝรั่งเศสยังสนใจเปิดธุรกิจภาคบริการ เช่น การโรงแรม และศูนย์ขายส่งสรรพสินค้าขนาดใหญ่ เช่น คาร์ฟูร์ อีกด้วย

ปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันให้กลุ่มนักลงทุนรายใหญ่ของฝรั่งเศสยังคงยุทธศาสตร์การลงทุนและการพัฒนาการลงทุนในประเทศไทย มีอยู่ 2 ประการ คือ

- ทรัพย์สินที่มีมูลค่าลดลงเนื่องจากการปรับค่าเงินบาท อันเป็นผลจากวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในปี 2540

- ศักยภาพการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะปานกลางของประเทศไทยยังมีอยู่สูง

อนึ่ง แนวโน้มการลงทุนของฝรั่งเศสในไทย จะเป็นโครงการขนาดเล็กและขนาดกลางมากขึ้น ทั้งนี้ นักลงทุนฝรั่งเศสส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นและมองแนวโน้มการฟื้นตัวทางด้านเศรษฐกิจของไทยไปในทางที่ดี ทั้งนี้ สาขาการลงทุนที่ฝรั่งเศสมีศักยภาพ ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป โดยเฉพาะอาหารมุสลิม และสาขาอิเล็กทรอนิกส์และวัสดุอุปกรณ์ไฟฟ้า โดยไทยมีวิศวกรที่มีคุณภาพและอัตราค่าจ้างถูก ปัจจุบัน ไทยและฝรั่งเศสมีความร่วมมือใกล้ชิดทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมให้มีการลงทุนในไทยมากขึ้น ตลอดจนเพิ่มความร่วมมือในด้านวิทยากรและเทคโนโลยีต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม บริษัทฝรั่งเศสมีความพยายามมากขึ้นเรื่อยๆ ที่จะเป็นผู้ถือหุ้นแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งไม่ขัดต่อข้ออนุญาตของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนแห่งประเทศไทยและกฎหมายการลงทุน ยกเว้นเฉพาะธุรกิจสำคัญบางประเภทซึ่งหน่วยงานเหล่านี้ยังคงให้ความคุ้มครอง

ปัญหาอุปสรรคสำหรับการลงทุนของฝรั่งเศสในไทย คือความโปร่งใสอันเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน และปัญหาด้านภาษาที่นักธุรกิจฝรั่งเศสไม่สนัทภาษาอังกฤษ อาจทำให้เลือกที่จะเข้าไปลงทุนในประเทศที่สามารถใช้ภาษาฝรั่งเศสได้ดี เช่นกลุ่มประเทศอินโดจีน นอกจากนี้

ไทยยังมีปัญหาความพร้อมในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับการลงทุนจากฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง

ความสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว

ฝรั่งเศสจัดอยู่ในกลุ่มตลาดหลักที่สำคัญของประเทศไทย โดยการเติบโตและความเคลื่อนไหวของตลาดโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี ในปี 2545 มีชาวฝรั่งเศสท่องเที่ยวในประเทศไทยจำนวน 271,395 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2544 ร้อยละ 7.82 และมากเป็นลำดับที่ 11 ฝรั่งเศสถือเป็นตลาดสำคัญในเชิงคุณภาพของนักท่องเที่ยว และเป็นตลาดสำคัญลำดับที่ 3 ในยุโรป รองจากสหราชอาณาจักร และเยอรมนี ส่วนในปี 2546 (มกราคม - กรกฎาคม) มีนักท่องเที่ยวจากฝรั่งเศสเดินทางมาประเทศไทย จำนวน 126,942 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.45 ของนักท่องเที่ยวทั้งหมด และอัตราการลดลงจากระยะเดียวกันของปีที่แล้วร้อยละ 14.13

ในระยะ 2 - 3 ปีที่ผ่านมา นักท่องเที่ยวฝรั่งเศสให้ความสำคัญกับมาตรฐานสินค้าท่องเที่ยว และปัญหาการทำลายสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ค่อนข้างสูง นอกจากนี้ ยังมีปัญหาบริษัทนำเที่ยวที่คุณภาพต่ำตัดราคาตัวเองเพื่อขายนักท่องเที่ยว ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ในลักษณะของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวราคาถูกและมีคุณภาพต่ำในสายตาของนักท่องเที่ยวฝรั่งเศส นอกจากนี้แล้ว ภาพพจน์ในทางลบของไทย เช่น โสเภณีเด็ก การหลอกลวงนักท่องเที่ยวในการซื้ออัญมณี การอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหามลพิษ ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว การทารุณกรรมสัตว์ ก็ยังเป็นอุปสรรคสำคัญ นอกเหนือจากการมีคู่แข่งที่สำคัญ คือ ประเทศแถบอินโดจีนซึ่งเคยเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศสและสันักัดภาษาฝรั่งเศสมากกว่า ตลอดจนเสียค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่ำกว่า

ความสัมพันธ์โดยผ่านความร่วมมือทางด้านต่าง ๆ

ส่วนใหญ่เป็นลักษณะให้ทุนการศึกษา ทั้งในการฝึกอบรม ดุงาน และในการศึกษาระดับปริญญา ตลอดจนส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษา แลกเปลี่ยนความรู้ และเทคโนโลยี การให้ความช่วยเหลือในรูปอุปกรณ์ อย่างไรก็ตาม ความช่วยเหลือของฝรั่งเศสต่อประเทศไทยทางด้านวิทยาศาสตร์ วิชาการ และวัฒนธรรม มีลักษณะการให้แบบปลีกย่อย และกระจัดกระจาย โดยความร่วมมือหลัก ๆ อันได้แก่ ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์ วัฒนธรรม และวิชาการ ในรูปทุนสาขาต่าง ๆ เช่น วิศวกรรม เกษตรกรรม วิทยุ-โทรทัศน์ การไปรษณีย์ และการสอนภาษาและวรรณคดีฝรั่งเศส จะผ่านทางสถานเอกอัครราชทูตฝรั่งเศส ที่ผ่านมามีการลงนามระหว่างรัฐบาลทั้งสองในความตกลง 2 ฉบับ เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2520 คือ ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม โดยโครงการที่ได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลฝรั่งเศสจะไม่มีการจัดทำข้อตกลงโครงการ แต่จะบริหารงานโครงการให้อยู่ในกรอบความร่วมมือทั้งสองตามแต่ลักษณะของความร่วมมือ โดยในปัจจุบันทั้งสองฝ่ายมีความร่วมมือกันพอสมควรได้ดังนี้

1. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ : นอกจากกระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงเศรษฐกิจแห่งประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้สนับสนุนด้านการเงินรายใหญ่แก่โครงการความร่วมมือด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสองแล้ว กระทรวงอื่นๆ อาทิ กระทรวงเกษตร กระทรวงคมนาคม ฯลฯ มีบทบาทสำคัญในความร่วมมือดังกล่าวด้วยเช่นกัน

2. ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และวิชาการ : จะเป็นในรูปโครงการ ผู้เชี่ยวชาญ ทุนการศึกษา ฝึกอบรม ดูนาน และเงินสนับสนุนกิจการต่าง ๆ

3. ความร่วมมือทางด้านวัฒนธรรม : ปกติดอยู่ในความดูแลของกระทรวงการต่างประเทศแต่ในการประชุมคณะกรรมการร่วมไทย - ฝรั่งเศส ครั้งที่ 3 กระทรวงฯ ได้ขอให้กรมวิเทศสหการช่วยดำเนินการในส่วนของคุณไปก่อน

4. ความร่วมมือทางพาณิชย์ : จะดำเนินการโดยตรงกับกระทรวงที่เกี่ยวข้อง แต่อาจมีบางโครงการที่ดำเนินการผ่านทางกรมวิเทศสหการ

5. การทำงานแบบคณะทำงานร่วมไทย - ฝรั่งเศส (Comité mixte sectoriel) ในด้านต่าง ๆ มีผลให้ความสัมพันธ์ของทั้งสองประเทศเป็นไปอย่างแน่นแฟ้น คณะทำงานดังกล่าวซึ่งประกอบด้วยหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องและบริษัทฝรั่งเศส ได้ร่วมทำงานกันในด้านกรรณไฟ ประชณี และการสื่อสาร ด้านอวกาศและการบินพาณิชย์

ทั้งนี้ แนวโน้มความร่วมมือจากรัฐบาลฝรั่งเศสในอนาคต คงไม่เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันมากนัก กล่าวคือ จะเน้นหนักที่ความร่วมมือด้านทุนในสาขาที่รัฐบาลฝรั่งเศสเชี่ยวชาญและสนใจ โดยในทางปฏิบัติ ฝ่ายฝรั่งเศสจะแจ้งความร่วมมือให้ฝ่ายไทยทราบในลักษณะปีต่อปี ส่วนความร่วมมือในรูปแบบอื่น ๆ เช่น โครงการผู้เชี่ยวชาญเงินสนับสนุน กิจกรรม ฯลฯ คงขึ้นอยู่กับคำขอที่หน่วยงานฝ่ายไทยจะเสนอให้ฝ่ายฝรั่งเศสพิจารณา

ความตกลงทวิภาคีที่ได้ลงนามแล้ว

1. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวัฒนธรรม การศึกษาและวิทยาศาสตร์ และความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการระหว่างกัน ลงนามเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2520
2. หนังสือแลกเปลี่ยนว่าด้วยการบริการเดินอากาศ ลงนามเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2518 และมีการทบทวนเป็นระยะ
3. ความตกลงว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อน ลงนามเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2517
4. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ ลงนามเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2520
5. อนุสัญญาความร่วมมือในการปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลในคดีอาญา (โอนตัวนักโทษ) ลงนามเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2526
6. อนุสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่องการอาญาไทย - ฝรั่งเศส ลงนามเมื่อวันที่ 11 กันยายน 2541
7. คณะทำงานร่วมทางการค้าไทย - ฝรั่งเศส ลงนามเมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2538
8. บันทึกความเข้าใจในการก่อตั้งสภาธุรกิจฝรั่งเศส - ไทย (French - Thai Business Council) ลงนามเมื่อวันที่ 14 พฤศจิกายน 2541
9. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือระหว่างไทย - ฝรั่งเศส ด้านประชณีและโทรคมนาคม ลงนามเมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน 2541 เป็นความตกลงซึ่งฝรั่งเศสขอทำขึ้นใหม่แทนฉบับเดิม เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหน่วยงานที่ดูแล และได้กำหนดให้มีคณะกรรมการร่วมไทย - ฝรั่งเศส ว่าด้วยความตกลงความร่วมมือด้านการประชณีและโทรคมนาคม

10. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการใช้พลังงานนิวเคลียร์ในทางสันติ ลงนามเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2541
 11. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือว่าด้วยการอุดมศึกษาและวิจัยไทย - ฝรั่งเศส ลงนามเมื่อวันที่ 23 เมษายน 2542
 12. ความตกลงระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐฝรั่งเศสเกี่ยวกับความร่วมมือทางด้านเทคโนโลยีอวกาศและการประยุกต์ใช้ (The Agreement between the Government of the French Republic and the Government of the Kingdom of Thailand Relating to Cooperation in the Field of Space Technologies and Applications) ลงนามเมื่อวันที่ 27 มกราคม 2543
 13. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านการส่งกำลังบำรุงทางทหารระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลสาธารณรัฐฝรั่งเศส (Agreement on Military Logistics Cooperation Between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the French Republic) ลงนามเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2544
 14. ความตกลงว่าด้วยการจัดการด้านรัฐกิจในส่วนของการบินอวกาศ ลงนามเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2544
-

เอกสารภาคผนวก

ประธานาธิบดี

(AP PHOTO)

ชื่อ นายฌักส์ ชีรัค (Jacques Chirac)
 เกิด 29 พฤศจิกายน ค.ศ. 1932 (พ.ศ. 2475) อายุ 71 ปี
 การศึกษา สถาบันการศึกษาการเมือง กรุงปารีส และหลักสูตรวิทยาลัยภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัย
 ฮาร์วาร์ด
 วิทยาลัยการบริหารระดับสูงแห่งชาติ

ประวัติการทำงาน

1959 (พ.ศ. 2502)	ที่ปรึกษาในศาลตรวจเงินแผ่นดิน
มีนาคม 1965 - มีนาคม 1977	สมาชิกสภาเทศบาลนคร Sainte-Frole
มีนาคม - พฤษภาคม 1967	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด Corrèze
1967 - 1968	รัฐมนตรีประจำ กระทรวงกิจการสังคม ดูแลเรื่อง การทำงาน
1968	สมาชิกสภาจังหวัด Corrèze
1968 - 1971	รัฐมนตรีประจำ ด้านเศรษฐกิจและการคลัง
มิถุนายน - สิงหาคม 1968	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด Corrèze
ตั้งแต่ 1969	เหรียญกมุขลนิธิโคลด ปอมปีดู (องค์กรอาสาสมัคร ช่วยเหลือคนพิการและผู้สูงอายุ)
ตั้งแต่ 1970 - มีนาคม 1968	สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด Corrèze
1971 - 1972	รัฐมนตรีประจำ ในสังกัดนายกรัฐมนตรี ดูแล ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลและรัฐสภา
1972 - 1973	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและพัฒนาชนบท
4 มีนาคม - 5 พฤษภาคม 1973	ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด Corrèze ใช้อีกหนึ่งสมัย
1973 - 1974	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและพัฒนาชนบท
1974	รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

27 พฤษภาคม 1974	นายกรัฐมนตรี
ธันวาคม 1974 - มิถุนายน 1975	เลขาธิการพรรค UDR
25 สิงหาคม 1976	ยื่นใบลาออกของรัฐบาล
1976	ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด Corrèze ซ้ำอีกสมัยหนึ่ง
5 ธันวาคม 1976	ประธานพรรคการเมือง RPR
20 มีนาคม 1977	ได้รับเลือกเป็นนายกเทศมนตรีกรุงปารีส
10 มิถุนายน 1979	ได้รับเลือกเข้าเป็นสมาชิกสภายุโรป
20 มีนาคม 1986 - 10 พฤษภาคม 1988	นายกรัฐมนตรี
7 พฤษภาคม 1995	ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ (เข้ารับตำแหน่ง 17 พฤษภาคม 1995)
5 พฤษภาคม 2002	ได้รับเลือกตั้งเป็นประธานาธิบดีแห่งสาธารณรัฐ ต่ออีกหนึ่งสมัย (เข้ารับตำแหน่ง 16 พฤษภาคม 2002)

นายกรัฐมนตรี

ชื่อ นายฌ็อง - ปีแอร์ ราฟฟาแรง (M. Jean - Pierre Raffarin)
 เกิด 3 สิงหาคม ค.ศ. 1948 (พ.ศ. 2491) อายุ 55 ปี
 การศึกษา ปริญญาตรีด้านกฎหมาย
 ปริญญาจากสถาบันชั้นสูงด้านการพาณิชย์
 ปริญญาโทจากสถาบันการศึกษาด้านการเมืองปารีส

ประวัติการทำงาน

1973 - 1976	ฝ่ายการตลาด ของ Café Jacques Vabre
1976 - 1981	ที่ปรึกษาด้านเทคนิคของรัฐมนตรีด้านแรงงาน
1981 - 1988	ผู้อำนวยการใหญ่ของ Bernard Krief Communication
1977 - 1995	นายกเทศมนตรีนคร Poitiers
1995 - 2001	รองนายกเทศมนตรีจังหวัด Chasseneuil - du - Poitou
1988	สมาชิกสภามณฑลและประธานสภามณฑล Poitou
1989	ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภายุโรป ในบัญชีรายชื่อของพรรคการเมืองร่วม RPR - UDF
1995 - 1997	สมาชิกวุฒิสภา จังหวัด Vienne
1995 - 1997	รัฐมนตรี ดูแลด้านวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การพาณิชย์ และหัตถกรรม
1989 - 1995	เลขาธิการพรรครีพับลิกัน รับผิดชอบดูแลสมาชิกพรรคที่ได้รับเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น
1995	เลขานุการพรรคการเมือง UDF
ตั้งแต่ 1997	รองประธานกลุ่มการเมือง Démocratie libérale
7 พฤษภาคม 2002	นายกรัฐมนตรี

รายนามคณะรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส
(พ.ศ. 2546)
(ตัวเลขในวงเล็บท้ายชื่อคือลำดับทางพิธีการ)

นายกรัฐมนตรี (Premier Ministre)

- นายฌ็อง - ปีแอร์ ราฟฟาแรง (M. Jean - Pierre RAFFARIN) (1)

รัฐมนตรีประจำ ด้านความสัมพันธ์กับรัฐสภา และโฆษกรัฐบาล (ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี)

(Secrétaire d'Etat aux Relations avec le Parlement, porte-parole du Gouvernement)

- นายฌ็อง - ฟรองซัวส์ โคเป้ (M. Jean - François COPE) (28)

กระทรวงมหาดไทย ความมั่นคงภายใน และเสรีภาพท้องถิ่น

(Ministère de l'Intérieur, de la Sécurité Intérieur et des Libertés Locales)

รัฐมนตรีว่าการ นายนิโกลาส์ ซาโกซี (M. Nicolas SARKOZY) (2)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านเสรีภาพท้องถิ่น

- นายปีตทริก เดเวฌียง (M. Patrick DEVEJIAN) (19)

กระทรวงกิจการสังคม แรงงาน และความเป็นเอกภาพ

(Ministère des Affaires Sociales, du Travail et de la Solidarité)

รัฐมนตรีว่าการ นายฟรองซัวส์ ฟิลลง (M. François FILLON) (3)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านกิจการเขตชุมชนเมืองและการฟื้นฟูเขตเมือง

- นายฌ็อง - หลุยส์ บอร์ลู (M. Jean - Louis BORLOO) (25)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านความทัดเทียมและความเท่าเทียมกันในอาชีพ

- นางนิโคล อาเมลีน (Mme. Nicole AMELINE) (27)

รัฐมนตรีประจำ ด้านการต่อต้านความไม่แน่นอนทางอาชีพและการกีดกัน

- นางโดมินีก เวอร์ซินี (Mme. Dominique VERSINI) (30)

รัฐมนตรีประจำ ด้านผู้สูงอายุ

- นายอูแบร์ ฟีลโก (M. Hubert FALCO) (37)

กระทรวงยุติธรรม

(Ministère de la Justice)

รัฐมนตรีว่าการ นายโดมินีก เปร็บบง (M. Dominique PERBEN) (4)

รัฐมนตรีประจำ ด้านโครงการถาวรด้านความยุติธรรม

- นายปีแอร์ เบดีเย่ (M. Pierre BEDIER) (38)

(หมายเหตุ : รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม จะมีตำแหน่งสำคัญอีกตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งมักเรียกควบคู่กันไปกับชื่อตำแหน่ง คือ ผู้พิทักษ์ตราแผ่นดิน (Guard de Sceaux))

กระทรวงการต่างประเทศ

(Ministère des Affaires Etrangères)

รัฐมนตรีว่าการ นายโดมีนีก กาลูโซ เดอ วิลเลเป็ง (M. Dominique Galouzeau de VILLEPIN) (5)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านกิจการสหภาพยุโรป

นางโนแอล เลอนัวร์ (Mme. Noëlle LENOIR) (20)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านความร่วมมือและกลุ่มประชาคมที่ใช้ภาษาฝรั่งเศส

นายปีแอร์ – อังเดร วิทเซ่ (M. Pierre – André WILTZER) (21)

รัฐมนตรีประจำ ด้านกิจการต่างประเทศ

นายเรโนต์ มุสเซลิเย่ (M. Renaud MUSELIER) (39)

กระทรวงกลาโหม

(Ministère de la Défense)

รัฐมนตรีว่าการ นางมิเชล อัลลियो – มารี (Mme. Michèle Alliot – MARIE) (6)

รัฐมนตรีประจำ ด้านกิจการทหารผ่านศึก

นายออมลาอวี เมกาเชอรา (M. Hamlaoui MEKACHERA) (36)

กระทรวงเยาวชน การศึกษาแห่งชาติ และการวิจัย

(Ministère de la Jeunesse, de l'Education Nationale et de la Recherche)

รัฐมนตรีว่าการ นายลุก เฟอรี (M. Luc FERRY) (7)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านการสอนในโรงเรียน

นายซาเวียร์ ดาร์โก้ (M. Xavier DARCOS) (22)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านการวิจัย และเทคโนโลยีสมัยใหม่

นางโคลดี แอนแยร์ (Mme. Claudie HAIGNERE) (23)

กระทรวงเศรษฐกิจ การคลัง และอุตสาหกรรม

(Ministère de l'Economie, des Finances et de l'Industrie)

รัฐมนตรีว่าการ นายฟรองซิส แมร์ (M. Francis MER) (8)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านงบประมาณ และการปฏิรูปงบประมาณ

นายอแลง ลอมแบร์ (M. Alain LAMBERT) (17)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านอุตสาหกรรม

นางนิโคล ฟองแตน (Mme. Nicole FONTAINE) (18)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านการค้าต่างประเทศ

นายฟรองซัวส์ ลูส์ (M. François LOOS) (24)

รัฐมนตรีประจำ ด้านวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง การค้า ช่างหัตถกรรม อาชีพอิสระ และการบริโภค

นายเรโนต์ ดูเทรอย (M. Renaud DUTREIL) (32)

กระทรวงโยธาธิการ การขนส่ง การเคหะ การท่องเที่ยว และกิจการทางทะเล

(Ministère de l'Équipement, des Transports, du Logement et de la Mer)

รัฐมนตรีว่าการ นายกิลลส์ เดอ โรเบีย็ง (M. Gilles de ROBIEN) (9)

รัฐมนตรีประจำ ด้านการขนส่งและกิจการทางทะเล

นายโดมีนีก บุสเซอร์โร (M. Dominique BUSSEREAU) (33)

รัฐมนตรีประจำ ด้านการท่องเที่ยว

นายเลอง แบร์ทรีอง (M. Léon BERTRAND) (35)

กระทรวงสภาวะนิเวศน์และการพัฒนาที่ยั่งยืน

(Ministère de l'Écologie et du Développement Durable)

รัฐมนตรีว่าการ นางโรสลีนน์ บาซเชอโลต์ - นาร์แก็ง (10)

(Mme. Roselyne BACHELOT - NARQUIN)

รัฐมนตรีประจำ ด้านการพัฒนาที่ยั่งยืน

นางโตเกีย ซาอีฟี (Mme. Tokia Saïfi) (29)

กระทรวงสาธารณสุข ครอบครัว และคนพิการ

(Ministère de la Santé, de la Famille et des Personnes Handicapées)

รัฐมนตรีว่าการ นายฌ็อง - ฟร็องซัวส์ มัตเตอี (M. Jean - François MATTEI) (11)

รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะ ด้านครอบครัว

นายคริสต็อง จาค็อบ (M. Christian JACOB) (26)

รัฐมนตรีประจำ ด้านคนพิการ

นางมารี-เทเรส บัวซโซ (Mme. Marie-Thérèse BOISSEAU) (33)

กระทรวงกิจการข้าราชการพลเรือน การปฏิรูปรัฐ และการบริหารดินแดน

(Ministère de la Fonction Politique, de la Réforme de l'État et l'Aménagement du Territoire)

รัฐมนตรีว่าการ นายฌ็อง - ปอล เดเลโวเย่ (M. Jean-Paul DELEVOYE) (14)

รัฐมนตรีประจำ ด้านการปฏิรูปรัฐ

นายองรี ปลาญูญ็อล (M. Henri PLAGNOL) (34)

กระทรวงเกษตร เสบียงอาหาร การประมง และกิจการชนบท

(Ministère de l'Agriculture, de l'Alimentation, de la Pêche et des Affaires Rurales)

รัฐมนตรีว่าการ นายแอรเว่ เกมาร์ด (M. Hervé GAYMARD) (12)

กระทรวงวัฒนธรรมและการสื่อสาร

(Ministère de la Culture et de la Communication)

รัฐมนตรีว่าการ นายฌ็อง - ฌาคก์ อายญาโก้ (13)

(M. Jean - Jacques AILLAGON)

กระทรวงกิจการโพ้นทะเล

(Ministère de l'Outre - Mer)

รัฐมนตรีว่าการ

นางบริจิตต์ ชีราแดง (Mme. Brigitte GIRARDIN) (15)

กระทรวงกีฬา

(Ministère de Sports)

รัฐมนตรีว่าการ

นายฌ็อง-ฟร็องซัว ลามูร์ (M. Jean-François LAMOUR) (16)

(หมายเหตุ : ตำแหน่งระดับรัฐมนตรีของสาธารณรัฐฝรั่งเศส จะแบ่งลำดับชั้นทางพิธีการ (ordre protocolaire) ได้ 3 ระดับ คือ รัฐมนตรีว่าการ (Ministres) เป็นตำแหน่งบังคับบัญชางานในกระทรวง (Ministère) รัฐมนตรีรับมอบหมายเฉพาะด้าน (Ministres délégués) ซึ่งศักดิ์ศรีเทียบเท่ารัฐมนตรี และจะเข้าประชุมในที่ประชุมคณะรัฐมนตรีด้วย แต่ถือว่ามีอำนาจต่ำกว่ารัฐมนตรีว่าการ และ รัฐมนตรีประจำ ซึ่งขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีว่าการแต่ละกระทรวง (Secrétaires d'Etat par rattachement à leur Ministre) ซึ่งได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานเฉพาะส่วน แต่จะไม่มีที่นั่งในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี เว้นแต่มีเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเข้าสู่การพิจารณาเท่านั้นจึงจะมาเข้าร่วมประชุมด้วย โดยตำแหน่งนี้มักเลือกจากผู้ที่สนิทชิดเชื้อกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงนั้นๆ หรือเลือกนักการเมืองที่อาวุโสยังไม่มากนักมาลงรับตำแหน่งบริหารระดับรัฐมนตรีเป็นครั้งแรกๆ โดยการปฏิบัติงานน่าจะเทียบได้กับตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการ ตามระบบของไทย)

ประธานสภาผู้แทนราษฎร

- ชื่อ** นายฌอง - หลุยส์ เดอเบร (M. Jean - Louis Debré)
- เกิด** 30 กันยายน ค.ศ. 1944 (พ.ศ. 2487) ณ เมืองตูลูส (Toulouse)
จังหวัดโอตตตร การอนน์ (Haute - Garonne)
อายุ 59 ปี
- เขตเลือกตั้ง** เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดอัวร์ (Eure)
- ประวัติการได้รับเลือกตั้ง** 5 สมัย (1986, 1988, 1993, 1997 และ 2002)
- ประวัติการทำงาน**
มีนาคม 1989 - มิถุนายน 1995	- สมาชิกสภาเทศบาลเมืองแอฟเฟรอซ์
จังหวัดอัวร์
มีนาคม 1992 - มีนาคม 1998	- สมาชิกสภาจังหวัดอัวร์
มีนาคม 1998 - เมษายน 2001	- รองประธานสภาจังหวัดอัวร์
มิถุนายน 1995 - มิถุนายน 2001	- สมาชิกสภาเทศบาลเมืองปารีส จังหวัดปารีส
พฤษภาคม 1995 - มิถุนายน 1997	- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
- เป็นประธานสภาผู้แทนราษฎรตั้งแต่วันที่ **25 มิถุนายน 2002** (มีวาระการทำงาน 5 ปี)
- กลุ่มการเมืองที่สังกัด** - สหภาพเพื่อพลังแห่งมวลชน (Union pour un mouvement
populaire - UMP)

หน้าที่อื่น ๆ

ประธานคณะกรรมการด้านข้อมูลว่าด้วยปัญหาตราสัญลักษณ์ทางศาสนาในโรงเรียน

การติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์

jldebre@assemblee-nationale.fr

ประธานวุฒิสภา

ชื่อ นายคริสตีอ็อง ป็องเซอเลต์ (M. Cristian Poncet)
เกิด 24 มีนาคม ค.ศ. 1928 (พ.ศ. 2471)
 อายุ 75 ปี
เขตเลือกตั้ง จังหวัดวอส์ (Vosges) มณฑลลอแรนน์ (Lorraine)
ประวัติการได้รับเลือกตั้ง 3 สมัย (1977, 1986 และ 1995)

ประวัติการทำงาน

- อดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- อดีตรัฐมนตรี
- อดีตสมาชิกคณะทำงานฝ่ายรัฐสภาว่าด้วยการประเมินนโยบายสาธารณะ
- อดีตสมาชิกคณะกรรมการการตรวจสอบบัญชีเงินภาษีและเงินประกันต่างๆ

เป็นประธานวุฒิสภาตั้งแต่วันที่ 2 ตุลาคม 2001 (เป็นการได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าวซ้ำ
 อีกสมัยหนึ่ง มีวาระการทำงาน 3 ปี)

หน้าที่อื่น ๆ ในปัจจุบัน

- สมาชิกกลุ่มชาวฝรั่งเศสในสภาประชาคมผู้ใช้ภาษาฝรั่งเศส
- สมาชิกสถาบันรัฐศาสตร์และจริยธรรมศาสตร์
- สมาชิกสภาเทศบาลจังหวัดวอส์ เขตปกครองเรอมีร์ม็องด์
- ประธานสภาจังหวัดวอส์
- สมาชิกกลุ่มกรณีศึกษาว่าด้วยการล่าสัตว์และการตกปลา
- สมาชิกกลุ่มกรณีศึกษาว่าด้วยการสำรวจแหล่งแร่
- สมาชิกกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส - อิสราเอล

การติดต่อทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ c.poncelet@senat.fr

ประธานกลุ่มมิตรภาพสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศส - ไทย

ชื่อ นายโรแบร์ต ลามี (Robert Lamy)
 เกิด 30 กรกฎาคม 2484 (1941) ที่เมือง ตาแร (Tarare)
 อาชีพเดิม นักธุรกิจ

ประสบการณ์การทำงาน

ค.ศ. 1994 (2537) - ผู้ว่าการเมืองตาแร จังหวัดโรน (Rhône) แคว้นลียง (Lyon)
 1 มิถุนายน 1997 (2540) - ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคโกลลิสต์ (ยูเอ็มพี)
 9 มิถุนายน 2002 (2545) - ได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคโกลลิสต์ (ยูเอ็มพี)

ตำแหน่งในปัจจุบัน

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 8 เมืองตาแร จังหวัดโรน
- สมาชิกคณะกรรมการการเศรษฐกิจ
- ประธานกลุ่มมิตรภาพสภาผู้แทนราษฎรฝรั่งเศส - ไทย

ประธานกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส - ไทย

ชื่อ	นายมัวนาร์ หลุยส์ (Moinard Louis)
เกิด	31 ตุลาคม 2473 (1930)
อาชีพเดิม	เกษตรกร
ประสบการณ์ทำงาน	
27 กุมภาพันธ์ 1987	- ได้รับการเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิก
24 กันยายน 1995	- ได้รับการเลือกตั้งเป็นวุฒิสมาชิกของจังหวัด Vendee (Pays de la Loire) ซ้ำอีกครั้ง

ตำแหน่งในปัจจุบัน

- ประธานรับมอบหมายจากกลุ่มมิตรภาพวุฒิสภาฝรั่งเศส - เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพื่อดูแลกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส - ไทย
- ประธานรับมอบหมายจากกลุ่มมิตรภาพวุฒิสภาฝรั่งเศส - ยุโรปเหนือ เพื่อดูแลกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาฝรั่งเศส - นอร์เวย์
- สมาชิกคณะกรรมการต่างประเทศและคณะกรรมการกลาโหมและกองทัพ
- สมาชิกกลุ่มการเมือง l'Union Centriste

ผลงานด้านรัฐสภา

- เสนอร่างกฎหมายหลายฉบับ
- เข้าร่วมในการประชุมปรึกษาหารือร่างกฎหมายของรัฐบาลและร่างกฎหมายของสมาชิกรัฐสภาหลายฉบับ
- ยกร่างกฎหมายฉบับคณะกรรมการ

**คณะกรรมการธิการประจำในรัฐสภาฝรั่งเศส
(รัฐสภาสมัยที่ 12)**

สภาผู้แทนราษฎร

1. คณะกรรมการธิการกิจการวัฒนธรรม ครอบครัว และสังคม
(Commission des Affaires culturelles, familiales et sociales)
จำนวนสมาชิก 144 คน
ประธานคณะกรรมการธิการ นายฌ็อง – มิเชล ดูแบร์นาร์ด์ (M. Jean – Michel Dubernard)
2. คณะกรรมการธิการเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และดินแดน
(Commission des Affaires économiques, de l' Environnement et du Territoire)
จำนวนสมาชิก 143 คน
ประธานคณะกรรมการธิการ นายปีตทริก ออลลิเยร์ (M. Patrick Ollier)
3. คณะกรรมการธิการการต่างประเทศ
(Commissions des Affaires étrangères)
จำนวนสมาชิก 73 คน
ประธานคณะกรรมการธิการ นายเอดูอาร์ด์ บาลลาดูร์ (M. Eduard Balladur)
4. คณะกรรมการธิการการป้องกันประเทศและการทหาร
(Commission de la Défense nationale et des Forces armées)
จำนวนสมาชิก 111 คน
ประธานคณะกรรมการธิการ นายกี เดชซีเย่ (M. Guy Teissier)
5. คณะกรรมการธิการการคลัง เศรษฐกิจทั่วไป และการวางแผน
(Commission des Finances, de L'Economic générale et du Plan)
จำนวนสมาชิก 31 คน
ประธานคณะกรรมการธิการ นายปีแอร์ เมแอนเยอริ (M. Pierre Méhaignerie)
6. คณะกรรมการธิการกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และบริหารงานทั่วไปของรัฐ
(Commission des Lois constitutionnelles, de la Législation et de l'Administration général de la République)
จำนวนสมาชิก 73 คน
ประธานคณะกรรมการธิการ นายปาสคาล เคลมีองต์ (M. Pascal Clément)

วุฒิสภา

1. คณะกรรมาธิการกิจการวัฒนธรรม
(Commission des Affaires culturelles)
จำนวนสมาชิก 52 คน
ประธานคณะกรรมาธิการ นายฌักส์ วาหลาด (M. Jacques Valade)
2. คณะกรรมาธิการกิจการเศรษฐกิจและการวางแผน
(Commission des Affaires économiques et du Plan)
จำนวนสมาชิก 78 คน
ประธานคณะกรรมาธิการ นายเชราร์ด ลาร์เช้ (M. Gérard Larcher)
3. คณะกรรมาธิการการต่างประเทศ การป้องกันประเทศ และการทหาร
(Commission des Affaires étrangères, de la Défense et des Forces armées)
จำนวนสมาชิก 52 คน
ประธานคณะกรรมาธิการ นายอังเดร ดูเลต์ (M. André Dulait)
4. คณะกรรมาธิการกิจการสังคม
(Commission des Affaires sociales)
จำนวนสมาชิก 52 คน
ประธานคณะกรรมาธิการ นายนิโคลาส อาบู (M. Nicolas About)
5. คณะกรรมาธิการการคลัง การควบคุมงบประมาณ และผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของชาติ
(Commission des Finances, du Contrôle budgétaire et des Comptes économiques de la Nation)
จำนวนสมาชิก 43 คน
ประธานคณะกรรมาธิการ นายฌ็อง อาร์ทุยส์ (M. Jean Arthuis)
6. คณะกรรมาธิการกฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมาย การเลือกตั้งทั่วไป ข้อบังคับ และการบริหารงานทั่วไป
(Commission des Lois constitutionnelles, de la Législation, du Suffrage universel, du Règlement et d'Administration générale)
จำนวนสมาชิก 44 คน
ประธานคณะกรรมาธิการ นายเรเน่ การ์เร็ค (M. René Garrec)

บรรณานุกรม

- สุรพล ราชภัณฑารักษ์, "การเมืองฝรั่งเศส", การเมืองในสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ขจิตภัย บุรุษพัฒน์, เสน่ห์ปารีส, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2534
- นันทวัฒน์ บรมานันท์, การปกครองท้องถิ่นฝรั่งเศส, กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา, 2544
- สุปราณี มุขวิจิตร, ประวัติศาสตร์ยุโรป : สงครามเย็น - มิลเลียนเนียม, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2545
- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, "พัฒนาการสิทธิเสรีภาพตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ของฝรั่งเศส", วารสารกฎหมาย, กรุงเทพฯ : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 22/1, กรกฎาคม, 2546)
- Sumitra Baffie, **La vie politique en France**, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง (เอกสารประกอบการสอนวิชา "FR 353 การเมืองฝรั่งเศส" , 2524
- 'France', La documentation française. Ministère des Affaires étrangères. Paris, 1995 (เอกสารประกอบการบรรยายเรื่อง "การเมืองการปกครองของฝรั่งเศส" โดย ไพฑูรย์ ดัสเช่ หมวดยานบริการ เอกสาร, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534
- " The simplified examination procedure of the French Assemblée nationale" (communication by Mr. Pierre Hontebeyrie, Secretary General of the Assemblée nationale, France) Brussels session (April 1999), **Constitutional and Parliamentary Information** (No. 178) 2nd Half-year/ ASGP Review, 1999)
- R.Barrillion, V.Chagny, **La Vie Politique en France, Guide d'Introduction Civique**, Paris : A. Collin, 1965, 3 édit
- Hermann Kinder, Werner Hilgermann et Pierre Mougélot, **Atlas Historique**, Paris : Stock, 1968
- Grimal et Moreau, **Histoire de France** Paris : Nathan, 1975
- Marie - Therèse Lancelot et Alain Lancelot, **Les Elections en France**, Paris : Hachette, 1978
- Martin Lombard, **Droits Administratif**, Paris : Dalloz, 1999
- <http://www.mfa.go.th>
- <http://www.france.or.th>
- <http://www.cia.gov>
- <http://www.ipu.org>
- <http://www.assemblee-nationale.fr>
- <http://www.senat.fr>
- <http://www.elysee.fr>
- <http://www.premier-ministre.gouv.fr>
- <http://www.justice.gouv.fr>
- <http://www.conseil-constitutionnel.fr>
- <http://www.conseil-etat.fr>

ประวัติผู้จัดทำ

ชื่อ	นางสาวลปิยา เทศมทรัพย์
เกิด	24 เมษายน 2505
การศึกษา	อักษรศาสตรบัณฑิต (ภาษาฝรั่งเศส) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศิลปศาสตรบัณฑิต (รัฐศาสตร์ สาขาบริหารธุรกิจ) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ประวัติการรับราชการ	
30 ม.ค. 2530	จนท.วิเทศสัมพันธ์ 3 งานพิธีการทูต กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
20 ก.ค. 2532	จนท.วิเทศสัมพันธ์ 4 งานพิธีการทูต กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
10 ม.ค. 2535	จนท.วิเทศสัมพันธ์ 5 งานพิธีการทูต กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
12 ก.ย. 2535	จนท.วิเทศสัมพันธ์ 5 ฝ่ายพิธีการทูต กองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
30 ธ.ค. 2537	จนท.วิเทศสัมพันธ์ 5 ฝ่ายสมาคมและกลุ่มมิตรภาพ- สมาชิกรัฐสภาไทยระหว่างประเทศ กองความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
21 เม.ย. 2538	เจ้าหน้าที่วิเทศสัมพันธ์ 6 ฝ่ายสมาคมและกลุ่มมิตรภาพ- สมาชิกรัฐสภาไทยระหว่างประเทศ กองความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
2 ก.พ. 2541	หัวหน้าฝ่ายสมาคมและกลุ่มมิตรภาพสมาชิกรัฐสภาไทย- ระหว่างประเทศ (ระดับ 7) กองความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
26 ส.ค. 2545	ผู้อำนวยการกลุ่มงานข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ (ระดับ 7) สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
ตั้งแต่ 25 พ.ย. 2545	ผู้อำนวยการกลุ่มงานข้อมูลข่าวสารระหว่างประเทศ (ระดับ 8) สำนักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

พิมพ์ที่ : สำนักงานพิมพ์
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร